

גנזי רמח"ל

בו אחד-עשרה חיבורים מתוך כתבי-יד גנוזים

מאת רבנו הגדול איש האלקים

רבי משה חיים לוצאטו זצוק"ל

והם:

ספר דעת תבונות, חלק שני

ספר קנאת ה' צבאות המלא

ספר משכני עליון

קובץ מאמרים

ובו ארבעה מאמרים

מאמר ויהי מקץ

ביאורים על ס' אוצרות חיים

עשרה אורות

ספר פנות המרכבה

סודרו והוכנו לדפוס מתוך כתבי-יד

בעזה"ש"ת על-ידי

חיים בן אאמ"ר משה זצ"ל פרידלנדר

בני ברק

שנת תש"מ

חיים פרידלנדר

בני-ברק

רח' הר"ל וילקומירר 2

כל הזכויות שמורות

Copyright by the Publisher

יוצא לאור עלידי

הועד להר"ל כתבי רמח"ל ובית מדרשו

נדפס בדפוס קמ, ת"א

הקדמה לספר גנוי רמח"ל

ישתבח היוצר ויתפאר הכורא על חסדיו הגדולים, שזיכה אותנו בגילוי אורות מזהירים, שקרוב למאתים וחמישים שנה היו גנוזים. הלא הם אחד עשר חיבורים מכת"י מאת מורנו ורבנו הגדול, אשר רוח אלקים דיבר בו, רבי משה חיים לוצאטו זצוק"ל.

ברוך שמסר את אוצרותיו לשומרים, לספריות בארצות תבל. נדמה היה שאבדה תקוה שיתגלו חיבורים נוספים של רבנו מתוך עשרות חיבוריו המכילים אלפי דפים שנגנזו ונעלמו. אכן, „לכל זמן ועת לכל חפץ“. ברחמיו הגדולים מאיר השי"ת לדורנו, דור עני ואביון, מזיוה והדרה של תורה – כדי לרוממנו, והתגלו חיבורים נוספים של רבנו הגדול.

כללנו בכרך זה קשת רחבה של חיבורי רבנו, מתוך כתבי יד, העוסקים בנושאים שונים, נושא נושא וסגנונו, ודרכי ביאורו.

(1) „דעת תבונות“ חלק שני – מסביר בדרכי ביאור המוכנים לכל, נושאים שכל עובד ה' צריך לדעת – עניני הבחירה, דרכי עבודת ה' והגמול בעולם הזה ובעולם הבא, הנהגת השי"ת ומשפטו. הביאורים מושתתים על יסודות חכמת האמת, ומוסכרים בדרך השוה לכל נפש, כדרך רבנו בספריו „דרך ה'“, „דעת תבונות“ חלק ראשון, „מאמר החכמה“ ועוד.

(2) חלק ראשון של ספר „קנאת ה' צבאות“, והערות על ספר „אוצרות חיים“ ה', „אורות“ מסבירים בבהירות כללים ויסודות של חכמת האמת, כדרך רבנו בספרו „קלח פתחי חכמה“, ובכללים האחרים. (מובאים ב„ספר הכללים“).

• רבנו כתב אל רבו מהר"י באסאן זצ"ל באיגרתו מיום ו' פ' ושלח שנת ת"ק (והוא אז כבן עשרים ושלש): „אך נהג' ספרים יש לי מן המגיד לבדו, עד הגלות אליהו ז"ל, וס' קהלת יהיה כאלף דפים קטנים בקירוב, וס' התיקונים מאתם דפים, והחיבור אשר אני עושה על התורה עד עתה שאני מגיע לפ', אני א"ל ש"די פרה ורבה גוי וקהל גוים – ת"ק דפים, ומאמר הגאולה, ומאמר החכמה, ומאמר הדין, ועוד דרושים רבים, ופי' שם מ"ב, ופי' המרכבה, ומאמר השם, כל אלה מלבד חידושים שונים, הנאמרים לי בשבתות וי"ט, או בימים אשר אין אני עוסק בחיבורי הגדול“ („רמח"ל ובני דורו“ מכתב יד: בספר „ירים משה“ הוא מכתב יא).

3) „משכני עליון“ ו„פנות המרכבה“ עוסקים בדברים העומדים ברומו של עולם – בית המקדש העליון והמרכבה הקדושה, והשתלשלות ההשפעה משמים ממעל אל הארץ מתחת, ומראים איך שכל הבריאה כולה היא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. ההסברים הם בדרך וסגנון הקדמונים, כספר „ברית מנוחה“ וספר „שערי אורה“, וכדרך ביאור רבנו ב„מאמר הגאולה“.

4) חלק שני של ספר „קנאת ה' צבאות“, ו„קובץ מאמרים“ – מאמרי „סוד המרכבה דמות האדם והיחוד“, „ארימית ידי בצלר“, „רעותין“, „ביאור על זוהר ריש משפטים“; וכן מאמר „ויהי מקץ“, עוסקים בביאור סוגיות עמוקות בזוהר הק' ובחכמת האמת. כל אחד הוא פנינה לעצמו, מרגניתא דלית לה טימיה. רבנו חופר עד אמות השיתין, כדרכו בקודש, ומגלה במאמרים אלה יסודות גדולים ומאירים בחכמת האמת, כדרך ביאורו בספרו הנשגב „אדיר במרום“ – ביאור על תחילת אדרא רבא. כמה נושאים יסודיים חוזרים ונשנים בחיבורים השונים, כי הרי מרועה אחד ניתנו. לדוגמה: בראשית – ב' ראשית, יש שתי הנהגות שרשיות לבריאה – השפעה והנהגה מלעילא, מצד הקב"ה; והנהגת הקב"ה שבאה בעקבות מעשינו. שתי בחינת אלה הן הנהגת מידת הכתר ומידת החכמה. הן מוסברות בספר „דעת תבונות“ ח"ב, עמ' לו; בספר „קנאת ה' צבאות“, עמ' קטז ועמ' קכז; בספר „משכני עליון“, עמ' קנה; במאמר הרעותין, עמ' רמח.

כתבי היד בכרך זה כתובים בכתב עברי־אטלקי, ע"י תלמידים מובהקים ידועים של רבנו (על זהותם עי' בספרו של מ. בניהו, „כתבי הקבלה שלרמח"ל“). הם הועתקו ע"י תלמידים אלה, ולא חוברו על ידם, כפי שמוכח מהמילים שלא יכלו לפענחם, וציינו אותם ע"י נקודות, או שהשאירו מקום ריק (כפי שהערנו בכל מקום ומקום), או כפי שמוכח מתוך הדילוגים ממילה למילה דומה, כדרך המעתיקים, שתוקנו אח"כ ע"י המעתיק. בכמה מקומות מתחלפים המעתיקים, אפילו באמצע ענין. חלק מהחיבורים הוזכר ע"י רבנו במכתביו ובחיבוריו האחרים, כפי שציינו בהקדמות אל החיבורים. יתר החיבורים שלא הוזכרו ע"י רבנו – מתוכנם ומהמעתיקים אנו לומדים שעל כל פנים יצאו מבית מדרשו של רבנו. ההערות על ספר „אוצרות חיים“ נכתבו ע"י רבנו עצמו.

כמה מהחיבורים נכתבו בכתביה רהוטה, ועמלנו על פענוחם עד מקום שידנו מגעת. מילים שלא יכלנו לפענח ציינו ע"י שלוש נקודות. במקום שיכלנו לשער את המילה ע"י כמה אותיות קריאים או ע"י המשך הדברים – שמנו את השערותנו בסוגריים מרובעות. מילה שנדמה לנו שהיא טעות סופרים שמנו בסוגריים עגולות, ומה שתקנו – בסוגריים מרובעות.

כדי להקל את הבנת הדברים, חילקנו את המאמר לפסקאות, ושקדנו על

הפיסוק. כמה מהחיבורים חלקנו לפרקים וכתרנום בכותרות. תקותנו לסייעתא דשמיא שיהיה פועלנו לתועלת, ולא שגיננו בהבנת דברי רבנו. תודתי וברכתי נתונה לכל אלה אשר עזרו להוציא תורת רבנו מתעלומיה. בראשם ידידי הרב של' אולמן והרב שמואל דביר והרב יוסף משה ספינר שליט"א על חלקם בפיענוח כתבי היד והעתקתם, ועל עצותיהם והערותיהם המועילות. תודה לפרופ' י. תשבי ולפרופ' מ. בניהו על הידיעות אודות כתבי היד. בהקדמתי השתמשתי בספר „כתבי הקבלה שלרמח"ל" מאת מ. בניהו שהופיע זה עכשיו. כמו כן אני מודה לספריות שאפשרו את פרסום כתבי היד שברשותם, וכן למכון לתצלומי כתבי יד עבריים בירושלים ולעובדיו. תודתי המיוחדת לידידי החשוב, החפץ בעילום שמו מרוב צניעותו וטהרת לבו, אשר עזר במימון ההוצאה לאור. השי"ת יברכהו ואת רעייתו וכל צאצאיו בכל הטוב.

אנו מתפללים ומצפים להמשך חסדי ה' הרבים, שיוכנו להוציא לאור כתבי יד נוספים של תורת רבנו אשר בידנו, וגם יגלה לנו יתר חיבוריו שעדיין גנוזים.

ס פ ר

משכני עליון

על בית המקדש השלישי

בו מבואר צורת הבית על כל פרטיו
ועבודת הקרבנות על פי חכמת האמת
מיד ה' עליו השכיל
ובסופו מידות הבית בכל משפטיהם
בחמשה פרקים קצרי לשון

מאת רבנו הגדול

רבי משה חיים לוצאטו זצוק"ל

הועתק מכתביד ומבואר

בעזהש"ת על-ידי

יוסף משה בן אמו"ר ישראל שליט"א ספינר

הובא לדפוס ע"י חיים פרידלנדר

בני ברק

שנת תש"מ

תוכן הענינים לספר משכני עליון

עמוד

אבן השתיה קה"ק ושאר הבית	קמט
ארץ ישראל	קנ
חוץ לארץ	קנ
בנין הבית ע"י חיבור המאורות	קנא
המקומות במקדש נגד כללות הנמצאים	קנג
טעם שינוי מדות בית העתיד – ב' שרשים לבריאה כתר וחכמה	קנד
בית הראשון בסוד החכמה	קנה
בית העתיד בסוד הכתר	קנה
בית שלישי נבנה למעלה בעת חורבן בית הראשון	קנו
הבדלי דרגת השראת השכינה בבית ראשון ושני	קנו
דרגת השראת השכינה בבית העתיד	קנו
מדידת הבית בקנה המידה ופתייל פשתים	קנח
קודש הקדשים	קנט
כותל המזרחי של קודש הקדשים	קס
שער קודש הקדשים	קס
היכל	קס
רמו בברכת כהנים למדות ההיכל וקה"ק	קסב
ענין החומות והשערים	קסב
שער ההיכל ושני פשפשין לצדיו	קסד
אולם ההיכל	קסד
בית החליפות	קסה
עובי חומת ההיכל והאולם	קסה
שער האולם	קסה
ב' העמודים	קסו
פרוכת שער קה"ק	קסו
ארון העדות	קסז
מנורה שולחן ומזבח הפנימי	קסז

קסח	ציפוי החומות בעץ וכוהב
קסח	כרובים ודקלים על הקירות
קסט	חלונות האטומים
קסט	אתיק אל אתיק
קסט	דלתות ההיכל
קע	גובה הפתחים
קע	גובה בית ראשון ושני ושלישי, ענין העליה שהיה בבית ראשון
קעא	תקרה ובית
קעא	מדות הבית ק' צ' וע'
קעא	עזרת נשים ועזרת ישראל
קעב	שלשה שערי עזרת ישראל
קעב	שלשה אולמי עזרת ישראל
קעג	שלשה תאים לב' צדי השער
קעג	גגות התאים

סדר העבודה

קעד	פעולת הקרבן והקטורת
קעה	סוגי החי לקרבן

סדר הקרבן

קעה	כהן לוי וישראל משתתפים בקרבן
קעה	ג' חלקי הבהמה הנכללים בקרבן

סדר ההקרבה

קעו	שחיטה וזריקה
קעו	בית החליפות
קעז	פעולת הקרבן למלאכים ולנשמות
קעז	שחיטת קדשי הקדשים בצפון
קעז	בית המטבחיים
קעז	לשכת המדיחים
קעח	אונקליות של ברזל להפשטת הקרבן
קעח	לשכת השיר
קעט	לשכת המלבוש

סדר ההשפעה

קעט	התכללות תחתון בעליון וחזרתם למטה
קפ	סדר התחלקות השפע
קפ	ל"ג תאים סביב הבית
קפ	המונח
קפא	המסיבה
קפא	תא הצפונית מזרחית פתוח להיכל ולפשפש

המזבח

גובה המזבח	קפב
מדות האורך ורוחב של המזבח	קפב
מקום המערכה	קפג
מקום הילוך רגלי הכהנים	קפג
מקום הקרנות	קפג
מקום הסובב	קפג
מקום היסוד	קפג
מקום עמידת המזבח והכבש	קפד
מעלה והדוכן עליה מבדיל בין עזרת ישראל לעזרת כהנים	קפד
עזרת נשים	קפד
עזרת נשים סוכבת אחורי בית הכפורת	קפד
מקום אולם עזרת נשים	קפה
גזחטרא המקיף את החצר	קפה
הלשכה אשר נגד הגזרה	קפו
מקום בישול קדשי הקדשים	קפז
לשכת חצר החיצונה מסופם של תאים	קפז
מקום בישול קדשים קלים	קפז
אולמות בעובי חומת החצר	קפח

הר הבית

יתרון מדות הר הבית העתיד	קפח
שערי הר הבית	קפט
ירושלים לדרומו של הר הבית	קפט
ד' רוחות הר הבית	קפט

שלושה סדרים בנתינת השפע

סדר ראשון הר הבית, קיום הנבראים	קצ
סדר שני סורג, התחדשות הנבראים	קצא
סדר שלישי חיל, תיקון הנבראים	קצב
מעלות עולות מחיל לעזרה	קצב
מעלות עולות מעזרת נשים לעזרת ישראל	קצג
מעלות בין האולם למזבח	קצד
שער הפונה קדים סגור	קצד
דרך יציאה מהמקדש לעולי רגל	קצד
מים יוצאים מבית קה"ק	קצד
מדות הבית בה' פרקים קצרי לשון	קצו
ציור בית המקדש השלישי	ר
הגהות וביאורים למשכני עליון	רו

הקדמה לספר משכני עליון

בחיבור יקר זה מבאר רבנו את „ענין בית המקדש שלמעלה“ על כל פרטיו, „לדעת איך מכוון כנגדו אותו שלמטה“. הוא מחבר בזה שמים וארץ, ומראה לנו איך כל ברכה ושפע המושפעים לעולמנו באמצעות בית המקדש של מטה – באים משרשם למעלה, מבית המקדש העליון. כך היה בבית ראשון ושני, וכך יהיה בבית המקדש השלישי, שיבנה במהרה בימינו.

רבנו מגלה לנו את מקור השינויים בין שלושת בתי מקדש. ביחוד הוא מבאר את תבנית בית המקדש השלישי על כל פרטיו, ואיך כל פרט מושרש בבית המקדש העליון, כי משם משתלשלים ויוצאים כל מובאיו ומוצאיו.

נאמר על בצלאל (ברכות נה.): „בצל אֵל היית“ – כאשר ציוה השי׳ת על מלאכת המשכן הסתופף בצלאל בצילה של השכינה שפרשה עליו את כנפיה, ולכן הבין את שרשי כל פרטי המשכן וכליו, כי הם מושרשים בשרשי הבריאה, ואותם השרשים נותנים גם כן קיום ושפע לבריאה באמצעות התפשטותם במשכן ובמקדש, כפי שאמרו רז״ל (ברכות שם): „יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ“ – ידע צירופי כל האורות העליונים שנרמזים באותיות, שמהן משתלשל עולמנו וכל אשר בו, ולעומתם ידע לבנות את המשכן למטה, שעל ידו ישתלשלו אורות אלה אל התחתונים, וישפיעו להם קיום וברכה. רבנו, אשר שבילי הרקיע נהירין לו כשבילי פאדובה, ואשר מגידים ונשמות קדושות של האבות הקדושים ורועי ישראל הופיעו בבית מדרשו (עי׳ להלן בהקדמה למאמר „ויהי מקץ“), נבחר ע״י ההשגחה העליונה לבאר עניני בתי המקדש שלמעלה ושלמטה, וביחוד בית המקדש השלישי. הרי לו נאה ולו יאה, כי אמר אליו אחד מגדולי הדור שעברו „שהוא מדבר כאילו עמד ליד העולמות בהבראם“ (עי׳ בספר דעת תבונות״ ח״א עמ׳ 8). גם הוא התלונן בצל כנפי השכינה, שגילתה לו מסודות בריאת העולם והנהגתו.

על פי הספר המופלא הזה מאירים לנו דברי הנביא יחזקאל באור חדש (יחזקאל מג, י-יא): „אתה בן אדם הגד את בית ישראל את הבית, ויכלמו מעוונותיהם ומדדו את תכנית. ואם נכלמו מכל אשר עשו, צורת הבית ותכונתו ומוצאיו ומובאיו וכר׳ הודע אותם וכתוב לעיניהם, וישמרו את כל צרותו ואת כל

חוקותיו ועשו אותם". וכבר עמדו המפרשים על זה – למה יכלמו מעוונותיהם כאשר ישמעו את צורת הבית (עי' ביאור בספר „נפש החיים" ש"א, פ"ד בהגה). רבנו מגלה לנו על ידי ביאור צורת הבית, „איך המלך מלכי המלכים משגיח על בריותיו, ומנהג עולמו וסדריו, והסדרים חקר ותקן להעמיד את העולם על משפטו". הרי תלה בורא העולם את הנהגת העולם ושרשיו העליונים במעשינו. אם כן, אנו למדים לדעת לאילו שרשים גבוהים ונשגבים מגיעים מעשינו, ואיזה שפע ברכה עצום הכין הבורא יתב' עבורנו בבית המקדש שלמעלה, ואם כן, מה גדולה אבדתנו – שעדיין לא נבנה הבית בגלל חטאינו, לכן נכלמים אנו מעוונותינו.

* * *

את החיבור „משכני עליון" הזכיר רבנו במכתבו אל רבו מהר"י באסאן זצ"ל, מיום ו' לפ' וישלח שנת ת"צ, בין חיבוריו הרבים: „ועוד יש לי מאמר משכני עליון אשר ראה כ"ת" („רמח"ל ובני דורו" עמ' לא; „ירים משה" עמ' קד). את החיבור הזה שלח אל רבו. במכתב אליו מה' חשון תצ"א הוא מבקש ממנו להחזירו לו. ר' יצחק פאציפיקו, מרבני ויניציה כותב על רמח"ל (כ"י מונטפורי 111) ש„עשה פירוש על בית המקדש של יחזקאל, על בית המקדש של מעלה, וקראן משכני עליון".

בסוף החיבור מביא רבנו את צורת הבית „בה' פרקים קצרי לשון ובסדר כראוי", כדוגמת חמשת פרקי משניות של מסכת מידות. זוהי דרכו בחבורים אחרים – כולל את המרובה כמועט במרוכז. כך כלל את ספר „עץ החיים" לאריז"ל בעשרה פרקים בלשון המשנה, המובאים בספרו „חוקר ומקובל". וכך כלל את כוונות התפלות ועבודת ראש השנה בחמשה פרקים (מובא בסוף ספרו „קיצור כוונות" שהוצאנו לאור בשנת תשל"ח).

רבנו נקט בדרך רש"י בפירושו לנבואת יחזקאל.

רבנו מבאר בתחילת חיבורו את המהות של כל אחד משלושת בתי המקדש, ואת השוני ביניהם; ולמה ראה יחזקאל אחרי חורבן בית הראשון את הבית השלישי, ולא את השני; ומדוע לא שרתה השכינה בבית השני.

את ההבדל שבין מהות שלושת הבתים מזכיר רבנו גם בספרו „תיקונים חדשים" (שבעים פירושים על הפסוק האחרון שבתורה, נדפס מתוך כ"י בשנת תשי"ח) בתיקונא תליסר, וז"ל:

ולכל היד החזקה – בית קדמאה, דאתמר ביה: „אין כסף נחשב" וגו' (ד"ה, ב, ט, כ) וכלא בשמאלא אתתקן. ולכל המורא הגדול – דא בית תנינא, דאתמר ביה: „גדול יהיה" וגו' (חגי ב, ט). שלימו דיליה בתליתאה, דביה: „נכון יהיה

וגו' בראש ההרים" (ישעיה ב, ב), דא חסד גדול ודאי. וכלא אצטריך, דהא שירותא [= התחלה] לאתקנא עלמא בקדמאה איהו. שלימו דיליה בתליתאה. דתנינא שירותא דתליתאה איהו, ועל רזא [דא] כתיב: „גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון“, מן הראשון דיקא. דאיהו שארי [= התחיל], ואבתריה האי אשלים. לכלא אומין משה תיקונין מקדמיתא, עכ"ל.

בהמשך דבריו מסביר רבנו את שני אופני הקמת הבית השלישי, שהזכירו רז"ל, כאחד: שירד מן השמים, ויחד עם זה יבנה מלמטה.

גם מי שאין לו ידיעות והקדמות של חכמת האמת – מתבסס מהספר הזה, ולוקט ממנו הרבה ידיעות מאירות עיניים ונחוצות, ולומד לדעת איך כל פרט ופרט בבנין הבית ובעבודת הקרבנות – שרשיהם בגבהי מרומים. ובראותו זיוו והדרו של הבית – בודאי יתעורר לקוות ולצפות ולהתפלל ביתר שאת שייבנה הבית במהרה בימינו.

לימוד תורת הבית נחשב לנו כאילו אנו עוסקים בבנינו, כדברי מדרש תנחומא (פרשת צו, יד) וז"ל:

בא וראה כשהקב"ה מראה ליחזקאל את צורת הבית, מה הוא אומר (יחזקאל מג) „הגד את בית-ישראל את הבית ויכלמו מעונותיהם ומדדו את תכנית“. אמר יחזקאל לפני הקב"ה: רבש"ע עד עכשיו אנו נתונים בגולה בארץ שונאינו, ואתה אומר לילך ולהודיע לישראל צורת הבית „וכתוב אותה לעיניהם וישמרו את כל צורתו ואת כל חוקותיו“, וכי יכולין הן לעשות, הניח להם עד שיעלו מן הגולה, ואח"כ אני הולך ואומר להם. א"ל הקב"ה ליחזקאל: ובשביל שבני נתונים בגולה יהא בנין ביתי בטל, [א"ל הקב"ה] גדול קרייתת בתורה כבנינה, לך אמור להם ויתעסקו לקרות צורת הבית בתורה, ובשכר קרייתת שיתעסקו לקרות בה אני מעלה עליהם כאלו הם עוסקין בבנין הבית“.

יהי רצון שלימוד דברי רבנו, המגלה צפונות הבית השלישי, יעלה לרצון לפניו יתב, ויעורר בנו כיסופין פנימיים לבנינו, ולעומתם יתעוררו רחמיו, ויבנה ביתו בקרוב בימינו.

* * *

ספר „משכני עליון“ כלול בכ"י ספריית בודלייאנה אוקספורד, מס' 2593 (תצלום ס' 22296) שהוא אוסף כתבי רמח"ל. חיבור זה הועתק ע"י תלמידו המובהק רבי שלמה טריוס זצ"ל (ר' ספר „כתבי קבלה שלרמח"ל" עמ' 86). בכמה מקומות לא היה יכול לקרא את כ"י רבו, והניח נקודות. ידידי הרב יוסף משה ספינר שליט"א העתיק את הכ"י, וצירף לו הערות וביאורים, המובאים בסוף החיבור, וכן חילק את החיבור לפרקים, ונתן כותרות לפרקים, ובכך עשה אזניים לתורת רבנו, ופתח לנו פתחים להבנת דבריו.

בנייתורה היקרים, משה דביר ויוסף יצחק ליפשיץ הי"ד עשו ציור מדויק של תבנית הבית השלישי לפי דברי רבנו, בדיוק נפלא, ציור זה מובא להלן בעמ' ר, וציינו בסוף כל פרק את הסעיפים המקבילים שבחמשת הפרקים של תבנית הבית, וכן ציינו את האותיות שנרשמים בצורת הבית, המציינות בתמונה את החלק שמדובר בו בפרק זה. (כגון: „פ"ג מ"ב. אות לב" פירושו: פרק ג, משנה ב שבחמשת הפרקים. אות לב בתמונת הבית). וכן ציינו בה' פרקי מדות הבית את המקורות, שמובאים בשולי הדפים.

זכות רבנו תעמוד לכולם, והמחזיר שכינתו לציון יברכם בכל הטוב, ויחזו עיניהם בבנין הבית השלישי, יחד עם כל ישראל בב"א.

ח. פ.

משכני עליון

הקדמה

בהנו"א

המאמר הזה ראיתי לבאר בו ענין בית המקדש שלמעלה שהזכירו חז"ל, צורתו ותכונתו וכל משפטיו וכל חוקותיו. ולדעת איך מכון כנגדו אותו שלמטה, בתבניתו ובמדותיו באר היטב. ואתה קורא נעים התגבר בשכלך, ולבך תשית לדעת מאוד, ואאלפך חכמה נפלאה, ואשר לא שמעת. לדעת איך המלך מלכי המלכים משגיח על בריותיו, ומנהג את עולמו וסדריו, ... [והסדרים] חקר ותקן להעמיד את העולם על משפטו ולהכין אותו באמת ובאמונה. והדברים עתיקים, והמה נשגבים מאד משכל האנשים, כי לא נתחזק עדיין בן האדם בחכמת בוראו, ועל כן לא עמד בדרך האמת והצדק להבין ולהשכיל אל פעולות ה' ואל מעשי ידיו בדעת ובתבונה. והנני משים לפניך עתה דברים רבים ונכבדים, ואכלול אותם בהקדמה אחת, ובה תבין דרכי ההנהגה הזאת, והמוזון אשר הוא נותן לכל בעתו, דבר יום ביומו, והבן מאד.

אבן השתיה, קה"ק ושאר הבית

כשרצה המאציל לברוא את העולם הזה, כלל הכל בעשר מאורות גדולים, שמהם יצאו כל הנבראים כענפים היוצאים מנוף האילן, עד שלא נמצא דבר שאין לו מקום במרכבה העליונה. והמאור האחרון שבהם הוא הנקרא שכינה,¹ ושם נשרשו כל הנמצאים, והבן מאד. כי מלבד השרש אשר להם בשאר המאורות, יש להם שרש זה בשכינה, להיותה נקראת במשל – אם הבנים, והכל יוצא מתחת ידיה, לכן בה נשרשו כלם. וצריך שתדע כי יש מקום אחד מיוחד ונודע לה, שבו נכללים כל השרשים האלה, ושם יש השרש לכל הדברים, לתלויים בה ולתלויים בשאר המאורות כאחד. כי בו

נשרשים הארץ ומלואה השמים ושמי השמים וכל צבאותיהם, איש לא נעדר.

ובהקבץ כל השרשים האלה אל מקום אחד, באמצע יראה שם כמו אבן אחת. והאבן הזאת יקרה מאוד, כלולה מכל יופי וחמדה, והיא הנקראת „אבן שתיה“, וכן היתה אבן הזאת בעולם הזה למטה במקום קודש הקדשים, כאשר אבאר עוד. וממנה נתפשטו² סביב מסילות ושבילים לכל הדברים. ובתחלה נעשו מסילות גדולות סביבותיה, הם הדרכים לכל הנבראים למיניהם, כי כולם מבינים את דרכם, ומשם יקחו חלקם ארוחת תמיד הנתנה להם מאת המלך. ואחר אלה המסילות נמצאו עוד שבילים רבים קטנים מהם. לשבילים האלה אין חקר ואין מספר, כי בהם נשרשו כל הדברים למגדול ועד קטן, ונמצא לכל דבר שביל בפני עצמו. וכל הדרכים האלה, כל המסילות והשבילים כולם, עומדים באותו המקום אשר זכרתי לך בראשונה. ובהיותם מתקבצים באבן אשר באמצע המקום הזה, משם ישגיח עליהם היוצר ב"ה, וסוקר אותם בסקירה אחת, ועל הסוד הזה נאמר: „היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם“. כי זאת האבן בלב העולם היא עומדת, ושם הם כולם יחד מתחברים ונאספים ונסקרים בסקירה אחת מאת המלך.

ארץ ישראל

במקום הזה אשר זכרתי לך, נמצא דרך אחד גדול, סביב לאבן סביב, וזה הדרך הוא כמו ארץ רחבת ידים מאד, ובה ערים גדולות ובצורות, לא נראו כהנה ברוב יפיים והדרם. וכל זה (ב)ה[ה]דרך, מאור עצמותו חיו יפיו והדרו, של זה המאור אשר אני מדבר לך יצא. ועל כן היה המקום קדוש מאד, והאדמה אדמת קודש היא, אשר ממנה יצאה למטה הארץ הנקראת ארץ ישראל,³ ארץ אשר ה' דורש אותה.

חוץ לארץ

וסביב לארץ הזאת נמצאו עוד דרכים רבים, הולכים מקצה העולם ועד קצהו, אלה מימינים ואלה משמאלים. והדרכים האלה מזומנים הם להוציא מהם ארצות רבות, מדינות ומדינות בעולם, לתת אותם תחת שרים רבים ועצומים. ועל כן תדע כי כל הארצות היה להם להיות טהורות ולא טמאות, וכן השרים אשר עליהם. וכאשר השחיתו בני האדם את דרכם, נתבלבלו הדברים ונתקלקל

העולם, ונמשכו השרים לצד הטומאה, ונשארו הארצות טמאות. כי הטומאה נתחזקה ברוב מדריגותיה, וחלקה להם את הארצות האל, ועל כן נטמאו. אך בעמדם בתיקונם, וכן בהתקנם לעתיד לבא, לא יהיו טמאות כי אם טהורות, רק לא קדושות כקדושת הארץ הטובה אשר נתן ה' לעמו ישראל לעולם. והבן מאד, כי סודות גדולים ועצומים, מושרשים בשרשי החכמה הרבה, אני מגלה לפניך. על כן תתגבר בבינתך, וחזקת והיית לאיש משכיל חכם ונבון, לדעת מגדולת אלוקינו כטפה מן הים הגדול, כי המגיע לשיעור הזה כבר הגיע אל שיעור גדול לאשר יוכלון האנשים שאת מעוצם הגדולה והנפלאה. ועתה הטה אחנך ושמע, ואגיד לך סוד עצום ונפלא מאד.

בנין הבית ע"י חיבור המאורות

כאשר נכלל המאור האחרון הזה בכל אורותיו ובכל תיקונו, ועמד על מכוונותיו כראוי, נמצא לו בסופו מקום אחד נורא מאד, הוא מקום החמדה הגדולה ומקום האהבה והשלום. והמקום צפון וגנוז למלך לבדו לבוא בו, ואיש לא יבוא בו זולתו. ובמקום הזה נכלל כל יופי המאור הזה וכל הדרו ושלימותו, ובו נמצא כל הנועם וחדוה, שכאשר יבוא בו המלך, מי יוכל למלל רוב יפיו וטובו, כי אין ערוך אליו בכל גאונו וקדושתו, וכפי רוב הסתתרו נתחזק באורה גדולה ועצומה. ומן המקום הקדוש הזה נגלה המקום האחר, שממנו דברתי עד הנה, והאבן השתיה מתגברת בתוכו. ועל כן תבין, כי זה המקום הנסתר והנעלם הוא הכלול מכל יופי המאור הזה. והמקום השני הוא כלול מכל המקורות והשרשים שנשתרשו בו מכל הדברים. והמקום הראשון הוא בית קדוש הקדשים אשר נמצא שם הארון והעדוה, והאבן השתיה שם עמדה להתחזק בו הרבה. והמקום השני הוא שאר כל הבית היוצא מן האבן ההיא, כאשר אפרש עוד בס"ד.

ועתה תראה כי כאשר נתחבר בראשונה המאור הזה הנקרא „מלכות“ עם „המלך“, מבין עוצם המנוחה יצא זה הבית, על מדותיו ועל משפטו, וכל חצירותיו וכל חדריו לפנימי ולחיצון, מדות לפי האורות, המעטים הם אם רבים. כי בזה הבית נמצאו הדרכים הגדולים, הם המסילות אשר למיני הנבראים שזכרתי לך למעלה. ולדרכים שמות מפוארים מלאים עצמה ויכולת. ומן הדרכים נתפשטו השבילים, אשר הגדתי לך; ונמצאו לכל שביל שמות

מיוחדים, בחכמה גדולה ובסדר נפלא. ומשם לקחו כח כל הדברים, ובהם מתאחזים בעלותם ממטה למעלה. ובבואם אל המסילות, נתכסו תחת אותם השמות הגדולים אשר זכרתי, ולא נראה מהם דבר; רק בצאתם יתגברו בשמותיהם איש על מקומו. על כן לא היה בבית רק השמות למסילות ולא אשר לשבילים, והבן היטב. ובהיות הבית יוצא ברוב [המנוחה] וההשקט, על כן נקרא שמו „מנוחה“.

זה הבית כיון שבנה בראשונה – לא נסתר עוד. וקודם בריאת העולם נברא הבית הקדוש הזה, כי מן הבית הזה לוקחים שפע וכוח כל הנבראים. ובהגיע אליו השפע הנשפע מן המלך, נראו כל חצירותיו וכל חדריו כולם מלאים כח ועצמה, לתת לכל הקרב הקרב, איש לפי מדריגתו. ועל כן לא פסק השפע מן הבית הזה מעולם, כי לולי פסק רגע אחד היו מתבטלים כל הבריות מיד. נמצא שאין המלך מסיר עינו מהיכלו כלל. ואם תאמר על העליונים⁴ אמרו שאינם מתפרשים זה מזה, ולא כן על התחתונים, אין זה קושי, ואתה לא ירדת לעומק החכמה ולא הגעת אל שרשיה.

וצריך שתדע, כי יש זיווג ויש חיבור⁵. והחיבור הוא בהאיר המאורות זה אל זה ממקומם, ואינם נגשים זה לזה, על כן תתחלש ההארה בהתפשטה מלפני אדוניה. ולזה קראו חכמים „פירוד“, כי אין פירוד במאורות⁶, רק כאשר אינם קרבים זה לזה נקרא פירוד, זה קיצוץ הנטיעות. ולא יגיע זה רק למטה, אבל למעלה לא יגיע פגם זה ח"ו. ונמצאו שתי מאורות [י"ה], [הי"ד]⁶ תמיד בחיבור שלם, והקוץ על גביהם, שלשתם נקשרים בקשר אמיץ והחזק. אך משם ולמטה⁷ נמצא זה הפירוד בחטאת בני האדם, כי הי"ד תפרד מהה"א, והה"א מהוא"ו, והוא"ו מהה"א.

אך הזיווג הוא בהתקרב המאורות אחד אל אחד. ובהתקרבתם בדרך זה, מי יוכל להגיד רוב תפארת קדושתם ועוצם גאונם, כי כאשר בוערה לוחטים זה בזה, ונאחזים ביחוד גדול. ומרוב העז והחדוה, תגיע השמחה אל כל המאורות, ממאור למאור, עד לפני השרש השלם והיחיד – אין סוף ב"ה. וברבות השמחה ירבה השפע ממנו לרדת בכל המדריגות. חיווג זה הוא החסר מן התחתונים, ועל כן אמרו החכמים ז"ל (תענית ה.): „אמר הקב"ה – לא אבוא בירושלים של מעלה“ וכי, כי עד יכונן ועד ישים ירושלים תהלה בארץ, לא יבוא המלך ביאה גמורה בירושלים של מעלה. וברבות

התיקון במאורות, יתפשטו הדברים בכוח גדול ויבנה בית המקדש למטה. וכאשר חסר התיקון הזה מפני העוונות נחרב הבית למטה. ועם כל זה לא פסק למעלה, כי לולי פסק היה העולם כולו חרב ברגע אחד, כמו שאמרתי למעלה. רק הוחשך מאד ממה שהיה בתחילה, וגם חסר ממנו השמחה העצומה שהיתה בו מימי קדם, בהיותו משכן כבוד חבול מנוחה אל המלך. וכאשר יתמו חטאים מן הארץ ישובו הדברים כבראשונה, והאור יהיה יותר והשפע ירבה מאד, ועל כן יבנה עוד הבית הזה למטה וכבודו יהיה גדול מן הראשונים. ועוד אדבר לך מזה בס"ד, ועד הגה היו דברי ההקדמה.

המקומות במקדש - נגד כללות הנמצאים

ואתה אחל לפרש משפטי הבית באר היטב, מקום למקום ופנה לפנה, כי כלם עומדים בסוד גדול תלויים ברומו של עולם. ואני כבר הודעתך, איך מבין עוצם המנוחה הגדולה יצא זה הבית, בהתחבר שני המאורות הגדולים כאחד. כי אז נראו למאור התחתון - ההיכל, וחדרים, בנינים המפוארים, אשר מהם מקבלים כל העבדים וכל פקידי המלך, איש על מקומו אין פרץ ואין יוצאת.

ושלשה מקומות נמצאו בבית אחר צאת הדרכים והמסילות המתפשטות מן האבן הגדולה אשר זכרתי בראשונה, והם מקומות לג' מיני בריות הנמצאים בעולם. והמין הראשון הוא כלל כל הבריות החיצונות, בריות העולם הזה למגדול ועד קטון, לא נפקד מהם איש. והמין השני הוא כלל כל המלאכים העומדים על משמרותיהם לעבוד את עבודת המלך. והמין השלישי הוא נשמות בני ישראל, זרע קודש גוי אחד בארץ.

והמקומות בבית הם: ההיכל, והדביר ואולמו לפניו - זה הפנימי לפני ולפנים. וחוצה לו שתי העזרות, התחתונה והעליונה. וחץ לעזרות - הר הבית. וצריך שתדע כי למלאכים צריך ב' מיני שפע, הראשון לקיום עצמם; והשני הוא שפע הניתן להם לפי עבודתם לעשות, לתת אל הבריות שנפקדו עליהם, כי אם לא יקבלהו מאין יתנו להם. ואם רגיל אתה בדרכי החכמה תראה, כי אף על פי שחלקתי אותם לשלשה, הנה ארבעה הם: ההיכל והפנימי א', העזרה העליונה ב', והתחתונה ג', וההר הבית ד'; והם מקומות ליושבי ד' העולמות אבי"ע. וההיכל עצמו עוד נחלק לב', כי לפניו מההיכל

הדביר, והוא קוצו של יו"ד המתחבר עם היו"ד תמיד ולא יזח ממנה. ועל כן נמצאו שמות למקומות האלה, שמות גדולים ומובחרים, שמות כוללים; שלפניהם נתכסו כל שאר השמות העצומים והנוראים, והיו לפנייהם כלא היו. כי לרוב קדושתם ויכולתם לא נמצא גבול ותכלית, בהיות כל המציאות נקשר בהם מראש ועד סוף. והם ד' מלואי הוי' הנודעים לחכמים ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן. ועל כן אמרתי למעלה בהקדמה,⁸ שבמקומות האלה לא נראה שום שם אחר זולתי אלה הארבעה, כי כל שאר השמות מאלה הם יוצאים, וישלטו במקומם המיוחד להם; ולא יוכלו לשלוט במקום ששרשם מתחזק חיזוק גדול כזה.

טעם שינוי מדות בית העתיד, ב' שרשים לבריאה כתר וחכמה

ועתה אומר לך, למה משתנה הבית העתיד מן הבית הראשון או השני, כי לא דבר ריק הוא, על כן שמע והבן מאד, כי הקדמות גדולות אתה צריך לדבר זה, והבן היטב.

והנה כתוב: „בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ“, ואמרו החכמים ז"ל: בראשית – ב' ראשית, חה עיקר גדול ורב בסתרי הבריאה, לדעת את הדברים על בורים, ותיקון העולם מה תיקון. וכאשר עלה ברצון המאציל ב"ה לברוא העולם הזה, היה מעמיד את המאורות על מכוניהם, והמשמרות על מעמדם, וסדר כל הסדרים בחכמתו. והחכמה נשגבה מאד על כל המעשים, ובה כולם תלויים ועומדים, היא הנרמזת ביו"ד של השם הנכבד והנורא.

וממעל לחכמה נמצא ראשית אחר נעלם מאד, עמוק עמוק מי ימצאנו, הוא הנותן לה כח לעשות חיל. ומפני עוצם קדושתו נסתר בתוך החכמה, ולא נראה ממנו החוצה. ובראות כל השרים וכל הממוניים המקבלים מאת המלך, כי מן החכמה כולם מקבלים, אמרו – הלא זאת היא ראשית הכל, והמקור שאין לו הפסק; ומזה הטעם נקראת החכמה ראשית. אך הראשית האחר נכלל בה, והיא לא נבדלת ממנו כלל, וכל מעשיה ממנו, וכל סדריה ממנו נתנו לה. ולא נמצא דבר בעולם שתעשה החכמה, שלא הגיע אליה מן הראשית הזה, הוא הנרמז בקוצה של יו"ד. ולא תמצא שנבדל הקוץ מן היו"ד ולא היו"ד מן הקוץ לעולם. ונמצא לכל הדברים ראשית אחד, ועוד – ראשית לראשית, חהו ב' ראשית שאמרתי למעלה.

ולמה אמר הכתוב כן? אלא שהעולם לא עמד בשלימותו למיום הבראו, כי תלוי היה ועומד עד מעשי האדם. ולולי היה האדם תוטא, היה נשלם, והוא חטא, על כן לא נשלם. ונמצא שלא עמדו הבריות על תיקון רק כפי ערך מה שהגיעם מן החכמה הנפלאה; ועדיין חסר מהם המעלה אחרת גדולה מזו הרבה. וזה כי בהתחזק הראשית הנעלם, ויצא ברוב תקפו והדרו, יקבלו כל המאורות מדריגה גדולה ומעלה חשובה מאד, עד שאין אחרי המעלה הזאת ירידה. וזאת המעלה לא הגיעתם עד היום הזה. אכן לעתיד ישיגוה ברבות הטובה בעולם, והשלום והמנוחה יתגבר בכל המדריגות, ונסו יגון ואנחה. כי על הימים ההם נאמר: „ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".¹⁰ ואלמלא הייתי רוצה להאריך בענין זה, היו הדרושים רחבים יותר, והייתי יוצא מעניני הרבה, אף כי הדברים רבים ונכבדים מאד, ואי אפשר ללבות האנשים להכיל כל הפרטים עד תומם, על כן לא ארחק מן הדרך, ורק הקדמות אניח לפניך. ואתה תסתכל בהם היטב, ותבין ממוצא דבר סודות סתומים וחתומים, לשרידים אשר ה' קורא נתנו ולמכסה עתיק.

בית הראשון בסוד החכמה

ומה שתדע, כי עד עתה לא הלכו כל המאורות ולא עמדו כל המדריגות רק בסוד החכמה. ולזמן העתיד עוד יתגלה הראשית הנעלם, ויעלו כל הדברים מעלות גדולות ויקרות. ותדע עוד, שבחטא האדם נתקלקלו הדברים, וכל התיקונים נסתרו, ולא יכול העולם לחזור אפילו לכמות שהיה,¹¹ אלא בימי שלמה [כ] שנבנה הבית. וכן כתוב: „וה' נתן חכמה לשלמה", כי אז נתפשטה החכמה ברוב יפיה והדר כבודה, וכל המאורות נתחזקו בשמחה רבה. ולא נמצא באותם הימים רק ענן וחדוה בכל המדריגות ובכל העולמות אשר כמוהו לא נהיתה; ועם כל זה הכל היה בסוד החכמה לבד. ויען לא הגיעו אל התכלית האחרון, על כן היה הפסק לשלוח ההיא, והבית חרב.

בית העתיד בסוד הכתר

אבל לעתיד בהגלות הראשית – הנעלם אשר דברתי, תהיה השלוח רבה יותר מאד, ושאחריה לא יהיה עוד הפסק כלל. ונמצא

שכל הדברים הולכים אחר מקורם. ובהיות המקור אחד, כל משפטי המאורות – הליכותיהם, מסעיהם ומוצאיהם, עמידתם ושיבתם, כולם הולכים על פי המקור ההוא. ובהיות המקור נשגב יותר, ישתנו על פיו כל הדברים כולם. על כן שינויים רבים יהיו בעולם בזמן ההוא. וכל שכן הבית הקדוש אשר כבר שמעת כי הוא המקום ממנו תוצאות חיים לכל אשר נברא בכל העולמות, כי על כן ישתנה מאד ממה שהיה בראשונה. ונמצא, הבית הראשון בסוד החכמה, כי היא החכמה שנתנה לשלמה כמו שפרשתי, ובה בנה הבית הזה. והעתיד בסוד הראשית הנעלם שלא נגלה עדיין עד היום הזה.

אמנם ודאי אין כל חדש תחת השמש,¹² וכל הדברים המתחדשים בכל יום תמיד בכל ימי ששת האלפים שנה, כבר נגזרו מתחלה וכן נבראו. כי רק ככלות זה הגבול הראשון יהיה חידוש.¹³ זה עיקר גדול, ואני לא אאריך בו עתה, ואינני אומר רק כמו ראשי פרקים. אבל זה האמת, כי בעבור זה עשה ה' מתחלה את כל הדברים לפי מה שהם על פי החכמה לבד, ובהם כח להיות עוד לפי הראשית העליון. ובהגלות זה הראשית, אחריו כולם ימשוך בכח הראשון, שכבר היה בהם בתחלה, ותתחדש כל הבריאה כאילו אז נולדה. ועל כן אמר ישעיה: „השמים החדשים והארץ החדשה“.

בית השלישי נבנה למעלה בעת חורבן בית הראשון

ועתה אודיע לך סוד אחד עצום ורב מאד, ועל כן תתגבר בשכלך לרדת אל עומק הדברים. דע, כי זה הבית העתיד הוא שראה אותו יחזקאל הנביא מיד אחר חורבן הראשון. ואתה כבר שמעת, כי לא פסק הבית למעלה, גם כי חרב למטה. כי הלא לא נבנה הבית למטה רק ברוב חוק המאורות, והתגברם להאיר ממדרגה למדרגה, ויגיעו אל העולם הזה, ושם עשו הבית אשר עשו. (כבר) [וכאשר] חסד הכוח הזה, לא היה עוד זה הבית למטה; אך לא מפני זה חרב למעלה. רק הוחשך ולא האיר כבראשונה. אבל הסוד הגדול הנודע בזה הענין למי שהוא מורגל ללכת בדרכי החכמה, והעומד בסוד ה' ויודע אורחותיו, הוא כי כאשר בנה שלמה את הבית הראשון, לולי חטאו, אלא היו מחזיקים בתומתם, היו מתעלים במדרגותיהם, ומגיעים הדברים אל התיקון השלם. ואז היה העולם פושט צורה ולובש צורה,¹⁴ והיה מתגלה מה שלא נתגלה. אך כאשר גברה הרשעה ורבו

החטאים, הנה הבית הראשון שנתקן בזקונים הראשונים חרב. ואז אותו הבנין לא עמד עוד למעלה, רק ברגע אחד עבר ונבנה בצורה אחרת, היא הצורה והיא התכנית שעתיד להיות. ונמצאו שני הבנינים, זה נכנס חזק וזה יוצא ואין ביניהם כמלוא נימא. והבנין הזה לא נגלה למטה, כי רק לעתיד יגלה. אך למעלה, מהיום ההוא והלאה כן היה, וכן הוא. ועל כן ראה אותו יחזקאל, שכבר בנוי ועומד היה, וישראל לולי זכו במעשיהם, היתה ראויה להיות גאולת עזרא כגאולת מצרים, וביאתם כביאת יהושע.¹⁴ * ואז היו בונים את הבית בתבנית הזה אשר ראה יחזקאל, והיו שתי המקדשים שלמעלה ושלמטה מכוונים זה לזה.

הבדלי דרגת השראת השכינה בבית ראשון ושני

וכאשר לא הטיבו דרכיהם, היתה הגאולה בחשאי, ולא עצרו כח לעשות כבית ההוא. ואז עשו אותו על פי הנביאים שביניהם, קצת דומה אל הראשון, וקצת דומה אל האחרון.¹⁵ שכבר נתחדש למעלה; אפס קצהו לקחו וכולו לא לקחו, כי לא היתה השעה הראויה לכך. ונמצאו, שבזמן שלמה היו שני הבתים – העליון והתחתון מכוונים;¹⁶ על כן מצאה השכינה בו מנוח ושרתה בו. אבל השני, שלא היו דומים זה לזה,¹⁷ לא שרתה בו שכינה.

דרגת השראת השכינה בבית העתיד

אבל לעתיד, לא די שיהיו דומים, אלא שהבית העליון יתפשט ויגיע למטה.¹⁸ והוא משרד'ל: שמקדש שלישי הוא מעשה ידיו של מקום, כי לא יעקר הבית העליון ממקומו, רק יתפשט ויגיע למטה; ואז יבנה סביבותיו בנין חמרי כאשר לעולם הזה, ויתחבר בנין בבנין להיות אחד, לא יתפרדו זה מזה. והכבוד יהיה שורה בו בגילוי גמור, והוא הענין שנאמר עליו: „ונגלה כבוד ה' וראו' וכר'; ואז תהיה השלמה גמורה בלא הפסק כלל. והנה על פי הסוד הזה כתוב: „מקדש ה' כוננו ידך“, כי השכינה כפי קבלתה, כן נראו בה תיקוני איברים וקישוטים נאים ונכבדים; וכאשר יאיר אור הראשית הזה, ירבה כבוד כתר ה' ויתנשא מאד. ונמצא שיהיה המקדש נבנה בסוד הכתר, ומנין כנג'ו הוא קכ'ו והוא מנין: א' א"ד אד"נ אדנ"י המאיר בכתר הזה. וכל אלה הדברים הם עמוקים מאד, ונשרשים בחכמה יותר ממה שהם נראים הרבה.

מדידת הבית בקנה־המדה ופתיל־פשתים

ותראה שכל המדות זה הבית נמדדו „בקנה־המדה“, והוא סוד גדול נמשך מזה הענין שאני אומר לך, שהבנין הזה על פי אורות הכתר הוא נבנה. וכל אחד מן המאורות כולם, בהתפשטם מן המציאות או בהתפשטם לכאן או לכאן, נמצא בקרבו השיעור והמדה יוצאת מן המקור, והיא העמידה אותו בגבולו ולא יעבור. ועל כן בהבנות הבית הזה בכל צורותיו ובכל תורתיו, נתחזק השיעור והמדה בכל דבר ממנו, ואז עמדו כל הדברים בסדר נכון ומתוקן הרבה.

ועתה אפרש לך הענין באר היטב. כי כל החדרים האלה וכל החצירות וכל המקומות, אחד הוא הבונה אותם; הוא המאור הטי¹⁹ הנקרא בפי החכמים „חי העולמים“, כי ממנו תוצאות חיים לכל. והמאור הזה הוא הנקרא „קנה“, והוא באמת עתה „קנה־המדה“, בהיות המדה נכללת בו להגביל את כל הבנינים היוצאים ממנה. ותדע, כי „פתיל־הפשתים“ הוא המדה באמת. וה„פשתים“ בגבורה הוא נשרש, וה„פתיל“ הם עשר מאורות חזקים מאד נמשכים כולם בגבורה, להגביל כל דבר ולהעמיד כל גברא בתחומו בל יצא החוצה. והם עשר שמות כזה: יר'ד ק"ק ו'ו ק"ק נודעים אל החכמים, שהם שמות גבורה, נותנים מדה ושיעור לכל. ומזה הפתיל נמשכה המדה במאור שזכרתי, ואז נקרא הוא „קנה־המדה“, על כן כל בנינו במדה יצאו ממנו.

ותדע כי תר²⁰ך מאורות גדולים ועצומים, נמצאו מתפשטים מן המאור הראשון, הוא הראשית הנעלם שזכרתי למעלה. והם נשרשים בשני שמות גדולים, מלאים כוח ועצמה, והם א"ל א"ל. כי בהראותם את רוב תקפם ואת יקר תפארת גדולתם, נתפשטו כל אחד מהם לש"י²¹ עולמות, וב' ש"י הם תר'ך, והם כת"ר, כי הם בכתר הנשגב והנורא. וש"י מהם נשארו במקומם, והש"י האחרים נתנו ממנו אל החכמה והבינה. ואז נתחלקו ביניהם קנ"ה לאחד, ועל הסוד הזה אמר הכתוב: „קנה חכמה קנה בינה“. והבינה היא הנותנת גבול והמדה,²² כי ממנה היא יוצאה; ובהגיעה אל היסוד אז נקרא הוא על שמה „קנה־המדה“. והנך רואה כי כל זה נמשך מהגלות אותו הראשית, כי ממנו יצאו אלה השני קנים,²³ והשמאלי הוא למדה, כמו ששמעת. ושיעור הקנה הוא שש אמות, והאמה ששה טפחים. על כן

תראה, כי כל המאורות נקשרים במאור הזה, והוא הנקרא בדרך משל „כל” כי הכל בו. והקצוות הם ששה, וכאשר יתחברו זה בזה עולה מספרם ל'י, כמנין הקנה הזה.²⁴

ועד כאן דברתי כמו בכלל, והיתי מקדים הקדמות גדולות. ועתה אחל לבא בפרטות הבית הזה, ואבאר לך כל צורותיו וכל חוקותיו באר היטב בס"ד. ואני אהיה מהלך אחר דרך השפע היוצא מן המקור ומתפשט לכל הצדדים. ועל כן אתחיל מן המקום שהוא יוצא ממנו, ואומר לכמה רוחות הוא מהלך אחר שיצא משם, או מה הדרך שהוא הולך בה בראשונה ומה באחרונה, והבן מאד.

קודש־הקדשים

המקום הראשון המתפשט מן האבן השתיה הוא מקום האורה העצומה והברכה הרבה. כי בצאתה מלפני המלך, שם עמדה בראשונה בכל יופיה והדרה, מי יוכל להגיד כחה ורוב גאונה, ולא ניתן זה הכח אלא לישראל לבדם. והמקום הזה נראה בו מסך גדול, המבדיל בין הקדש ובין קודש־הקדשים. ועתה הבן מאד לדעת סודות המקום הגדול הזה. בהתחבר שני המאורות הגדולים אשר ידעת מי הם המאורות האלה, ברוב המנוחה הנעלמה והנפלאה, נתחזקו כאחד ב' האותיות אחרונות שבשם הקדוש הוי"ה ב"ה. והשני אותיות הם ר"ה, ואז נראה שם הקנות היכל גדול קדש־קדשים. ההיכל הזה נסתר לפני ולפנים ולא נראה החוצה, כי פרוכת עומד לפניו לכסות את הפתח להבדיל ולא יראה. ועוד אודיעך מן הפרוכת הזה סודות גדולים. ונמצא זה ההיכל עומד למלך לבדו ואין אחר. רק פעם אחת בשנה בבוא הכהן הגדול למטה בבית קדש־הקדשים עם הקטרת,²⁵ ינתן רשות לבוא שם למי שינתן. זה מגודל אהבת הקב"ה את עמו, שהם חביבים לפניו יותר ממלאכי השרת, ודבר זה נתבאר בפסוק: „כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל'”.

בתוך ההיכל הזה נתחזק מאור אחד קדוש מאד נקרא שמו יאקדונק"י, יוצא מבין המנוחה העצומה. והבן מאוד סודות השם הזה, כי הוא נכלל בין שני יודי'ן, ונרמו בו הסוד: „אני ראשון ואני אחרון”, להיות כל המאורות נכללים בו.²⁶ בכלל אחד. על כן אלו השתי יודי'ן נתגברו ברוב הודם והדרם, ובנו ההיכל הזה על פי

מדותיו לארכו ולרחבו; כי כך הן מתפשטות מן הראש אל הסוף ומן הסוף אל הראש. נמצא, עשרים לכאן ועשרים לכאן; ונמצאת מדת ההיכל הזה עשרים על עשרים. וכלם הם ס' אחת סתומה, והיא שיעור מקוה.

[פ"ד מ"א. אות לו]

כותל המזרחי של קודש־הקדשים

בהתפשט המאורות האלה ממקום כבודם, נתחזקה בהם המדה להעמידם בגבולם, ואז מרוב הגבורה נבנית חומה אחת לפניהם, ואז נגבלו האורות לפנים ולא הרחיבו עוד. וסוד החומה, תדע, כי כערך האור לפנים הוא ערך החומה וכחומה הוא האור, אין זה גדול מזה לפי ערכם וחשיבותם. ובהיות כל ההיכל בנוי ממאורות ב' האותיות²⁷ שזכרתי למעלה, גם החומה מכח שתי האותיות ההן יצאה. ונמצא שיעור החומה ב' אמות, ובה נכללים לפנים כל המאורות היוצאים מב' האותיות האלה, והבן היטב. ובוה נבדל קודש־הקדשים מן הקודש, שאפרש לך עתה.

[פ"ד מ"א. אות לד]

שער קודש־הקדשים

בהתגבר אור ה' הגדול והעצום, כי ממנו יוצאת האורה, ובהתגברו ברוב תקפו בקע בחומה, ועשה שם שער אחד למדתו, גבוה שש אמות. ומפני שנתחברה ה' בבת זוגה, על כן הרחיב לפניו²⁸ השער הזה שבע אמות. ובבואי בשערי הקודש החיצונים מאלה, אפרש לך ענין השערים אשר לחומות יותר. כי עד כאן היו הדברים בהעלם גדול, ולא היה רק שער הזה אשר עשתה לה ה' שאמרתי. כי אלמלא לא היה השער הזה פתוח, היה כל העולם מתבטל מחוסר כל, על כן נפתח השער הזה ראשונה. ובצאת השפע ממנו, נתפשט לכל צד ועשה לו מסילות ודרכים רבים לפי צורך העולמות.

[פ"ד מ"א. אות לה]

היכל

בצאת האור הגדול מזה השער, נתפשט לצדיו ועשה שם היכל אחר, וההיכל הראשון הוא קודש־הקדשים, והשני הזה הוא קודש.

זהו המקום שמשם מקבלות הנשמות של ישראל, וכאן נמצא המזבח הפנימי שבו נקרב קרבן הנשמות, בהעלותם את מנחתם לפני המלך. ועוד אפרש לך זה הענין היטב בבואי לפרש דרכי הקרבן ומנחת המלך בס"ד. ושם אפרש לך מה היא המנחה הזאת, או מי מעלה אותה, ומי מקבל אותה ומגיעה אל פני המלך, ומה השכר הניתן למקריבי המנחה, אחרי אשר קבל אותה המלך ברצון. ועתה אשלים לפרש ענינו בהיכל הזה.

בזה ההיכל נמצאו מאורות גדולים ועצומים מאוד, היוצאים משתי האותיות ו'ה שזכרתי לך, ומשתי היוד"ן. וכאשר נתחזקו בחיבורם הוי"ו והה"א זה בזה, יצאו מביניהם ששים מאורות גדולים ועצומים. ואלה יצאו החוצה בהיכל הזה, ונחלקו לשלוש פינות העולם: לדרום ולצפון ולמזרח. ונמצאו בכל פנה עשרים מאורות, עשרה ממאורות הוי"ו, ועשרה ממאורות הה"א, ואומר לך מי גרם זאת החלוקה,²⁹ כי הב' יוד"ן גרמו אותה. כי כאשר נתחברו יחד, הוציאו את המאורות על פי עשרה לאחד. עשרים מאורות הצפון ועשרים מאורות הדרום נתחברו כאחד, ולא יתפרדו זה מזה להסב את פניהם. ונמצאו ארבעים מאורות מצד אחד,³⁰ ועשרים מצד אחר; ואז עמד ההיכל במידותיו ארבעים על עשרים.

וצריך שתדע, כי בצאת מאורות הדרום ומאורות הצפון מן השער,³¹ שמו פניהם אל המזרח, כי משם יצאו עז. ועל כן נמצאו ארבעים מאורות אלה מתפשטים מן המערב עד המזרח. ואחריהם מיד יצאו מאורות המזרח. ובהיותם יוצאים מהלכים עד מקומם, היו הולכים ומתפשטים לכאן ולכאן, לחבר מאורות הדרום והצפון יחד, בהיות עליהם המשא הואת³² לעשות תמיד. ובדרך הזה נתפשטו עד הגיעם אל מקומם. ועל כן נמצאו הארבעים המאורות הולכים מן המערב אל המזרח, והעשרים מן הדרום ולצפון. ובהעמיד „קרהמדה" אל המאורות חומה, עמדה חומת הדרום והצפון מ' אמה לאחד. כי בהתחבר המאורות זה בזה, נתחברו חיבור גדול ונכללו אחד באחד; וחומת המזרח לא הותירה מעשרים, כי כן מספר מאורותיה. ובהגיעי לפרש דרך השפע והליכותיו, תראה ותבין מה היא פעולת החומה ותועלתה, מה תועלת נמצא בהנהגה והשפע היוצא ממנה.

[פ"ג מ"ה. אות לג]

רמו בברכת כהנים למידות ההיכל וקה"ק

ונמצאו כל מאורות ההיכל הזה שישים מאורות, וכנגדם בברכת הכהנים שישים אותיות. כי משם יוצאת הברכה אל ישראל על ידי הכהנים בהיות עליהם עבודת המקדש והמזבח, כאשר אפרש עוד בע"ה. והשישים האלה עם המ' שבקה"ק הם מאה, ושרשם – העשרים שהם ב' יודי"ן. וכל הסוד הזה נרמז בפסוק אחד: „טוב מלא כף נחת" וגו', כי הוא מדבר על מקום המנוחה והנחת רוח, ואמר עליו „מלא כ"ף" כי כ' הם שני יודי"ן, [שבנו] את קודש־הקדשים לפנים. ובהתפשטם ברוב תקפם, עשו בפנימי מ' ובהיכל ס', וכולם מאה. והוא „מלא הכף" – כ"ף מלאה, העולה מאה בחשבונה. ותראה שברכת הכהנים בשלש נחלקה, מפני חלוקת אלה המאורות שנתפשטו לשלש הרוחות. ונמצאו ג' יודי"ן לוי"ו, וג' לה', ועל כן ראשית הברכה ביו"ד³³ והם יודי"ו הוי"ו, שמשם יוצאת הברכה, כמו שזכרתי. ובהתחברם עם יודי"ו הה"א נעשו כ"ף לכל רוח. ולכן סוף הברכות – כ', כי הכ"ף השלישית הוא ב"אליך" – ד, ישא" ושם הוא סיום ברכה. ומשם והלאה שתפשטה עוד ברכה, והיה סופה ס' של „שלום", והם המ' שבקודש־הקדשים.

ענין החומות והשערים

ועתה אפרש לך ענין השערים הנמצאים בחומות. ואתה הסתכל מאד מאד בדברים, כי הם גדולים ונכבדים, ותראה סודות עצומים. דע, כי כל הדברים יש להם שרש למעלה למעלה, והם מתפשטים ויורדים ממדריגה למדריגה, עד הגיעם למטה. ושרש לכל נמצא בחכמה העליונה³⁴ העומדת בראש כל המדריגות, ומחלקת משא לכל צבא השמים ושמי השמים. כי משם ולמעלה לא נודע ולא נרמז, אלא בהסתר גדול בלבות החכמים, לדעת כי הכל יוצא מאחד יחיד ומיוחד, שאין לו שם ולא כינוי, הוא עשנו ולו אנחנו, אין סוף ב"ה. ולחכמה הזאת נמצאו מבואות גדולים,³⁵ ומאלה המבואות יצא לחוץ מזיווה ורוב הדרה, להאיר לכל התחתונים המתאווים להתענג ברוב נועמה. וב' מבואות נמצאו, שהם גדולים מאד ושקולים ככל האחרים, והם שני מאורות גדולים ועצומים, עומדים לכל דבר לפעול על פי החכמה, כל מעשה העולם בכל צרכיו. והמאורות האלה נקראו בדרך משל „שני מזלות", עליון ותחתון, הנחלים מים

מתוקים ונעימים להשביע לכל חי רצון. הם הפותחים והסוגרים לכל מעשה ולכל דבר, ואין זולתם. ובראות החכמים³⁶ הסוד הגדול הזה, אמרו: „הכל תלוי במזל אפילו ספר תורה שבהיכל“.

בהיות החכמה העליונה שמה פניה להתפשט למטה דרך המבוא העליון,³⁷ ג' מאורות האירו שם, מאורות גדולים ועצומים אשר ליכלתם אין קץ ולהדרם אין תכלה. ושמות נמצאו להם חזקים מאד, והם יקו"ק יקו"ק יקו"ק יקו"ק. בצאת המאורות האלה מן החכמה, יצאו והגיעו אל המבוא הזה, ולפניהם נפתחו כל שערי הרחמים. ואם השערים האלה נפתחים, לא יהיה שער³⁸ מן השערים התחתונים שלא יפתח, כי כל מעשי התחתונים תלויים בעליונים, ונודע שהכל השתלשלות אחד מן הראש ועד הסוף.

שלש מאורות אלה, בשעה שיצאו ממקום כבודם והגיעו אל המבוא התחתון, מצאו שם שלשה אחרים ראויים לערכם מאד, ונקראו שמותם אקי"ק אקי"ק אקי"ק, ושם נתחברו³⁹ זה בזה חיבור גדול, וירדו יחדיו עד למטה. אך הראשונים נמצאו תמיד שולטים ועיקרים, כי הם כזכר, והשניים כנקבה. והמאורות האלה יורדים עד שיגיעו אל הקצה⁴⁰ התחתון אשר בעולם, ולקצה הזה נמצאו כמו כן שלושה שמות מובחרים, והם אדנ"י אדנ"י אדנ"י. ובהגיע המאורות האלה אליהם, נתמלאו כלם ברכה ורצון, ונתמלאו באותיותיהם שנים עשר לאחד, כזה אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, ואז נפתחו השערים.

ואפרש לך זה הענין היטב. כי כל חומה שמה אדנ"י, ועל כן כתוב: „הנה אדני נצב על חומת אנך“; ושלמה אמר: „אני חומה“, וזה הענין מובן מאד למי שהלך לבו בדרכי החכמה ועמד על שרשיה. בהיות המדה הזאת אספקלריא שאינה מאירה, על כן היא מחיצה עומדת בפני האורות, ולא יצאו ממנה.

ושערים נמצאו בחומה הזאת, כי לולא השערים האלה, מאין היה השפע יוצא לתחתונים. והשערים האלה נעשים, כאשר נתגבר האוד במקום מן המקומות בחומה הזאת, מרוב האוד נתמלא המקום ההוא רחמים גדולים, ונמצא אותו המקום שער ופתח אל האוד לצאת חוצה, והבן. כי בהיות השם הזה מתמלא כמו שאמרתי, עולה במספרו תרע"א והוא שע"ד. ועל כן בהגיע שמות המבואות שזכרתי בראשונה אל שמות הקצה הזה, נתמלאו [א]לה ברוב אודם, וכל אחד

מהם נעשה שער אחד. ועל כן נמצאו ג' שערים⁴¹ לחצירות כמו שתראה,⁴² וכאן שער אחד היה לבד, אבל ב' פשפשין קטנים נמצאו לו לימין ולשמאל.

שער ההיכל ושני פשפשין לצדיו

ועתה אפרש לך זה הענין היטב, כי אלה הג' שמות⁴³ בסוד ג' הקוים הם עומדים. ובמקום החיבור והמנוחה הגדולה, שם נתחזק הקו האמצעי מאד; ומפני רוב הדרו ות פ א ר ת ו, לא נחשבו לפניו שאר הקוים, כלא היו, כי הוא העיקר והם טפלים אליו. ועל כן שער אחד לבד הוא, אבל ב' פשפשין נמצאו לב' צדיו, מפני שתיים האחרים. וכאשר נתפשטו האורות שבפנים להיכל לצאת, אף על פי שהם רבים, וכללו בעשרה, בהיות השרש מתחלק כמו כן לעשרה. ואז עמדו ה' לצד אחד, וה' לצד האחר, ועשו לפתח שתי כתפות; ה' נמשכים ברחמים לימין, וה' נמשכים בגבורה לשמאל. ורוחב הפתח עשר אמות, לצאת שם העשר מאורות אשר זכרתי.

[פ"ג מ"ב, מ"ג. אות לב]

אולם ההיכל

ובהתגבר המאורות העליונים, פותחי השער, הראו כחם והדרם מן השער עצמו, ושם נתרחבו חוצה לו. ונראה שם בנין רחב מפואר מאד, ונקרא „אולם השער“, כי הוא עצמו העושה את השער ויוצא ממנו חוצה. ולמה נקרא אולם? מפני שהמאורות האלה ברוב חיבורם ויחודם, בכל אחד⁴⁴ מהם, נראו שלשתם כאחד, ומנינם עולה למנין אולם.

ובהתגבר הקו האמצעי שזכרתי לך, שם הראה יפיו ויכולתו, ושמותיו נמלאו באותיותיהם – יו"ד ק"י וי"ו ק"י, אל"ף ק"י יו"ד ק"י. ונמצאו בין כלם עשרים אותיות, עשרים מאורות גדולים ונפלאים, פועלים בכח גדול. בהתחבר השמות, המאורות האלה עשו שם חבור גדול נאה, משולבים אחד באחד, אילופ"ד קי"י יויד"ו קי"י. ונמצאו כל המאורות וכללים בין השנים העומדים אל קצותיהם, א' מפה וא' מפה, והם אל"ף וי"ד. ובכוח אלה המאורות נעשו מדות זה האולם, עשרים בארכו וי"א ברחבו.⁴⁵

[פ"ג מ"א. אות ל]

בית החליפות

וכן ב' הפשפשין נתפשטו⁴⁶ לצידי האולם, ב' מקומות מפוארים מפה ומפה, ונקרא להם שם „בית החליפות“. וצריך שתדע, כי כאשר יצאו ההוי"ת והאקרי'ק מן הפשפשין, מפני עוצם האמצעי ורוב אורו, אלה לא נחשבו למאומה; ולא יכלו ל[ה]ראות פעולותיהם, מפני המאור האמצעי המתגבר ושולט מאד. על כן לא נתמלאו אותיותיהם, ועמדו בפשוטן; וגם שילוב לא נשלבו כראשונים. ובדרך זה בנו ב' המקומות בארכם וברחבם, בהיות להם שמונה אותיות – שמונה מאורות, וב' אחרים גלויים אליהם מב' המזלות, שמהם יצאו לחזקם. ונמצאו רוחב המקומות השנים – עשר אמות לאחד. ושתיים מאורות עומדים לקצותיה, מאור אחד מקצה מזה, ומאור אחד מקצה מזה, כראשונים. ונמצאו שתי המאורות – שתי הקצוות, י מפה וה' מפה – יקרי'ק אקרי'ק, ומהם נמצאו אורך המקום מזה ומזה ט"ו אמה. ובבואי לדבר בסדרי המנחה⁴⁷ אומר לך למה נקרא המקום הזה בזה השם „בית החליפות“.

[פ"ג מ"א, פ"ה מ"א. אות מא]

עובי חומת ההיכל והאולם

כל המאורות האלה בכל תולדותיהם, כשתדקדק להבין בהם, נמצאו יוצאים מן הזוה המתחברים בראשונה. על כן בהתגבר קו המידה, להעמיד החומות על מכונותם, העמיד חומת ההיכל בסוד הוי"ו וחומת האולם בסוד הה"א, כי היא חיצונה מן הראשונה. ונמצאו החומות האלה הם בעצמם שש וחמש, והתפשטותם לפי האורות הנסגרים ביניהם.

[פ"ג מ"א, מ"ב. אות כה, לא]

שער האולם

ובהתגבר האור בתוך האולם, עשה לו בחומה שער אחד. ועתה אומר לך תבנית השער כאשר הוא. המאורות העשרים, שהיו מתפשטים בתוכו מעבר אל עבר, כשרצו לצאת נסדרו בסדר אחר, כי מאורות האקרי'ק נכללו במאורות ההוי"ה, ונמצאו עשר בתוך עשר. אז נראו אצל אלו העשר ד' מאורות גדולים מאד, ונמצאו

המאורות ארבע אלה⁴⁸ שרש לכל העשר המתפשטים מהם, ובין כולם י"ד מאורות: יקו"ק יו"ד ק"י וי"ו ק"י. אלה הי"ד מאורות בוקעים בחומה, ועושים השער רחבו למדתם י"ד אמה. [פ"ג מ"א. אות כט]

ב' העמודים

מחוץ לשער הזה נמצאו ב' מאורות נכבדים מאד, ונראים כשני עמודים⁴⁹ גדולים עומדים אצל הפתח, אחד מימינו ואחד משמאלו. והבן סוד העמודים האלה, כי אלה הם ענפים מאותם שני המזלות העליונים, אשר שמעת, שמהם יוצא כל אור וכל שפע, ועל פיהם יהיה כל משפטי העולמות העליונים והתחתונים. ומהם יצאו ג' השמות הגדולים: יקו"ק יקו"ק יקו"ק שפתחו השער ועשו האולם לפניו. ולהראות כי אין הענף נבדל מן השרש, וכל מה שהאור יורד מתחבר תמיד במקור שיצא ממנו, על כן נראו כאן אלה ב' המאורות משתלשלים, כמו שאמרת, מאותם העליונים, (מבועי) [מעובי] כל הרקיעים, ומנהיגי כל דבר.

וגובה העמודים גובה גדול, והוא נודע למשכילים יודעי האילן וענפיו, באזה מקום נמצאו ממנו. והאמת נמצא בחכמה, כי מן המקום שיוצאים אלו המאורות, עד המקום ששם הם נגמרים שישים⁵⁰. אמה ואחרי כן ינתן אורם לב' המאורות העצומים – התפארת והמלכות פועלי הכל. ומשם ירד מהם מה שירד, עד שהגיע אל הקצה ועשה שם שערים כשערים אשר עשה.

ועד עתה דברתי מבנין הבית, ההיכל והפנימי והאולם, וממדות חומותיהם ושעריהם הכל על נכון. ועתה אשוב להודיעך ממה שנמצא בתוכם ומדותיהם ותראה סודות רבים ויקרים. [אות ל]

פרוכת שער קה"ק

לפני השער אשר לקדש הקדשים נפרש מסך גדול, כמדת השער לא פחות ולא יותר. ואודיעך ענין הפרוכת הזו, כי כמה מאורות נתחברו שם לעשות זה המסך, לבלתי יעברוה את אשר לא ראוי הוא לעברה. ושני המזלות הם העומדים לכל דבר לעשות תמיד, ובהם נכללים י"ג המקורות הגדולים הנודעים אל החכמים, כי הם י"ג

מדות של רחמים. ולפניהם לא עמד איש⁵¹ מרוב גאונם וקדושתם, כי הכל יראים וחרדים מהם מאד מאד פן יאכלו באש הגדולה. ואחריהם החזיקו שבע שמות גדולים ומופלאים, העולים במנינם דל"ב תנ"ה, והם ד' מילואי הוי' אשר למזל העליון, וג' מילואי אק"ק, אשר למזל התחתון. ומחיבור כל אלה מהאודות נעשה זאת הפרוכת, כמנין הי"ג ושבע השמות הנזכרים.
[אות לה]

ארון העדות

ומכית לפרוכת נמצא ארון העדות, עדות אל היחוד הנעלם⁵² והאמין אשר לא יפרד, והוא עומד על האבן השתיה. וכל זה יתבאר לך, ממה שהודעתך בדברי ההקדמה למעלה.⁵³

מנורה, שולחן ומזבח הפנימי

ובהיכל נמצאו ג' מאורות גדולים ויקרים: אחד לימין ההיכל ואחד לשמאלו ואחד נתחזק באמצע, משמש לשני הרוחות כאחד. ועתה אומר לך מג' המאורות האלה, כי המאור הימני נתפשט ברוב תקפו והדרו, ונראה כמו מנורה – זהב כולה, ובה שבע מאורות גדולים מתפשטים לכאן ולכאן. וזה המאור יוצא מן השכינה העליונה,⁵⁴ כי שם הראתה כוחה, להיות המקום ההוא מקום התיקון לכל הנשמות, כאשר תראה עוד בסדרי המנחה בע"ה. ולמה היו שבעה נרות? אלא שכן היא שביעית למדריגות שעליה. ולשמאל נמצא כמו כן מאור אחר שנתפשט לארכו ולרחבו, כדמות שולחן שעליו עורכים כל מיני מאכל נחמד ונעים, ושם נמצא לחם הפנים תמיד. ומדות השולחן הם: שתיים אמות ארכו וגבהו שלש, וכולם הם ה'. הוא מאור יוצא מן השכינה התחתונה. ולפי שהיא חמישית אל המדריגות, על כן מידותיה ה', והשלישי נתחברו יחד, והרביעית שהיא היסוד לא נפרד ממנה, ועל כן הם שלש ושתים.

ובין שני המאורות האלה נמצא הג' המשמש לשניהם, והוא הנקרא בדרך משל מזבח הפנימי, ושם נקרב קרבן נשמותיהם של ישראל, כמו שאפרש לך.

[פ"ג מ"ה]

צפוי החומות בעץ וזהב

וכאשר עמד ההיכל בחומותיו ובמדותיו הכל כראוי, נראה מבפנים כדמות מכסה אחד גדול מאד המכסה את החומה מראשה ועד רגליה, ועליו מכסה אחר. והבן סוד הכיסויים האלה, כי החומה נבנית מאבנים, והיו יוצאים מן המלכות, ועליהם חופף כבוד המלך ומכסה עליהם, עד שלא נראה מהם דבר, והכיסוי הזה הוא עץ, כי מ"עץ החיים" הוא יוצא. ועל הכיסוי הזה כיסוי אחר נכבד משניהם מאד. והוא כיסוי יוצא מן הבינה המסתרת את בינה בכנפיה, ועל כן נקרא הכיסוי הזה זהב טהור. ועתה אודיעך סוד גדול ואמת, כי כאשר המדריגות עומדות בתיקון, והמנוחה מתחזקת בחיבור הקדוש, לא נראה מן התפארת ומן המלכות, כי הבינה חופפת עליהם תמיד, כמו שאמר הכתוב: „כנשר יעיר קנר" וגו'. וברוב ההדר החופף עליהן נסתרו מעיני כל חי, ולא נראו עוד. וכן דאוי הדבר ודאי להיות, ועל כן כתיב: „והצנע לכת עם ה' אלקיך" ולפי הטעם הזה, אסרה התורה שלא להניח במקדש שלמטה, עץ שלא יהא מכוסה בזהב.⁵⁵ והבן דרכי אלקינו, לראות כמה הם עמוקים, וכמה רחוקים מחכמת בני האדם.

[פ"ג מ"ד]

כרובים דקלים על הקירות

מבפנים להיכל הזה אל כל החומות, נראו מאורות יפים מאד, מקבילים אחד אל אחד, ומתפשטים מבין זיו החיבור השלם סביב סביב. ועל כן נראו בצורתם כדמות כרובים ותמורים. ועתה הבן גדול המאורות האלה וחשיבותם. ואומר לך מה היא ה"תמורה", היא העולה זכר ונקבה, ועל הסוד הזה נאמר: „צדיק כתמר יפרח", והם צדיק ובת זוגו.

ולכרוב נמצאו שני פנים, פני אדם מצד אחד, ופני אריה מצד אחד. ותדע שהבית הזה בנינו נמשך מן הימין – ברחמים.⁵⁶ והוא סוד הפסוק: „נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים". והימין הוא ראש ההרים והוא האריה, שנאמר בו: „ופני אריה אל הימין". והוא מתחבר עם האדם שהוא התפארת, ומאור שניהם נכלל החיבור הקדוש הנרמז בתמורה. ועל כן נמצאו פני הכרובים אל התמורה, פני אריה מצד אחד ופני אדם מצד אחד, והתמורה בין שניהם.

[פ"ג מ"ד]

חלונות האטומים

המאורות האלה עומדים להאיר את כל ההיכל, ולמלאותו ברכה ורצון. והשפע הנאסף שם, בהתחזקו בתמורים האלה ובכרובים, מתגבר מאד מאד, ולא יחלש כוחו בצאתו מלפני אדוניו. ובהתחזק האור מבפנים, מלבד הפתח, בקע בחומות בקיעות רבות, ... פניו לצאת. ואף על פי שמקום הבקיעה קצר הוא, כאשר יצא משם נתפשט לצד זה ולצד זה, וכל אלה הבקיעות הם נקראים „חלונות אטומים“ כי הם צרים מבפנים ומתרחבים חוצה. וזה נמצא בכל חומות ההיכל וקודש הקדשים והאולמות. ודרך אלו החלונות יוצאים אורות רבים תמיד, מלבד השפע היוצא דרך השערים. כי השפע נמשך בעתו, ואלה האורות יוצאים תמיד ולא נפסקים, ומהם מקבלים התחתונים כוח ועצמה רבה. וגם העולים לקבל מן הפתחים יעלו בראשונה אל החלונות, ומשם ישקיפו בעד החלון לפנימה, ורואים בתוקף האורה והשמחה אשר לפנים, והם שמחים מאד... וחומדים להתענג בטוב הצפון ההוא. וברוב התשוקה והחמדה רצים עד הפתח ברינה גדולה ובתהלה רבה, ושם יעמדו עד נתן להם מנה, איש לפי חלקו. וגם בהשקיפם בחלונות לקחו כוח גדול בנפשם, שיוכלו לעמוד אחרי כן ברוב השפע היוצא מן הפתח.

[פ"א מ"ו]

„אתיק אל אתיק“

וכאשר נעשה בנין החומות, נראו בתוך הבנין כשלשה עמודים גדולים, נראים מב' הצדדים, כי בעובי החומה הם נכנסים. ועל פי הג' קוים יוצאים „אתיק אל פני אתיק“, להחזיק את הבנין הגדול ולא ימוט.

[פ"א מ"ח]

דלתות ההיכל

ושער ההיכל נראה לו מזוחה רבועה, שממנה יוצאים שתי דלתות לימין, ולשמאל שתיים כמו כן. וסודם שם אדנ"י - ארבע אותיות. ושתיים מהם עמדו לימין, והם א"י, ושתיים לשמאל - ד"ן. ובהסגרם יסגרו, אין יוצא ואין בא. ובהפתחם, שם נמצא מקום כניסה ויציאה, דרך הקודש יקרא לו, לצאת ולכוא כל באי הבית.

ועוד סוד אחר נמצא בכאן לחכמים.⁵⁷ כי כ"ב מאורות עמדו בזה השער לימין וכן לשמאל. ואלה הכ"ב הם כ"ב אותיות התורה, וכאשר נתחברו הימנים לבד והשמאלים לבד, נראו כמו שתי דלתות, אחת לעומת אחת. כי ו נתחברו לבד, וי לבד, וי עמדו אחריהם, וחברו אותם שש אל שש: ונקרא להם בדרך משל ציר ודלת לימין, וכן לשמאל. ובהתחבר אלו עם אלו, עשו מ"ם סתומה אחת, ונסגר הפתח, ובהפתחה - יפתח. ואף על פי שאמרתי שכ"ב מאורות הם לימין וכן לשמאל, האמת - שיש כ"ב פנימים וכ"ב חיצונים מהם, כי כאן נמצא מקום לשכינה העליונה ותחתונה, ולשניהם נמצאו אלה המאורות. על כן הם כפולים, ונמצאו הדלתות ארבעה.

[פ"ג מ"ב]

גובה הפתחים

וצריך שתדע, שגובה כל הפתחים, לבד מפתח הפנימי, הם גבוהים מאד, כי כפי המקבלים כך יהיו הפתחים. וחמישים אמה הוא גובה הפתח, כי כן נחלקו כל המערכות לנשמות ולצבאות - חמשה. אך הפתח הראשון⁵⁸ הוא קטן מן האחרים. ועל כן תראה כי מה שמגיע אל התחתונים אינו אלא חלק קטן מרוב עוצם האורה העליונה, אשר במקום המציאות ב"ה. ואותו החלק הקטן מתרבה לפי קוטן התחתונים, ומספיק להם.

[פ"א מ"א, פ"ד מ"א]

גובה בית ראשון, שני ושלישי. ענין העליה שהיה בבית הראשון

וגובה הבית מאה אמה, ואף על פי שלא הזכירו יחזקאל, אלא סתם (מא, ח): „וראיתי לבית גובה“, כי כן הגובה באורך וברוחב, על כן לא פירשו. ואודיעך כאן סוד גדול, כי הבית הראשון לא כך היה, לא למעלה ולא למטה. כי גובה הבית ק"כ היה,⁵⁸ ועליה היתה עליו, משלמת המספר. אבל כאן לא נמצא גובה רק מאה, ואין עליו עליה. ותדע, כי שיעור מדה אחת היא מאה, ובהיות הבית הראשון נבנה על פי החכמה, על כן היו בו מאה אמות מן החכמה וכ' אמות עודפים עליה ומאירים בה מן הכתר, וזה לתיקון היה לה. אך גם הבית - עליה היה עליו, להראות את הכתר - כ"ף, השורה על החכמה ומאיר בה. על כן לא נמצא שם מן הכתר רק עשרים אמה,

והמאה מן החכמה הם. אך עתה לא נמצא עליה על הבית, כי הכתר מתנשא לכל לראש, וגובה הבית מאה, והם מאה של הכתר. על כן נמצא, שיותר הם המאה האלה הרבה מאד, מכל המאה והעשרים הראשונים; והוא שאמר הכתוב: „גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון” וגו'. וגם בבית שני עשו מאה, שכך היה למעלה, ונתנבא על ידי יחזקאל. ואם לא ידעו זאת לא היו משתנים מהבית הראשון ועושים הגובה לפי דעת – בלא סמך כלל.⁵⁹

תקרה ובית

מחומת ההיכל עד תומת האולם, נראו מאורות גדולים כמו קורות המחזיקות את התומות להעמידם על תלם. וכל קורה היא וי"ג, ויוצאה מהוי"ז העליונה שבשם הקדוש ב"ה. ותדע כלל זה, כי כל בית בסוד המלכות, וכל תקרה בסוד התפארת. ועל כן ימשיכו הקורות את השפע לבית, כאשר יביא התפארת את האור אל המלכות. ולפני האולם נמצא מעלות, ואפרשם לך אחרי כן בבואי אל סדר העבודה בס"ד.

מדות הבית ק' צ' ועי'

וג' מדות הזכיר הנביא⁶⁰ לבית והם: מאה⁶¹ ושבעים. והם מנינים כלם נמשכים מן המאורות. כי כן עולים כולם למאה, ומאור אחד נעלם מאד, ועל כן יצא המנין צ'. ומאורות התחתונים מנהיגי העולם הם שבעים. וגם תדע, כי זה הסוד הוא: „אך בצלם יתהלך איש” ועל כן נמצאו צ' מאורות בבחינה אחת, ושבעים בבחינה אחרת והם ל"מ, ומאה בסוד הכתר העליון.

עזרת נשים ועזרת ישראל

ועתה אחדיעך משפטי החצירות הכל על נכון באר היטב, ותשמע חכמה מפוארה מאד. ואני מדלג ענינים אחרים שהיה לי לפרש עתה, ואניח אותם עד לבסוף, כי אחר דרך השפע אני מתהלך, כאשר הקדמתי לך ... [ב]התפשט הדרכים והמסילות מן האבן השתיה, געשו לפני הבית הזה שני מקומות גדולים מאד, אחד עומד לפני הבנין, ואחד מסבב את הבנין ואת המקום הראשון. ועתה אפרש לך כל הענינים האלה באר היטב. שני המקומות האלה הם כמו שתי

חצירות גדולות העומדות לפני הבית, והראשון נקרא חצר הפנימית, והשני – חצר החיצונה, ושניהם הם מקום לכל צבא המלך משרתיו, העומדים אל עבודתו ואל משאו. ונמצא להם ראשים, והם עומדים על שאר הצבא, ויש להם דירה לעצמם, הם השרפים בעלי היכלות העומדים לכסא. ושאר הצבאות חונים על דגליהם, ועליהם שרים, קטנים מהראשונים, מסדרים את סדריהם ורואים בכל מעשיהם, להיות הכל כמשפט וכנוחן ואין כושל. והשרים מקבלים מן החצר הפנימית, והמלאכים ושאר בני הצבא מן החצר החיצונה. לחצירות האלה נראו חומות נשגבות המעמידים את כל האורות בגבולם ולא יעבורו. ושיעור עובי החומה קנההמדה. ולהם שערים לצאת בהם השפע, כאשר אפרש לך עוד.

[פ"א מ"א, פ"ב מ"א. אות ט, יט]

שלשה שערי עזרת ישראל

ג' שערים נמצאו לחצר הפנימית: אחד לדרום, אחד לצפון ואחד למזרח. וכל פתח רחבו עשר אמות, כי עשרה כתות מלאכים צריכים לקבל מהם, וגובהם חמישים, וכבר הודעתוך הסוד הזה למעלה.⁶² ואמנם כיון שכבר נתרחקו המאורות מן מקום החיבור⁶³ הנפלא; על כן לא היה עוד הקו האמצעי ברוב תקפו כאשר היה שם בצאתו מן ההיכל, כי כבר תשש כחו, ועל כן לא היה יותר מן האחרים. ואז שלשתם היו איש כאחיו, וכל אחד פתח שער לעצמו.

[פ"ב מ"ב. אות יז]

שלשה אולמי עזרת ישראל

ובפתוח השער יעשה האולם, כאשר הודעתוך כבר. כי מה שקרה לאמצעי לבד, קרה עתה לשני הקוים האחרים. אך נשתנו⁶⁴ האולמות האלה מהראשונים, כי לא כמאורות הראשונים מאורות של אלה. וההו"ה והאקי"ק עשו שמונה אמות לרוחב האולם. ואליהם נתחברו שני העמודים אשר כבר ידעת מהותם ומדותם. ועובי העמודים שתי אמות, כי כל אחד מהם נתחבר בחברו, על כן כל אחד הראה כחו וכח חברו הנכלל בו; ואז עמדו המאורות בכח גדול על ידיהם. ואל העמודים „תמורים“, כעמודי אולם ההיכל, כי התמורים הם הכתלים, ומקבלים בעמודים האלה, ומוציאים

פעולותיהם לאורה. ובהתגבר המאורות הג' ברוב הדרם, נתפשטו שם ל"ג, כי בהם י"ב אותיות וא' יותר,⁶⁶ מפני הא' הכולל את כולם כאחד גם למעלה; ועל כן עשו אורך האולם י"ג אמות. ועובי כל החומות קנה־המדה, כי הוא הבונה. וכאשר לא היה טעם אחר למדה, נמשכה ממנו המדה כאשר הוא.

[פ"ב מ"ב; פ"א מ"ד. אות יד]

שלשה תאים לב' צדי השער

בהפתח השער בחומה לצאת השפע חוצה, נראו לב' צדי השער חדרים מפוארים מאוד ג' לימין וג' לשמאל. ולהם פתחים זה בתוך זה, עד שנמצא שני החדרים הסמוכים אל הפתח, פתחיהם זה כנגד זה. ועתה אודיעך באלה הפתחים סודות גדולים. צריך שתדע, שהשפע להיות שלם⁶⁶ וראוי לקיים הנבראים, צריך שיהיה תמיד ממוסך בדין וברחמים; והם הנרמזים במרכבה ימין ושמאל. ואין לך שום דבר נתקן היטב אלא על ידי זכר ונקבה, ועל כן נמצאו המאורות בדרך זה בסוד זכר ונקבה; ועל ידי שניהם מתקנים כל השפע וכל הצריך לתקן. ועל כן נמצאו החדרים האלה בכאן, וסודם לפי שרשם, חג"ת לימין וכן לשמאל. ושיעור החדר שש, כי שם מתגברת הו' שהיא הזכר. וכתלו ה', ששם מתגברת הה' שהיא נקבה; ונמצא בכל חדר מאלה זכר ונקבה.

והשפע הראוי לכל השרפים כבר נאסף כולו כאחד בתוך החצר הפנימית, ובצאתו מן הפתח לנתן להם נכנס מיד בתחלה בתוך החדרים האלה. כי השפע היוצא מן הימין נכנס בחדרים השמאלים, והיוצא מן השמאל נכנס בימינים. ושם נתקן בכל הג' חדרים. שעל ידם משתלמת ההשפעה בחסד דין ורחמים, לפי שליטת החסד או הגבורה. ועל ידי הו"ו והה"א שהם הזכר והנקבה, הוא נתקן. ואחר כך יצא משם מתוקן ושלם להנתן לדורשיו כראוי.

[פ"א מ"ה; פ"ב מ"ב. אות ט"ז]

גנות התאים

ואומר לך, מי הכניס השפע בצאתו מן הפתח אל החדרים האלה, ולא יצא מיד בקו המישור. הג' מאורות שעשו י"ג, כמו ששמעת למעלה, כאשר נפתח השער יצאו לחוץ. ובצאתם נתחברו עמהם י"ב

מאורות אחרים, העומדים בשער עצמו, והם י"ב אותיות אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, ובין כלם הם כ"ה. אלה הכ"ה מאורות, נתפשטו מכאן ומכאן; מגג החדר החיצון הימני עד הגג החדר החיצון השמאלי. כי לא יצאו אל החוץ הרבה, רק נתפשטו לרוחב הנה והנה למעלה מגגות החדרים, ולא למטה. ונמצא, שכשיוצא השפע מן הפתח, אלה המאורות העומדים למעלה מאירים בו אור גדול. ובכח האור ההוא לא נתפשט השפע חוצה, אלא נתרחב לכאן ולכאן כמו אלה המאורות שלמעלה. ואז נכנס בתוך החדרים שפע הימין לשמאל, ושפע השמאל לימין, עד שנתקן שם. וכיון שנתקן, יוצא דרך שני הפתחים, ומתחבר באמצע כאחד. ואור אחר מאיר בו ומוציאו לחוץ, וניתן למי שניתן. ועל זה הענין החכר בנביא (מ, יג): „וימד את השער מגג התא לגגר". ותדע, שכל השיעורים והמדות שהחכרו, לדבר מן החכמה החכרו, ונודע שהן צריכות לסדר ההנהגה. [פ"א מ"ה]

סדר העבודה

פעולת הקרבן והקטורת

בוה החצר נמצא המזבח החיצון הנקרא „מזבח העולה", הוא מקום הקרבן שמקריבים דבר יום ביומו. וכאן צריך אני לפרש לך סדר העבודה ומנחת המלך, והבן מאד. דע כי כל הצבאות, החילים, והנשמות – מן המאורות אשר למציאות הקודש נגזרו. ומהם הם מקבלים השפע והכוח להתקיים ולעשות את כל אשר מוטל עליהם. ובכל יום צריכים כל הבריות לקבל את השפע מבוראם. ולמה אני אומר „בכל יום"? אלא, מפני שכל יום הוא מדריגה בפני עצמה, ואין יום דומה לחבירו. ואני לא אוכל לפרש הרבה, כי הדרושים היו מרחיבים יותר, על כן אקצר, ואתה תתגבר בשכלך לרדת אל עומק הדברים. בכל יום צריכים התחתונים להתקרב אל העליונים. והענין הזה הוא קשר הענף בשרש; ונמצאים המלאכים נקשרים בשרשם, והנשמות כמו כן. אמנם, ענין הקרבן הוא להקריב המלאכים, והקטורת – להקריב הנשמות. והבן מאד, כי הסוד זה הוא „אדם ובהמה", והפנימים נקראים אדם, והחיצונים מהם בהמה.

סוגי החי לקרבן

והנה הקרבן נעשה מבהמה או מעוף, ולא מחיה. וג' המינים האלו נמצא להם מקום לכל אחד מיוחד. הבהמות בבריאה, והעופות ביצירה, והחיות בעשיה. ומפני רוב שפלותם לא ילקח מהם לקרבן, כי שם תוקף הטומאה רב, ולא יעצרו כח לעלות אל מקום רם כזה. והמזבח עצמו הוא מקום מוכן לקבל העשיה הזאת בה. ומהותו ממהות הנקודה מקום התאווה הוא, ששם האש הלוהט שנאמר בו: „הוא העולה על מוקדה“ והבן, כי הדברים עמוקים מאד.

סדר הקרבן

כהן לוי וישראל משתתפים בקרבן

ואומר לך עתה סדר הקרבן. וצריך שתדע כי ג' מדריגות נמצאו והם חד"ר, וסודם כהנים לויים וישראלים. והקרוב מכולם הוא החסד והוא הכהן, ועל ידו העבודה. כי הכל צריך שיהא נכלל בקשר אחד, והתפארת נכלל בגבורה, והגבורה בחסד, והחסד מעלה את הדרון כראוי. ועל כן נמצא בחצר מקום לישראל וללויים ולכהנים, כל אחד בפני עצמו, מלמטה למעלה, וכלם עומדים לקרבן. אף על פי שאינו נעשה רק על ידי הכהן, אך עם כל זה הכהן מקריב, והלוי משורר בגבורתו, והישראל עומד ומתחזק בכוונתו, ונמצאת העליה כלולה מן הכל. וכשתדקדק, תמצא מקום בעזרות לד' [מיני] אנשים, והם: כהנים, לויים וישראלים [ונשים]. ומקום [הנשים] הוא לחוץ בחצר החיצונה, והשאר הג' לפנים.

ג' חלקי הבהמה הנכללים בקרבן

וצריך שתדע, כי בבעל חי נמצאו ג' דברים, והם – האיברים והחלבים מן החסד הם יוצאים, הדם מן הגבורה, והרוח מן התפארת. ועל כן יהיה הדם נורק על המזבח, והאיברים והחלבים נאכלים עליו, והרוח היוצא מן הבהמה מתקשר בשניהם, ועולה ונקשר אל המקום שנקשר. וכל הדברים האלה נראים ומתגלים למטה על פי מצות המלך, ונודע סודם בעליונים, בהיות ג' המדריגות האלה מתקשרים כאחד, ועולים להיות נכללים למקום שעולים. ונמצא, חלק בקרבן כנגד הכהן, כנגד הלוי, וכנגד הישראל. ותראה שכל הדברים של

המקדש הם על הכלל, לא על הפרט, כי אחר כך מתחלקים הדברים מן הכלל אל הפרט.

סדר ההקרבה

שחיטה חריקה

ועתה אפרש סדר הקרבם. כי בתחלה נשחט הזבח, זה כשר אפילו ... [בזר]. ותדע, כי ענין השחיטה הוא להוציא את הדם, כי בהיותו לשמאל נתחזק יותר, וגם ממנו מתאחזים (מ)שרי המשחית. ועל כן צריך להוציאו על ידי ה"סכין", והוא מאוד קדוש ונורא יוצא מן הבינה. ונקרא שמו ל"ף י' ו"ד י', הוא מילוי שם הקדוש אק"י ק המתמלא ביודי"ן. מכוח המאור הזה יוצא הדם החזק, אשר אינו ראוי לבוא לפני המלך. ועד כאן אינו קדוש, אלא טהור. אחר כך נקח מן הדם מה שראוי לקחת, ונזרק על המזבח, והוא העולה מן החלק הזה.

בית החליפות

ועתה אודיע לך סוד גדול ועצום למה נקראו ב' המקומות אשר זכרתי למעלה⁶⁷, „בית החליפות“: כי גומים שם את הסכינים, ותראה חכמה גדולה. דע, כי כל המקומות אשר תראה עוד לפני, הנמצאים בתוך החצירות, או באשר הם, ולהם שימוש שונה, הוא, כי שם האירו מאורות נותנים כח לפעול הפעולה ההיא. ונמצא, שבכאן גומים הסכינים, כי מכאן יקחו כוחם הסכינים האלה לפעול פעולתם כראוי. והענין הזה הוא, כי בהיות שער ההיכל לנשמות, לא קבלו משם המלאכים, ומן השער הגדול לא קבלו כלום. רק זה קבלו, ממה שיוצא מן הפשפשים שהם, „בית החליפות“, משם קבלו מעט וקבלו זה הכח להכין את קרבנם, לגרש כל טומאה, ולטהרו ולתקנו בכח הסכין הזה. ואומר לך איך הם מקבלים זה הכח מכאן, כי כאן נמצאו שני שמות אק"י ק פשוטים שלא נתמלאו ביודי"ן כאמצעי⁶⁸, והמילוי שלהם נמשך למטה לעשות הסכינים האלה. ועל כן שם יגזום לחברם עם השרש אשר שם, שהוא הפשוט, ושם מתגברים ומקבלים כוח ויכולת. וכשהיו צריכים להם, ילכו ויקבלום משם, לעשות מעשיהם אל נכון. ושם יניחו בצד הא' המתוקנים, ובאחר – הצריכים תיקון לתקנם.

[פ"ג מ"א; פ"ה מ"א. אות מא]

פעולת הקרבן למלאכים ולנשמות

וצריך שתדע, כי ענין הקרבן אף על פי שהוא תיקון המלאכים, נצטווה לישראל, כי להם מסור התיקון של כל העולמות וכל המדריות, שכולם בשבילם נבראו, ובתיקונם זוכים לפני המלך. ונמצא, שישראל מתקנים למטה את הקרבן, ובו נתקנים המלאכים, ואחר כך מקטירים את הקטורת, והם נתקנים בעצמם.

ובתחלה, זורקים דם התמיד להתחיל מלמטה למעלה, והוא תיקון לחיצוניות העולמות והם עצמם⁶⁶ נתקנים בזה, כי מצות המלך הם עושים. ואחר כך מיד מקטירים הקטורת שהוא תיקון הפנימיות, וחוזרים ומשלימים את הקרבן אשר בחוץ. כי האמת הוא, שאי אפשר לעלות למדרגה העליונה עד שיתחיל בתחתונה; אך אין התחתונים יכולים גם כן להשתלם רק בתיקון העליונים, והבן היטב.

שחיטת קדשי קדשים בצפון

ושחיטת קדשי הקדשים בצפון. כי כל עניני הקרבן בגבורה הם נמשכים, שהיא העולה ולא יורדת. וגם בזה⁷⁰ נשבר כוח שרש הקצף והמשחית.

בית המטבחים

והנה ב„אולם־השער“ אשר לצפון, שם נמצא מקום מוכן לשחיטה. ואתה תזכור מה שהקדמתי לך, כי כל המקומות כפי קבלתם, כך יראו בהם פעולות שונות. ד' מאורות יוצאים מזיו השכינה התחתונה ועומדים באולם, שנים למזרח ושנים למערב; ונתפשטו שם כמו ד' שולחנות. ותדע, כי כל הכנות הדברים מן המלכות הם באים. ואלה ד' המאורות הם ד' אותיות של אדנ"י. ד' אחרים כהם ממש עומדים למעלה לכתפות השער, והם יוצאים מן השכינה עליונה.

[פ"ב מ"ה]

לשכת המדיחים

ושם מבית לחצר, נמצא מקום אחד ששם נתקן הקרבן הנשחט תיקון גדול. כי שם מתפשטים מימי הרחמים ויטהרו אותו מכל זיהמה וטומאה; ולכן נקרא המקום הזה בדרך המשל „לשכת

המדיחים". ושם נמצאו ד' מאורות אחרים כמו ד' שולחנות, מדתם לפי סדרם, גובה כל אחד אמה, ואורך אמה וחצי, ורוחב – כמו כן. נמצא, כל אחד מהם גבהו אמה, והאורך והרוחב ג', והם ד' אותיות של אדנ"י אשר בהתמלאם נמצא לכל אות ג' אותיות.⁷¹ ושם מניחים כלי השחיטה, כי יהיו מוכנים למעשיהם, ושם יקחו כוחם.

[פ"ב מ"ג. אות כד]

אונקליות של בחל להפשטת הקרבן

בלשכה הזאת נמצאו שמות מובחרים והם כלם הוי"ת מלאים אורה ועצמה. ובעלות קרבן הצבאות שם הוא מתאחו בהוי"ת ההם, ומהם מקבל אורה גדולה ונתקן מאד, עד שיהא ראוי לעלות על מזבח המלך. וכנגדם נמצאים למטה בבית המטבחים⁷² „שפתים־טופח“ – לתלות. והבן, כי טופח הוא ד' אצבעות, והוא ה', ושני הדברים אמת; כי סודו ד' אותיות השם ב"ה, ובחשוב הקוץ עמהם הם ה'.

ופתח הלשכה הזאת לצד השער אשר לחצר.⁷³ ותדע, כי כל פתח לשכה אשר אומר לך, הוא המקום שמשם נכנס בו המאור לעשות מלאכתו. ובהתפשט האור לצאת דרך השער אשר לחצר, נכנס בלשכה ההיא ושם נתישב.

[פ"ב מ"ג]

לשכת השיר

כמו הלשכה הזאת, כך נמצאו לשכות אחרות בזה החצר, שתיים לשער הצפוני הזה ופניהם לדרום. והאמת, כי אחת הם מבחוץ, ומבפנים נפסקים לשתיים. ושם נמצאו כל[ין] הניגון והזמר לזמר במ חיות הקודש. ואפרש לך הענין עתה בקוצר גדול, והבן מאד. הניגון מן המלכות הוא יוצא, וזה שנאמר: „ובלילה שירה עמי“, והוא מן הגבורה ... [ממושך] ברחמים, שהיא חומדת לעלות ולדבק בימין, וסוד הענין: „ואל אישך תשוקתך“. וכל העולים – על ידי הגבורה הם עולים, על כן אינם עולים אלא בשירה. והאמת, כי השירה מעוררת האהבה והחמדה מאד, והקולות נודעים במספרם שבעה; רק הבלים הם המתחלפים, כי כמה פנים לפנים. והמאורות נראים בדרכים הרבה, וכפי השרש המאיר כך יצא הכלי, ולא יהיה התשמיש

בו רק לעורר אותה השירה כפי הסדר הנתן מן המדריגה אשר הוציאו. ונמצא, שמן אלה שתי לשכות מקבלים כח השירה והניגון, והם שתיים בסוד השכינה עליונה ותחתונה. ופניהם לדרום,⁷⁴ כי כבר שמעת שאין הניגון יוצא רק מן הגבורה שנמשכה ברחמים.

[פ"ג מ"ג. אות כג]

לשכת המלבוש

ואל שער המזרחי נמצאת לשכה אחרת, פניה כלפי הצפון, משם לובשים הכהנים את בגדיהם. ואודיעך בזה סוד גדול [ב]ענין בגדי הכהונה. כי כולם פשתים, והוא גבורה, אבל הם לבנים, וזה מורה על הרחמים, ואז ישאם עליו הכהן שהוא איש החסד, כמו ששמעת. ועתה אפרש לך זה הענין היטב. דע, כי חסד וגבורה הם חלוקים זה מזה, וכל אחד פונה לעברו ולא נתחברו, רק בבוא הג' שהוא המכריע ועשה שלום ביניהם; כי לקח מאורות הגבורה וחיברם אליו, ואז כבה מעט רוב שלהבותיה החזקות, וכבר נמסכה ברחמים. ואז חזר החסד ואספה אליו, ואז נשאר הכל ביחוד גדול ועצום וחיבור שלא נפרד. והענין הזה נעשה לבגדים האלה בזאת הלשכה, כי מאורות הגבורה מן הצפון יסעו,⁷⁵ ובאו אל הלשכה הזאת אשר במזרח, ושם נמסכו ברחמים, ועשו בגדים נאים ולבנים להלביש את הכהן, והבן היטב.

[פ"ב מ"ג. אות כ]

סדר ההשפעה

התכללות תחתון בעליון וחזרתם למטה

ועתה אשלים לך⁷⁶ סדר העבודה היטב, ותראה בו סדר ההשפעה על נכון. כי כל התחתונים נכללים בעליונים מהם, על כן האופנים נכללים בחיות והחיות בשרפים. ומקומם למעלה הוא החצר הזה, ועל כן כאן נמצא המזבח, כי מכאן עולים למקום שעולים. והנשמות עולות מבפנים, ונמצא השרש שלם בענפיו⁷⁷ מבית ומחוץ. מי יוכל להגיד רוב השמחה המתחזקת באותה השעה, והאור המתרבה אל כל המדריגות. והנה אז נעשה החיבור הקדוש והנורא, ומשם חזר ויוצא השפע לנתן אל כל אשר היו בדורון העולה אל המלך.

סדר התחלקות השפע

ומקום צאת השפע בראשונה הוא אל ההיכל, ומשם מקבלות הנשמות. ותדע כי כל המקבלים – מן השערים הם מקבלים, כי המקום לפניו הוא מקום אסיפת השפע, והשער הוא המקום שממנו הוא יוצא. והחומה אשר למקום הלא היא הגבול לשפע, על כן ממנה ינתן שיעור גם אל השפע היוצא לכל אחד. ועל כן נמצא, שלפי הגבול אשר בחומה כך יצא האור, כי הגבול ההוא יגבליהו תמיד. והנה בהיות נכללות הנשמות זו בזו, תהינה כל הנשמות נכללות בי"ב שבטי י"ק שהם השרשים לכלם, והשבטים באבות, וכלם באברהם שהוא האב הראשון. והוא הכהן הגדול שנתן לו רשות ליכנס אל הדביר פעם אחת בשנה, וכנגדו ימשך מלמעלה החסד העליון. והנה בשוב השפע לרדת, ינתן אל האבות ראשונה, ומהם לבניהם, עד סוף כל הפרטים. בחצר הפנימית יצא האור הראוי לשרי הבריאה, ובפתחיה יקבלוהו. ובחצר החיצונה יצא הראוי למלאכי היצירה. ובהר הבית – הראוי לפקידי העשייה ולכלל הבריות.

ל"ג תאים סביב הבית

ואמנם, סביב ההיכל והדביר נמצאו כמו חדרים סביב סביב, והם חדרים עומדים זה על גבי זה גם כן, כי כן כל היוצא מן החיבור הקדוש ... [לג'] יתפרש. ונמצאו מן החדרים האלה: ה' לדרום וה' לצפון וג' למערב. ואלה סובבים חומת ההיכל, חוץ מה' אמות לסוף הדרום והצפון, שלא הגיעו שם אלה החדרים. ואומר לך למה הם אלה החדרים, כי מלבד השפע שמקבלים הצבאות, השפע הזה לא יגיעם רק מן החצר הפנימית והלאה. ועוד יקחו חלק מאחר כתלי ההיכל במקומו.⁷⁸ ועוד אפרש לך איך הם מקבלים אותו. ונמצא, זה שפע יתר, כי אף על פי שהוא מבחוץ הנה הוא עליון; מה שאין כן שפע הפתחים, כי אף על פי שהיא מבפנים הנה הוא תחתון.

[פ"ד מ"ב. אות מג]

המונח

ורחוק בה' אמות של המונח יוצא אור ההיכל לימין ולשמאל. ושם במונח נמצא פתח החדר, ושאר החדרים פתוחים זה לזה, ומאותו הפתח נכנס אור ההיכל בחדרים. ונמצאו החדרים שלוש

ושלושים בשלוש עליות – י"א לעליה.⁷⁹ והענין, כי מחיבור הז"ה המתחבר בתוך קודש־הקדשים הם יוצאים, על כן היו כבר. וצריך שתדע, כי כח החדרים האלה אינו הרבה ולא יצא רק מן הה"א שבפנים, וגם מקום המונח שמשם מקבלים הוא ה' אמות, אך ה' זאת עשתה להם גבולם סביב ה' אמות כותל, ובם לא האירה רק בד אותיות אשר לשמה אדנ"י. והוא"ו לא הראתה שם כחה רק מעט מזער במקום מוסד החדרים⁸⁰ האלה. ומזה תדע כמה האור מתמעט בטרם הגיעו אל מקבליו אלה.

[אות מב]

המסיבה

ועוד תשוב תראה דברים גדולים בזה הענין. כי עדיין לא יוכלו לקבל מאלה, על כן נמצא לימין ולשמאל מקום אחר, עשר אמות מפה ועשר אמות מפה. ולא נחלק לה' (ב) [כ] חדרים שזכרתי, רק מקום אחד הוא, ששם נאסף כל האור היוצא מן החדרים כאחד. ולמה היה עשר? מפני עשר הכתות הצריכות לקבל משם, ואחר כך משם יצא אליהם כמו שאפרש לך. והמקום הזה כנגדו נמצא למטה ה,,מסיבה".

החדרים האלה מדי עלותם מרחיבים, כי תתמעט חומת ההיכל. ונמצא, השיעור מתמעט והאור מתרבה, כי העליונים הארתם מרובה מן התחתונים. וענין זה תלוי בתקרה, ואתה כבר [ידעת] כי הקורות הם ממשיכות האור אל הבית. אך הקורות האלה לא יכנסו בחומת ההיכל אלא מחוץ, כי מחוץ הם מקבלים ולא מבפנים. ומעלות נמצאו מחדר לחדר, כי כן לכל המאורות נמצא מדריגות אלה לעלות מאחת לאחת.

[פ"ד מ"א, מ"ג אות מה]

תא הצפונית מזרחית פתוח להיכל ולפשפש

וצריך שתדע, כי הפשפשים ... [אשר] לשער הגדול, הם הנותנים השפע אל החדרים דרך המונח. ועתה אודיעך בזה סודות גדולים. החדר הראשון בצפון יש לו פתח נפתח בתוך ההיכל, ומן הפשפש נמצא הדרך לתא, ומן התא להיכל. ולמה היה כך? אלא שכיון ... [שבצאת] השפע הוא צריך להתפשט לחדרים האלה, גם בתיקון

העולה צריך שיהיה נכלל זה הענין; על כן נמצא הפתח הזה שבו עולה התיקון. אבל שפע היורד לא משם הוא מקבלו, רק מן המונח, כמו שאמרתי למעלה. וצריך שתדע, כי הפשפש הצפוני הזה הוא נפתח תמיד לבוא אל החדר, כי כאן נמצאים המים התחתונים שהם נקבות. אך הפשפש הדרומי הוא סגור, כי שם המים העליונים – זכרים. ועל כן נאמר עליו (מ"ד, ב) „כי ה' אלקי ישראל בא בר'. ולא יבוא בו רק הכהן הגדול שמקומו לדרום הוא.

ואשלים עתה עניני חצר הפנימית ואחר כך אפרש החצר החיצונה. הנה החצר הפנימית הזאת היא מאה מאה על מאה אמה; וכבר ידעת, כי כללות כל המדריגות הוא מאה.

[פ"ג מ"ג. אות מג]

המזבח

גובה המזבח

וכאן נמצא המזבח כמו שאמרתי. ועתה אפרש לך מדותיו בסודות עמוקים⁸¹ מאד, כי הלא בו נמצא מקום לכל מי שצריך לעלות בו. ושיעור גבהו עשר אמות. וצריך שתדע, כי ג' מדריגות נמצאו במזבח הזה: המדריגה הראשונה למעלה גובהה ד' אמות, והשנייה כמו כן ד', והשלישית ב'.⁸² וסוד הענין הוא, כי כאן נמצא מקום לכל היכלות הבריאה לפי עליתם כראוי. ונמצאו ד' אמות הראשונות כנגד כח"ב שבהיכל קודש הקדשים, ורצון⁸³ – העולה על כל האחרים. וד' אחרים הם חר'ג נר'ה. וב' האחרים הם יסוד ומלכות, המתחברים בהיכל לבנת הספיר.

[פ"ב מ"ד. אות כה]

מדות האורך ורוחב של המזבח

ועתה אפרש לך סדר התפשטות מדותיו לארכו ולרחבו. דע, כי ל"ב נתיבות נמצאו לחכמה מלמעלה, והם כללות הכל: יר'ד ספירות וכ"ב אותיות, מלמעלה למטה. וכנגד זה חכמה תחתונה – שכינה, נקראת כבוד⁸⁴ כי כוללת גם היא כחכמה העליונה ל"ב, אך מלמטה למעלה. ומן השכינה ירדו ד' מאורות בבריאה, והם נקראים כבוד. וכאשר הגיעו המאורות האלה לסוף מדריגותיהם,⁸⁵ שם נכללו כל הלי"ב, ונראו כלם במקום אחד, כמו שאפרש.

מקום המערכה

וברדת ד' מאורות אלו, כנגדם נעשה בזה המזבח מקום אחד, והיה זה המקום בראשונה כ"ד על כ"ד. והם כ"ד צירופי אדנ"י. וכנגד זה נמצאו כ"ד משמרות לעבודה, ומתחברים הענפים בשרשים.⁸⁶

מקום הלוח רגלי הכהנים

ובהתחבר עמה התפארת והיסוד שהם ב' וי"ן, נת(א)ווסף בה, אמה על אמה ונעשה המקום כ"ו, כמו השם הקדוש יקו"ק ב"ה. ומקום זה נקרא „מקום הלוח רגלי הכהנים“, והראשון נקרא „מקום המערכה“.

מקום הקרנות

אחר כך מתחברים עמה גם הנצח והוד, והם שני קרניים החזקים שנאמר בהם: „וקרני ראם קרניו“ וגו', ואז נעשה המקום בת כ"ח. והענין, כי היא נקראת „בת שבע“, ובהיותה עומדת לנגד הד'⁸⁷ – תפארת נצח הוד יסוד, נראו בה כ"ח אלה, והם כ"ח מחנות שכינה. ובהיותה מתוקנת נגד אלה הד', אז ירדו ממנו הד' אורות אל הבריאה;⁸⁸ על כן היו כאן הקרנות ארבע, והם ארבע אותיות אדנ"י. וצריך שתדע, כי יש אמה בת ששה טפחים ואמה בת ה'; ואמה בת ו' היא מן הזכר ואמה בת ה' היא מן הנקבה. ונמצא הכבוד הזה סוד הה"א שבשם, על כן אמות הקרנות בת ה' טפחים.

מקום הסיובב

ועתה ירד האור ד' מדריגות, כי כן הם מחוברים כאחד. ואחר כך חזרה הה"א, ונתגברה בכוחה ונתפשטה יותר מבראשונה, ובלטו לחוץ ב' אמות אחרות, אמה מזה ואמה מזה, ה' טפחים לאמה. ואומר לך מהיכן באו שתי אמות האלה. כי מהיכל הרצון הם נמשכים לכל היכל והיכל ממה שנמצא בהיכל הרצון הזה כנגדו, ונמצא המקום ההוא... [ל' על ל'].

מקום היסוד

ואחר ד' מדריגות נתפשט הכבוד עוד. ובהגיעו למטה אל המקום האחרון שבמדריגותיו, שם האיר בכל תקפו וגדולתו ל"ב אורות גדולים כמנין כבר"ד, והיה שם ל"ב על ל"ב.

מקום עמידת המזבח והכבש

והנה מקום המזבח הזה אשר יהיה לעתיד, מכוון כנגד היכל וכתליו, כי כן כתוב (מ, מז): „והמזבח לפני הבית“. והכבש שלו לדרום, ואומר לך מהו הכבש הזה. כי המזבח מן המלכות הוא, והכבש שאצלו מן היסוד, והוא לדרום לתקן המזבח עצמו בסוד הימין. ועל כי הכבש הזה לדרום, נמצא שהמזבח נמשך אחר הדרום, והוא הסוד: „נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים“, כמו שפרשתי למעלה.⁸⁹ כי לא היה המזבח כך – לבעבור יהיה באמצע; אלא כי מן הדרום הוא מתחיל, ומפני מדותיו הגיע עד סוף הכותל אשר להיכל לצפון. ונמצא מדות לכבש כמדת המזבח ממש, כי זה כזה לא פחות ולא יותר. ושנים אחרים קטנים נמשכים ממנו אל הסובב והיסוד, שהם שתי המדריגות התחתונות.

[פ"ב מ"ה. אות כו]

מעלה והדוכן עליה, מבדיל בין עזרת ישראל לעזרת כהנים

בחצר הזה נמצא עוד למקום הלויים מעלה אחת – ובה שלש מעלות אחרות עולות אל מקום הכהנים. והוא, כי מקום הלויים עולה ממקום ישראל מדריגה אחת, ואחר כך מתחברות המדריגות והם ג', וכולם נכללות במקום הכהנים לעבודה. ולא היו המעלות שנים עד מקום הכהנים,⁹⁰ כי אין המקום ההוא פרטי לכהנים, רק מקום כללות לכל המדריגות כאחד – בחסד עצמו, והבן היטב.

[פ"ב מ"א. אות כא]

עזרת נשים

ועתה אבוא לפרש עניני החצר החיצונה. והוא מקום קבלת החיות – מלאכי היצירה. ומן הפנימית עד כותל החיצונה נמצא מאה אמה לכל רוח, ושיעור המאה כבר ידעת.⁹¹

[פ"ה מ"ג. אות ט]

עזרת נשים סובבת אחורי בית הכפורת

והחצר הזה סובב את כל הבנין גם לאחוריו. עד שנמצא מאחורי הבנין אל כותל החצר י"א אמה, כנגד הוי"ו והה"א שבפנים. ותדע שלא סבבה כך החצר הזה את הבנין בבית הראשון. ולמה כך? אלא

מפני שלאחורי המקדש נמצא מקום למטה למטה אל מלאכי הקצף והטומאה, ולכן לא סבבה שם החצר, שלא לתת להם חלק כלל. אבל לעתיד לבא יטהר העולם והאלילים כליל יחלוף, ומה שישאר בטהרה ישאר. וזה הענין נתבאר בפסוק: „כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה” וגו', ועל כן תסוב החצר לכל הצדדין⁹² כי אין מונע.

[פ"ה, מ"ג. אות מט]

מקום אולם עזרת נשים

ג' שערים נמצאו לחצר הזה, משפטם כמשפט שערי הפנימית. רק שהאולם שהוא בפנימית לחוץ, הוא כאן בפנים. כי האולם הזה הוא הלחם⁹³ הקדוש הנתן לכל ישראל ויוצא דרך השערים חוצה. אך החצר החיצונה נמצא בה כח לעמוד באור הגדול המתפשט ממנו במקום שהוא שם, על כן היו אולמי הפנימיים חוצה. אך הר הבית אין בו כוח לעמוד בו, על כן היו האולמות פנימה. ונמצא, שבחומת האולם שבפנים יצאו כתלי חצר השער חוצה. רק שכותל האולם באור הוי"ו נבנה, וכותל החדר באור הה"א; על כן אמה אחת כנס בראשונה ואחר יצא, והוציא כנגדו כותל החדר. ועל כן דקדק הנביא (מ, יב): „וגבול לפני התאות אמה אחת”⁹⁴ ולא תלאם בפתח רק באולם. ואתה ראה והבן, כי לא הגיע הלחם הוא האולם, רק ג' מדריגות ההיכל, ושתי חצירות⁹⁵ כי ... הם. אך הר הבית שהוא לעשיה, לא היה שם ולא נראה. כי הלחם הזה הוא לחם מן השמים, וממנו ניזונים המלאכים, וגם ישראל ניזונו ממנו במדבר. אבל לחם העשיה הוא לחם מן הארץ, והוא תחתון מזה מאד, שיוצא אחר כמה שינויים ותהפוכות דברים. על כן אלו האולמות לא הגיעו רק עד החצר החיצונה פנימה.

[פ"א מ"ד. אות ח]

מחטרא המקיף את החצר

בחצר הזה נראית רצפה גדולה מאד. תחלתה מגובה השערים, וסובבת החצר סביב, ובה נראו ל' לשכות. וכבר ידעת כי כל קרקע מן המלכות הוא. ובאלה הלשכות יבוא השפע ראשונה, ומהם ירד

אל החצר למטה. ואומר לך למה הם הלשכות האלה; כי הם לג' השרים הגדולים והנכבדים מאוד: שמועא"ל מטטרו"ן יהוא"ל, שרי כל הצבאות אשר ביצירה, ולהם נמצאו הלשכות, עשר לאחד. ולא שהם עולים שם, כי כבר שמעת, איך כל המקבל מן הפתח הוא מקבל. אלא ששם יורד השפע הראוי להם, ונתן להם אחרי כן, ומשם יורד השפע אחר כך לשאר החצר.

[פ"א מ"ח. אות י']

„הלשכה אשר נגד המורה“

מסוף חומת החצר הפנימית בתוך החיצונה,⁹⁶ נמצאו כדמות לשכות נפלאות הולכות נגד כל הבנין, מאה אמה לצפון וכן לדרום. ורוחב הלשכות חמשים אמה, והם ג' עליות זה על זה. ותדע, כי אלה הם המקומות ששם מקבלים המלאכים אותו השפע שאמרת, שהם מקבלים מחוץ סביבות ההיכל. כי השפע יוצא מן המונח אל החדרים, ומן החדרים נכלל במסיבה, ומשם רחוק עשרים אמה יגיע אל הלשכות, ושם יקבלו אותו המלאכים.

והוא מקום אכילת הקדשים. כי הוא השפע היורד אל הענפים, אחר שכבר נכללו בשרשו ונעשה הזיווג הנאה. ועתה תראה, כמה רחוק הם⁹⁷ מקבלים מן הקודש; אבל נשמות ישראל מקבלים משם מבפנים, ועל כן אמרו: שמחיצת ישראל לפנים ממלאכי השרת היא. והלשכות האלה מכלל החצר הפנימית נחשבים. ותראה כמה הוא המרחק, כי הוא עשרים אמה, מפני רוב אור הב' יודי"ן שבנו את הקודש פנימה. והנה פתח הלשכות האלה אל הבנין, כי משם מקבלים, וגם לחוץ נמצא להם פתח. ושיעור החמישים כבר פירשת י לך בשערים (והרל"א). ונמצאו הלשכות האלה כנגד התאים ממש, כי מהם מקבלים.

אך הלשכות העליונות קצרות מן התחתונות, כי ממקום גבוה מאד הם מקבלים. ומתחת הלשכות העליונות מתפשטים ג' עמודים גדולים יוצאים תחת חומתם, והחומה נסמכת עליהם. ג' עמודים אלה מחומת העליונות יוצאת, ומגעת עד הארץ למטה, ואחריהם נבנית החומה לתחתונות, על כן היו התחתונות רחבות מן העליונות. חה הענין נתבאר בפסוק: (מב, ה) „והלשכות העליונות קצרות כי יוכלו אתיקים מהנה“ וגו', כי האתיקים אוכלים בבנינם מאויר

התחתונות. ועל הבנין ההוא נסמך כותל הלשכות העליונות. כי אין העמודים האלה כעמודי החצירות, כי עמודי החצירות הם מבחוץ מקבלים מן החצירות, על כן נסמכים אליהם. אך אלה הם מחזיקי הבנין ובעביו הם נכנסים, על כן דחקו האתיקים את התחתונות להיות לעליונות יסוד. והאמת, כי הם יצאו ראשונה מן העליונות, ואחריהם נסגרה החומה סביב. ומ"ש - מהנה, הוא כי לא בכל לשכה יש אתיק, כי ג' אתיקים הם בכל הכותל.

[פ"א מ"ה, מ"ט. אות יב]

מקום בישול קדשי קדשים

ומקום נמצא בצפון, בין הלשכות והבנין לפאת ים, ששם נמצא בישול לקדשים להיותם ראויים לאכילת הכהנים. והבן, כי הבישול במים הוא ועל האש.

[פ"א מ"י]

לשכות חצר החיצונה מסופם של תאים

ולקצה החדר הג' מחדרי השער הצפוני, וכן לדרומי, נמצאו לשכות אחרות כראשונות; ארכן מאה אמה ורחבן חמישים, ופתחיהם לכאן ולכאן. ואומר לך מה משמשות אלה הלשכות, כי העליונות הם לחצר הפנימית, שבהם מקבלים שרי הבריאה מאחורי הבית. ואלה לחצר החיצונה, שבהם מקבלים צבאות היצירה מן החצר הפנימית. ונמצא, שהשפע העיקרי יוצא דרך הפתחים, ואלה הארות הם שלוקחים כך יותר למעלה. ואלה הלשכות נפתחות גם כן בתוך החצר הפנימית עצמו. ונמצאו כל אלה פתחי שפע אל מלאכי היצירה.⁹⁸ ולשכות הפנימית רחוקות מן הבנין, ואלה סמוכות יותר אל החצר; כי אין כח האור בכאן ככחו שם, על כן יעמדו בו יותר.

[פ"א מ"ז. אות יא]

מקום בישול קדשים קלים

ובארבע מקצועי החצר הזה⁹⁹ נראו ארבע חצירות, ארכם ארבעים אמה ורחבם שלושים, שבהם מאירים ד' מאורות גדולים. פעולתם - לתת כח אל הקדשים קלים שיוצאים לחוץ להתקן שם, להיות ראויים ונכונים למקבליהם. וכל הכנה - במלכות, על כן היו

ארבע המאורות ד' שמות אדנ"י. ועל כן אורך כל אחד מהם ארבעים ורחבם ל'. ונמצאו ארבעים פעמים שלושים, כי לכל אות מהם נמצאו ג' אותיות במילוי.

[פ"א מ"ז. אות יג]

אולמות בעובי חומת החצר

בחומת החצר נראו כמו אולמות. והם בית קבול אל האור המתפשט מבית לחצר; כי בהגיעו אל החומה עשה לו שם משכנות לשבת. אך לא עצר כח לבקוע בחומה, רק במקום השערים ששם הגיע אור ג' המאורות הגדולים. ונמצאו, כל האולמות האלה בסוד ההי"ן, כי כן כל מקום דירה הוא כך, ועל כן רחבם ה' אמות. ובהתחזקם נתרבה האור, ועשה ארכם ה' פעמים ה' שהם כ"ה.

[אות יח]

הר הבית

ועתה אפרש לך ההר הבית, והוא המקום שממנו מקבלים פקידי העשייה. ונמצא שיעורעל חומתו המגבלת את כל האור אשר לפניו ת"ק קנים על ת"ק קנים. וטעם לשיעור הזה, כי כל ההנהגה בהסכמה גדולה וביחוד עצום היא יוצאה. וכל המאורות מתחברים זה בזה, ואינם פונים איש לעברו; כי כולם פניהם למקום אחד, ורוחם כמו כן למקום אחד הוא הולך. והענין הזה ביארו יחזקאל במראותו: „אל אשר יהיה שמה הרוח" וגו'. ועל כן לא נעשה דבר מידי המלכות אשר לא צוה עליו המלך, והוא העץ החיים שמהלכו ת"ק שנה. על כן עמד השיעור היותר גדול – ת"ק, ולא הרחיב יותר; כי כאשר קבלה – כן תתן.

[פ"א מ"א. אות א]

יתרון מדות הר הבית העתיד

אך יתרון הבית הזה מן הראשון, כי הראשון היה ת"ק אמה, זה ת"ק קנים; להיות השיעור בקנה המדה מפני גילוי הראשית הנעלם, אשר זכרתי לך בראשונה.¹⁰⁰ ותראה, כי לא נמצאו לשכות או חדרים בהר הבית, כי אין ההשגחה כל כך פרטית על שאר הבריות, כמו על האדם.

שערי הר הבית

ה' שערים נמצאו לחומה הזאת, שנים לדרום ואחד לכל שאר הרוחות. גובה השערים ורחבם ככל שאר שערי המקדש. וצריך שתדע, כי החומה היא אדנ"י, וזה כבר פירשתי לך למעלה.¹⁰¹ ודלתות השער גם כן הם אותיות אדנ"י הפשוטות, הסוגרות את השער עצמו – א"י לימין ד"ן לשמאל. ולפנים מן החומה האור המאיר שם כלו נמשך בשם הוי"ה ב"ה, על כן כתוב זה השם¹⁰² הוא המאיר ויוצא מתוך השער. ובהפתח כל שער מן השערים (בשער) – אותיות ידועות בכל שער, בולטות ונוצצות עולות ויורדות. והאותיות האלה הם ראשים לראש השער ההוא. ועל כן בהאיר האותיות האלה יבואו הקרואים להם, ועמדו על פתח השער, שם יקבלו מה שיקבלו, ושבו למקומם. והאותיות חרות ונגזרות ולא נראו עוד, והסגר יסגר.

ובשערי החצירות, י"ג אותיות הם בולטות בשער, וי"ג הם באי השער. נמצאו, לג' שערים ל"ט מקבלים, והם כמנין יו"ד ק"א וא"ו שרש ... מאורות פותחי השער.

[פ"א מ"ב]

ירושלים לדרומו של הר הבית

ועתה אפרש לך סוד גדול מאד, בענין ד' רוחות הנמצאים להר הבית הזה. כי הנה כתוב (מ, ב): „ועליו כמבנה עיר מגנב". ונמצא, שהעיר הוא בדרום והמקדש – בצפון, והסוד עמוק, והבן מאד. כי המלכות בקו הגבורה היא עומדת, והתפארת – רחמים, ושני הקצוות האלה הם הצריכים להתחבר לצורך ההנהגה; וזהו עיקר הזיווג והחיבור, הימין עם השמאל. על כן במקום החיבור הזה צריך [] כל אחד הימין והשמאל. כי כאשר יתחבר השמאל במקום ההוא עם הימין, אז יתמתק בו, ושאר כל מדריגותיו וענפיו נמתקו בימין הזה, ונמצאו ממוסכים ברחמים. על כן המקדש שהוא מקום החיבור הזה הוא לצפון, והעיר לדרום; כי אחרי התמתק זה הצפון בימין יצאה העיר כך, והבן מאד.

ד' רוחות הר הבית

וצריך שתדע, כי ד' רוחות משמשות בהר הבית הזה, ואף על פי שהבית בצפון, הדרום מתחזק בו. על כן נמצא (מבהר) הבית הזה

לדרום, ושני לו למזרח שהוא גם כן רחמים, שלישי לו מן הצפון כי שמאל הוא, ומעוטו מן המערב כי הוא שמקבל מן האחרים, והוא פחות מהם.

ואמנם ה' שערים כך הם: כי שני שערי דרום הם שערי הכתר והחכמה – נגד היר"ד וקוצה. ושאר השערים: בבינה תפארת ומלכות – ה'ה שבשם ב"ה.
[פ"א מ"א]

שלשה סדרים בנתינת השפע

סדר ראשון: הר הבית – קיום הנבראים

והנני מפרש לך עתה סודות גדולים בענין השפע¹⁰³ הנתן לבריות העולם הזה מגדלם ועד קטנם. ותדע באמת, ששרש כל הבריות הם הכ"ב אותיות, שהכל מהם יצאו, מצירופיהם ותולדותיהם. והכ"ב אותיות האלה יושבות ראשונה במלכות, ומשם יוצאים צרופים עד אין חקר. וצורופם בתחלה – רל"א שערים, פנים ואחור, ואחריהם יוצאים תולדות אין חקר ואין מספר. ושלוש אלפא ביתות נראו בראשונה, ראשים על כל האחרים, והם: אבג"ד לימין, תשר"ק לשמאל, אתב"ש לאמצע.

כאשר האיר אור מן הזיווג הקדוש במקום הזה, מרוב האור והזיו נתחזקו הכ"ב אותיות האלה העומדים שם. ומרוב החזק והכח נראה כאלו נתחדשו אז; ומאור אחד נתגבר מאד כולל את כל הכ"ב האלה, וגם ה' אחרים שהם מנוצפ"ך. ושם המאור הזה – אוחז"ה ונכלל בפסוק: „אמרתי אעלה בתמר אוחזה בסנסניו". ומצא שהשם הזה העולה כ"ז, אחר הזיווג הוא יוצא ומתגבר ומכסה על כל האחרים. על כן גדלה קדושתו מאד ולהמשיך קדושה על האדם, עם שמות אחרים המתחברים לו¹⁰⁴ ונצרפים באותו הפסוק עצמו. ועל כי מן הזיווג הוא יוצא, על כן נאמר: „אעלה בתמר"; וכבר ידעת כי התמר מורה תמיד על הזיווג. ואז מתגבר זה השם אוחז"ה, הוא כולל כל האותיות; והסנסניו' שלו, מורים כמשל על הצרופים היוצאים מן האותיות. וצריך שתדע, כי מכאן נמשך כל השפע אל כל הצריך לו,

ועל כן נאמר „ויהיו שני שדיך“, כי שדיים נקראים המאורות העליונים הנותנים השפע לתחתונים. ולמה אמר „כאשכלות הגפן“? אלא בשעה שעולים התחתונים לקבל מן השערים, הם מתדבקים ונתלים באותיות המאירות בשער, כמו שאמרת, כי אלה הם שרש לאלה. ובהיותם דבוקים שם, נראו ממש כאשכול שבו תלויים הענבים. ומ"ש: „ורח אפיך כתפוחים“, הוא ריח הקרבן העולה באף ... [להמתק] הגבורה הנמצאת בו.

ועתה אשלים לפרש ענין השפע שהתחלתי. בשעה שנתחברו יחד התפארת והמלכות, ג' מאורות גדולים יצאו מן ראש התפארת, וירדו דרך היסוד אל המלכות, ושם הגיעו אל ג' האלפא ביתות האלה. ובהגיעם אליהם – מי יוכל להגיד רוב הדרם חיוום, כי האור עולה ויורד ועולה, בכל אחד מהם בעצמה רבה, ומתפשט בכל תולדותיהם כאחד. ועל ידי זה נמצא כח לכל בריה שבעולם כראוי לה.

סדר שני: סורג – התחדשות הנבראים

אחר כך האיר אור אחר מן הראש הנזכר, והגיע אל הג' אלפא ביתות, ואל תולדותיהם כולם. ומרוב הדר הגדול הזה חזרו כל התולדות, ושבו להיות נכללים בתוך שרשיהם, ונקשר הכל לפני ולפנים. ועל ידי כן לקחו כולם אור חדש גדול מאד, ועל ידו קבלו כח ל ה ת ח ד ש הם בעצמם, וגם להוליד תולדות כיוצא בהם. רק לא יצאו התולדות אלא מחיבור האורות והרכבתם זה בזה.

ובהיות האורות האלה מחבקים זה את זה ונרכבים זה בזה, נראה בתוך המקום הזה כמו (ה)חומה אחת, שתהיה החומה ארוגה מעצים מעשה רשת; ונקרא המקום הזה המסובב מן החומה הזאת „סורג“. ונמצא שבמקום הראשון, והוא החיצון הסובב את האחרים, נמצא השפע לקיום כל המינים, והוא האור הראשון שהאיר בראשונה אל הכ"ב אותיות כמו שזכרתי. זה הקיף הכל, כי הוא הכולל את כל הדברים, ובתוכו נמצאו המקומות האחרים. וגובה החומה הזאת נמצא עשרה טפחים לבד, לא פחות ולא יותר. ואתה ידעת מהו טפה, ומה רומז שיעור העשרה; ונמצא שזה השיעור די לכל הבריות.

[פ"א מ"ג. אות ב]

סדר שלישי: חיל – תיקון הנבואים

אחר כך עוד האיר אור שלישי מן הראש הנזכר, והגיע אל האלפא ביתות. זה האור חזר וקבץ את כל המאורות ואת כל האותיות כולם, וכלל אותם בקשר אחד. ונמצא, שכל זה הקשר שם נכבד ונורא מאד, הוא שם ההוי"ה ב"ה. ועל כן לקחו כוח כל הנמצאים לית קן בסוד האדם; והוא סוד גדול ליודעי דרכי החכמה ויודעי תיקון העולם כאשר הוא. ותדע, שהשם הזה שאמרתי הוא אד"ם – יו"ד ק"א וא"ו ק"א. ובצאת כל המעשים, יצאו מן הבינה, והיא אקו"ק, ונמלא זה השם באותיותיו אל"ף ק"א יו"ד ק"א, וכך הוא נכנס בתוך ההוי"ה אשר זכרתי, באל"ף האמצעית שבו, ונמצא הכל – הוי"ה ואקו"ק, והכל נכלל באדם. ולמקום שבו נתפשט זה האור שאמרתי, נמצאת חומה סביב, עשר אמות ונקרא „חיל“, והוי"ה ואקו"ק הם כמנין חיל. והרי נשלמו כל מדות הבית היטב.

[פ"ג מ"ג. אות ג]

מעלות עולות מחיל לערה

ועתה עדיין נשאר לי לפרש לך ענין המעלות הנמצאות בין מקום למקום. ונמצאו במעלות האלה סודות גדולים, כי הם מעלות ממש, שבם עולים העולמות ויושביהם מעולם לעולם. ונמצאו לכל השערים המעלות האלה [שוונות], לפי סודותיהם. כי לצד המזרח נמצאו י"ב מעלות גדולות לפי עוצם חשיבותם, ולשני הצדדים האחרים – שבע לאחד. ועתה אפרש לך זה הענין, כי ב' דרכים נמצאו למאורות, ועל כן ב' דרכים הם לעליתם דרך לפי דרך. כי הנה המאורות נחלקים לעשר ולשבע, והשבע הם בסדר ההיכלות, ועשר בסדר המדריגות עצמם. ושניהם צריכים לעלות, וכיצד הם עולים? מתחילים כל המאורות מלמטה למעלה, ונכללים התחתון בעליון, עד שנמצאו כולם נקשרים בכלל אחד. ועל כן לפי המדריגות נמצאו המעלות, להעלותם מעלה אחר מעלה עד למעלה. על כן נמצאו שבע מעלות לצפון ולדרום לשבע ההיכלות.

וי"ב (ל)מדריגות למזרח. ואומר לך למה הם י"ב, והסוד עמוק מאד, על כן צריך שתתן דעתך להבין אותו. מלכות שבחיות נשארה באופנים¹⁰⁵ ושם נתחלקה לשנים, והשלימה להם מנין המדריגות; ואז נתחדש לחיות מלכות אחר. ומן המלכות הזאת נעשו שני

ראשים גדולים אל כל האופנים, עומדים להם למעלה כמו זכר ונקבה. ונמצאו עשר מדריגות, וב' ראשים עליהם. ומפני שחלק מן הראשים נמצא בתוך העולם עצמו, שהוא המלכות הראשון שזכרת, ועל כן הוצרכו עוד ב' מעלות לנגד הראשים ההם עצמם.

[פ"א מ"ג. אות ד]

מעלות עולות מעזרת נשים לעזרת ישראל

ומעלות החצר החיצונה העולות אל הפנימית הם שמונה לכל, ונמצא להם מקום מן האולם עד הפתח כל משך חדרי השער. ואומר לך סוד השמונה האלה. דע כי למעלות האלה נמצאו שמות ידועים, שני שמות הם, ובהם שמונה אותיות, שמהם נעשו אלה המעלות. כי כשצריכים העולמות לעלות, אז יצא מן העליון שפע וכוח אל התחתונים, וככוח הזה הם מתחזקים ועולים, וכשרצו לעלות החיות אל הכסא,¹⁰⁶ יצאו ב' מאורות עצומים מן הכסא אליהם, ובם נתחזקו ועלו. ובעלותם הם משמיעים שירה נעימה בכוח המאורות ההם, כי בהם מתחזקים ועולים; על כן אינם מניחים אותם, ולא יחסר מהם הכוח.

שני המאורות האלה יוצאים מן החכמה והבינה שבכסא, ונמצא שם המאור הראשון קדר"ש ושם המאור השני בר"ך, ושרשם יקר"ק אקי"ק. המאורות האלה מגיעים אל החיות. ובהגיעם אליהם – מי יוכל להגיד רוב ההמון וההמולה והחרדה שהם חרדים, והרעש שהם מרעישים לקראתם, ומקבלים אותם באימה ויראה בקדושה וטהרה, ובהם מתחזקים ועולים. זהו שכתוב: „וקרא זה אל זה ואמר קדוש” וגר, ויחזקאל אומר: „ותשאני רוח וגר [ברוך כבוד] וגר]. ונמצא שבאלה הב' שמות הם עולים. ועל כן ישראל מדלגים באמרם שני הפסוקים האלה בתפלתם, כי כן בנסוע החיות לעלות אומרים אותם. ואז כתוב: „ואשמע את קול כנפיהם כקול מים רבים” וגר. אך בעמדם במקום העליון נאמר בהם: „בעמדם תרפינה כנפיהם”. והבן, איך המעלות הם לפני הפתחים; כי בבקוע האור את החומה יוצא לחוץ, אז נתגלו האורות האלה אל התחתונים.

[פ"ב מ"ב. אות טו]

מעלות בין האולם למזבח

ולחצר הפנימית נמצאו י"ב מעלות עולות אל האולם אשר להיכל. והם י"ב מפני ההיכלות שבכסא, שהם ששה בהיכל הרצון, ועוד ו' אחרים, הרי י"ב. והעליון שהוא קודש־קדשים הוא העולה באצילות.¹⁰⁷
[פ"ג מ"א. אות כז]

„שער הפונה קדים סגור“

ועתה אודיעך סוד אחד שנצטווה הנביא יחזקאל (מו, א): „בשער החצר הפנימית הפונה קדים“. כי שער המזרח הוא מקום עוצם האורה והכוח הגדול, וזה לא יפתח לתחתונים רק בשבת ובר'ח. כי מן השער הגדול הוא יוצא בקו המישור, ועל כן יהיה סגור ולא יפתח רק לנשיא שהוא מלך המשיח, כי כוחו גדול, ומפני רוב חשיבותו יפתח לו הפתח הזה. אבל לא לשאר, רק באלו השני ימים. ואומר לך למה באלו הימים, כי באלה הימים מקבלת השכינה מן התפארת אור גדול מאד. ועתה אומר לך מה ההפרש נמצא בין שני הימים האלה. כי יום ראשי־החדש הוא למטה, רק שהשכינה מקבלת כוח מן התפארת, כוח חדש לנהג את כל חיילותיה כל שלושים הימים שהיא סובבת בהם, אך השבת היא העולה במעלות יותר גדולות; ועל כן באלה ב' ימים יפתח זה השער, והעם באים ומשתחוים לקבל ממנו האור הגדול.

דרך יציאה מהמקדש לעולי רגל

אך ראית הרגל בסוד אחר נצטוותה, כי היא לכלול הענפים בשרשיהם שלוש פעמים בשנה. ונמצאו השרשים חלוקים לשנים – א' לימין וא' לשמאל. ועל כן צריכים הם לעבור משער אל שער שכנגדו, להיות כל השרשים מתחברים ומתאחדים, בהתחברם אחד אל אחד, ואז נאמר: „ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ“.
[פ"ה מ"ד]

מים יוצאים מבית קודש־הקדשים

מפתח הבית הפנימי נמצא שביל קטן, שבה מהלכים מים מתוקים מאד. ואומר לך מהיכן יוצאים אלה המים, ואנה הם

הולכים. כי אלו יוצאים ממקום החמדה הפנימי, מקום ששם נתגברו הרחמים מאד; ולכן גם בצאתם שמו פניהם אל הדרום, ומשם עוברים ויוצאים החוצה. ולהיכן הם הולכים? זה נתבאר בכתוב (מז, ח): „ובאו הימה אל הימה המוֹצֵאִים ונרפאו המים”. כי לרפאות כל מקוה מים ממליחתו הם הולכים, מפני הרחמים הגדולים שנמצא בהם. ונמצא שאין זה כמו השפע הבא לקיום הדברים, אך אוד יקר ונכבד מאד הבא ממקום קודש־הקדשים,¹⁰⁸ למסוך תוקף הגבורה בכל המקום שנתגברה שם. ועם כל זה ... [נאמר] (שם, יא): „בצאתיו וגבאיו ולא ירפאו למלח נתנור”, כי כן צריך להשאיר ממנה בעולם. והוא סוד המלח הצריך על כל הקרבנות, על כן: „למלח נתנור”, ומפני זה נשארה; כי לולי כן היו הרחמים מתפשטים לכל הצדדים, והיו כוחות הגבורה מתבטלות.

והנה נמצא שכחות הרחמים יתפשטו מאד בעולם בזמן המשיח, וכל הדברים יהיו עומדים בתיקון גדול מאד, וכל המאורות יהיו מאירים באורה גדולה אשר כמוה לא נהיתה. ותתפשט הקדושה בלי מצרים, ואז תתרבה המנוחה והשמחה בכל העולמות, על כן נאמר: „זה היום עשה ה' נגילה ושמחה בר’.”

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, למהר את גאולתו ברחמיו „ונבנתה עיר על תילה וארמון על משפטו ישב”. במהרה בימינו אמן.

משכני עליון

ה' פרקים

פרק א

והגני מקצר לפניך כל מדות הבית בכל משפטיהם.
בה' פרקים קצרי לשון ובסדר כראוי.

(א) הר הבית שלושת אלפים אמה על שלושת אלפים אמה,¹ רובו מן הדרום, שני לו מן המזרח, שלישי לו מן הצפון, מיעוטו מן המערב. מקום שהוא רוב מדתו שם הוא רוב תשמישו.²

(ב) ה' שערים יהיו לו: שנים לדרום, וא' למזרח, אחת לצפון, ואחת למערב.³ גובהו של כותל שש, ועביו שש.⁴ גבהן של פתחים חמישים,⁵ ורחבן עשר.⁶ כעביו של כותל כך עביו של פתח.

(ג) פנים ממנו – סורג⁷ גבוה עשרה טפחים. לפנים ממנו – החיל עשר אמות, וי"ב מעלות עולות מן החיל לעזרה למזרח. לצפון ולדרום – שבע.⁸

בהיות כל הפסוקים המובאים הם מספר יחזקאל,
על כן מובא רק הסימן והפסוק.

1. מב, טז.
2. מדות פ"ב מ"א.
3. מדות פ"א מ"ג.
4. מ, ה.
5. מ, טו.
6. מ, יא.
7. מדות פ"ב מ"ג [מ,ו – רש"י].
8. מ, כב.

(ד) עזרת נשים – אורך שי"ז על רוחב שי"ב. ג' שערים יהיו לה: א' לדרום, וא' לצפון, וא' למזרח.⁹ והאולם יוצא מהם מבפנים.¹⁰ כתלו של אולם שש,¹¹ ממנו ולפתח אמה ומחצה. נמצא ארכו לרחבו של פתח שלש עשרה אמה,¹² ורחבו שמונה.¹³ ושתי עמודים עומדים לסוף כתליו,¹⁴ א' לימינו וא' לשמאלו, ועליהם עשוי כמין דקלים.¹⁵ גבהן של עמודים שישים אמה,¹⁶ ועביים שתיים אמות.¹⁷ נמצאו אולם ואיליו עשר אמות. גבהן של פתחים חמישים אמה, ורחבן עשר.¹⁸ והספים שש, בעביו של כותל.¹⁹

(ה) ששה תאים יוצאים אצל הפתח מבחוץ, ג' מצד זה וג' מצד זה, זה,²⁰ ומשוכים מכנגד האולם אמה אחת.²¹ נמצאו מן הפתח שתי אמות ומחצה. כותל התא חמש, והתא שש מרובע,²² נמצא מגג לגג כ"ה אמה.²³ לא יהיו פתוחים אל החוץ, אלא זה לתוך זה. הסמוכים אל הפתח – פתחו של זה כנגד פתחו של זה לאוירו של פתח.²⁴

(ו) וחלונות פתוחים בכתלם של תאים,²⁵ ועל צידי פתחיהם מבחוץ, ובכתלו של אולם. קצרים מבפנים, ומתרחבים והולכים מבחוץ.

(ז) רצפה מקפת כל העזרה²⁶ לג' רוחותיה מלמעלן, ועליה שלושים לשכות. תחתיה של רצפה לגבהו של פתח, והפתח מפסיקה.²⁷ ולשכות אורך מאה אמה על רוחב חמישים אמה,²⁸ יוצאות מלמטן לצפון ולדרום, מסופן של תאים.²⁹ ושני פתחים יש להם,³⁰ א' לצפון וא' לדרום, ופתח א' לעזרת ישראל. נמצא מן הלשכות לכותל רוחב חמישים אמה על אורך מאה אמה. וד' חצירות³¹ של מ' אמה על רוחב ל'³² עומדות מקצועתיה, ובהם מקום שפיתת קדירות,

9. מ, כולא	ח.	11. מ, ח.	12. מ, יג.	13. מ, ט.	14. מ, ט.
15. מ, טז.	.	17. מ, ט.	18. מ, טו.	19. מ, ו.	20. מ, י.
21. מ, יב.	23. מ, יג.	24. שם.	25. מ, טו.	26. מ, ז.	
27. מ, יח.	1. 29. [עזרת בהמ"ק לרבי משה אייזער, אות כ"ז].				
30. מ, ב, ד.	1. 32. מו, כב.				

ששם מבשלים את הקדשים קלים,³³ שתיים לפנייה, ושתיים לאחורי בית הכפורת.³⁴

(ח) מסוף ארכה של עזרה, שנים לשכות יוצאות לצפון ולדרום.³⁵ ארכן של לשכות כארכו של בית – מאה אמה ברוחב חמישים.³⁶ ושלושה דיוטאות זו למעלה מזו, וג' עמודים נכנסים בתוך עביו של כותל: א' מכאן וא' מכאן וא' באמצע, ובולטים לשני הצדדים, וג' בכותל שכנגדם, שנאמר: „אתיק אל פני אתיק בשלשים“.³⁷ ועליהם נסמכים כתליהם של עליונות שלא יכבידו. נמצא העליונות קצרות מן התחתונות, שנאמר: „והלשכות העליונות קצרות כי יוכלו אתיקים מהנה“ וגו'.³⁸

(ט) מן הלשכות עד בית החליפות חמש אמות. מן הלשכות עד הבנין כ' אמה.³⁹ ושיפוע אמה אחת כונס בתוך כתלה של שניה,⁴⁰ שמשם נכנסים לאויר חלל שביניהם. פתחיהם של לשכות לחצר מצד א', ולאויר מצד א', וקדושתם כלפנים, ששם אוכלים קדשי קדשים, שנאמר: „ויאמר אלי לשכות הצפון לשכות הדרום וגו' כי המקום קדוש“.⁴¹

(י) ומקום יהיה במערבה של עזרה⁴² – לצפון, בסופן של לשכות מבפנים, ששם הכהנים אופים את המנחה, ושם מבשלים את קדשי הקדשים.⁴³

פרק ב

(א) עזרת ישראל אורך מאה אמה על רוחב שבע עשרה'. וכן עזרת הכהנים אורך ק' אמה על רוחב י"ז'. וביניהם מעלה גבוה אמה,² והדוכן נתון עליה, ובו ג' מעלות, רום מעלה חצי

33. מו, כד. 34. שם. 35. מב, א. 36. מב, ב. 37. מב, ג. 38. מב, ה.

39. מא, י. 40. מב, ד. 41. מב, יג. 42. מו, יט. 43. מב, יג.

1. מ, מז. 2. מדות פ"ב מ"ו.

אמה, ושלחה חצי אמה. נמצאת עזרת כהנים גבוה מעזרת ישראל, שתי אמות ומחצה.

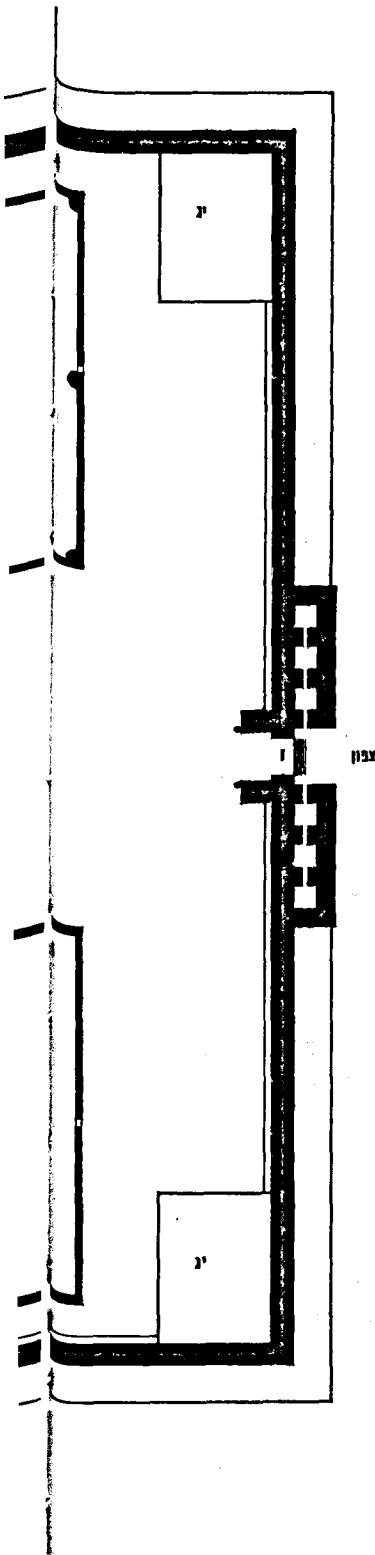
(ב) ג' שערים יהיו לה: א' לדרום, וא' לצפון, וא' למזרח. כשעריה של תחתונה שעריה של עליונה, אלא שאולמות התחתונה מבפנים,⁴ ואולמות העליונה מבחוץ.⁵ התאים יוצאים מבחוץ י"א אמה, ג' מצד זה וג' מצד זה,⁶ והאולם אחריהם באמצע. נמצא מן הפתח לאולם י"א אמה, שבהם שמונה מעלות⁷ עולות מעזרת נשים לעזרת ישראל.

(ג) כל העזרה אורך מאה על רוחב מאה אמה,⁸ וכתלה שש. ממנה ולכותל עזרת נשים, מאה אמה לכל רוח. ג' לשכות יהיו בה: שנים לשער הצפון, אחת לשכת המדיחים,⁹ ופניה כלפי הפתח, ובה ד' שולחנות של שיש,¹⁰ שבהם מדיחים את הקדשים. גובה כל שולחן אמה אחת, וארכו אמה ומחצה, ורחבו אמה ומחצה. ואונקליות של ברזל קבועים בתוכה - טפח,¹¹ שבהם תולים ומפשיטים. שניה לה לשכת השיר,¹² ופניה כלפי הדרום, אחת היא ומובדלת בפנים לשתיים,¹³ שבה הלויים נותנים כנורות נבלים ומצלתים וכל כלי שיר. אחת לשער המזרחי, ופניה כלפי צפון, שבה הכהנים מתלבשים בבגדיהם ויוצאים לעבודה.

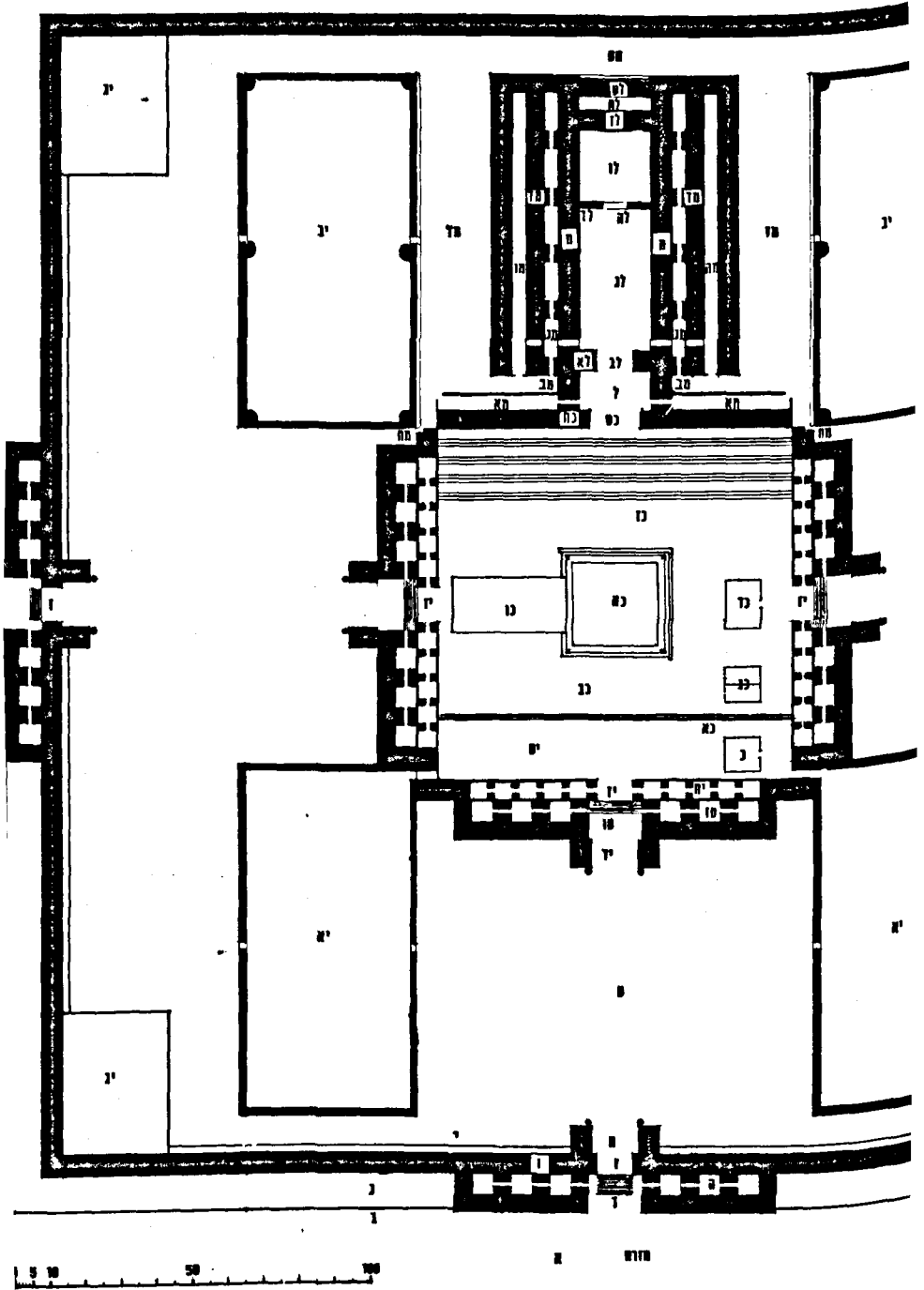
(ד) המזבח ל"ב על ל"ב.¹⁴ עלה שתי אמות וכונס אמה, זה היסוד, נמצא ל' על ל'. עלה ארבע וכונס אמה, זה הסובב, נמצא כ"ח על כ"ח. מקום הקרנות אמה מזה ואמה מזה, נמצא כ"ו על כ"ו. מקום הילוך רגלי הכהנים אמה מזה ואמה מזה, נמצא כ"ד על כ"ד. אמה שאמרו בת ו' טפחים, חוץ מן הקרנות. וכניסת הסובב והיסוד, שהם באמה בת ה'. חוט של סקרא חוגרו באמצע.¹⁵ והיסוד מהלך על כל פני כל הצפון, ועל כל פני כל המערב, ואוכל בדרום אמה א', ובמזרח אמה א'.

3. מ, כג, כד. 4. מ, ט וברש"י. 5. מ, לא. 6. מ, י, כט. 7. מ, לא.
8. מ, מז. 9. מ, לח. 10. מ, מב. 11. מ, מג. 12. מ, מד.
13. [אפשר, מדיוק הלשון במקראות מד, מה - לשכות, לשכה]. 14. מ, יג-טו.
15. מדות פ"ג מ"א.

תבנית הבית

- א. הר הבית
- ב. סורג
- ג. חיל
- ד. י"ב מעלות שלפני שער עזרת נשים
- ה. תאים לשני צדי השער מבחוץ
- ו. עובי חומת עזרת נשים שש אמות
- ז. שער האולם
- ח. אולם ואיליו
- ט. עזרת נשים
- י. רצפה מקפת העזרה מג' רוחותיה
- יא. לשכות מזרחיות
- יב. לשכות מערביות
- יג. חצרות קטורות
- יד. אולם לפני עזרת ישראל
- טו. שמונה מעלות לפני עזרת ישראל
- טז. תאי עזרת ישראל
- יז. שערי עזרת ישראל
- יח. חומה ובה אולמות סביב סביב
- יט. עזרת ישראל
- כ. לשכה שבה מתלבשים הכהנים
- כא. מעלה גבוה אמה ועליה הדוכן
- כב. עזרת כהנים
- כג. לשכת השיר
- כד. לשכת המדיחים
- כה. המזבח
- כו. הכבש
- כז. בין האולם ולמזבח
- כח. כותל האולם - כתפות הפתח
- כט. פתח האולם
- ל. האולם
- לא. כותל ההיכל - כתפות הפתח
- לב. פתח ההיכל
- לג. ההיכל
- לד. כותל קה"ק - כתפות הפתח
- לה. פתח קה"ק
- לו. קה"ק
- לז. כותל אחורי קה"ק
- לח. תא
- לט. כותל התא חמש ויסודו שש
- מ. כותל צפוני ודרומי של הבית
- מא. בית החליפות
- מב. מונח
- מג. תאים בצפוניו ודרומו של ההיכל וקה"ק.
- לשני תאים המזרחיים פתחים פתוחים
- אל המונח והם הנקראים פשפשים
- מד. כותל התאים
- מה. מסבה
- מו. בית הורדת המים
- מז. כ' אמות ריוח בין הבנין ללשכות
- מח. דרך אמה למעבר מן עזרת נשים לכ' אמות
- ריוח
- מט. י"א אמה אחורי קה"ק

תכנית בית המקדש השלישי

(ה) וכבש יהיה לדרומו¹⁶ של מזבח, ל"ב על רחב י"ו.¹⁷
 בית המטבחים לצפונו.¹⁸ וחי' שולחנות:¹⁹ ד' באולם - ב'
 במזרחו וב' במערבו. וד' בתוך השער - ב' במזרחו וב'
 במערבו; שעליהם שוחטים העולה והחטאת והאשם.

פרק ג

(א) בין האולם ולמזבח ל"ד אמה, ובהם י"ב מעלות.¹
 כותל האולם חמש,² והאולם י"א,³ וארכו כרחבו של היכל.⁴
 ורחב פתחו ארבע עשר.⁵ כתלו של היכל יוצא בשני קצותיו
 של אולם ה' אמות.⁶ בית החליפות⁷ עודף עליו מכאן ומכאן;
 ט"ו אמה רחבם, וכתלם עשר אמות.

(ב) כתלו של היכל שש,⁸ ופתחו י".⁹ ארכו של היכל
 ארבעים,¹⁰ ורחבו עשרים אמה. ומזחתו רבוע,¹¹ ולו ארבע
 דלתות:¹² ב' בפנים¹³ ושתיים בחוץ. החיצונות נפתחות לתוך
 הפתח, והפנימיות לתוך הבית.

(ג) ב' פשפשין לשער הגדול: א' בצפון,¹⁴ וא' בדרום.¹⁵
 שבדרום אין אדם נכנס בו, אלא כהן גדול לאכול בקדשים,
 שנאמר:¹⁶ „וויאמר אלי ה' השער הזה סגור יהיה” וגו'; „את
 הנשיא נשיא הוא ישב בו לאכול לחם” וגו'.¹⁷ שבצפון נטל את
 המפתח ופתח את הפשפש, ונכנס מהפשפש להתא, ומהתא
 להיכל; פתח את השער, יוצא והולך לו.

(ד) וכלונסות של ארז¹⁸ קבועין מכתלו של היכל לכתלו
 של אולם, שלא יבעטו. כל הכתלים מכוסים נסרים של ארז,¹⁹

16. מג, יז. 17. מדות פ"ג מ"ג. 18. מ, לט. 19. מ, לט-מא.

1. מדות פ"ג מ"ז. 2. מ, מח. 3. מ, מט. 4. מ, מט וברש"י. 5. מ, מח וברש"י.

6. מא, ב. 7. מא, יב, יד וברש"י. 8. מא, א. 9. מא, ב. 10. מא, ב.

11. מא, כא. 12. מא, כד. 13. מדות פ"ד מ"א. 14. מד, ד. 15. מד, ב.

16. מד, ב. 17. מד, ג. 18. מא, כה. 19. מא, טדיח.

ומצופים זהב על גביהם. וכרובים עשויים אל כל הקירות, ואל כל הדלתות, פני אריה מכאן, ופני אדם מכאן, ודקלים עשויים בין כרוב לכרוב, נמצא לדקל פני אריה מצד א', ופני אדם מצד א'.

(ה) המנורה עומדת בדרומו של היכל;²⁰ והשלחן בצפון, גבהו של שלחן²¹ ג' אמות, וארכו שתיים אמות. והמזבח באמצע, משוך כלפי הפתח לחוץ. האתיקים וחלונות האטומות²² שוים: לאולם, ולהיכל, ואל בית קדשי הקדשים.

פרק ד

(א) כותל ב' אמות מפסיק בין ההיכל ובין קדש הקדשים.¹ גבהו של פתח שש, ורחבו שבע, ועביו כעביו של כותל שתי אמות. קדש הקדשים עשרים אמה על עשרים אמה,² וכותל שלו שש.³

(ב) ל"ג תאים יהיו שם: ט"ו בצפון, ט"ו בדרום, וג' למערב. שבצפון ושבדרום ה' על גב ה', וה' על גביהם, כלם זה אצל זה. שבמערב ג' זה על גב זה. נמצאו ג' דיוטאות על י"א י"א. כותל התא ה',⁵ ויסודו שש,⁶ והתא ארבע.⁷ התחתונים,⁸ ג' פתחים לכל אחד, א' לימין, וא' לשמאל, וא' שעל גביו. ובקרון מזרחית צפונית ה' פתחים לתא: א' לתא מן הימין, וא' לתא שעל גביו, וא' למסיבה, וא' לפשפש, וא' להיכל.

(ג) התחתונה ה'⁹ ורובד ז', האמצעית שש, ורובד ז', העליונה שבע, ורובד ז', כונס ועולה בכתלו של בית. ומסבה¹⁰ עולה מתא לתא שעל גביו, שנאמר: „ורחבה ונסבה למעלה למעלה”.

20. יומא לג: . 21. מא. כב. 22. מא. כה, כו.

1. מא. ג. 2. מא. ד. 3. מא. ה. 4. מא. ו. 5. מא. ט. 6. מא. ח. 7. מא. ה.

8. מדות פ"ד מ"ג. 9. מדות פ"ד מ"ד. [ראה לעיל פ"ד מ"ב: „והתא ארבע”, וצ"ע].

10. מא. ז.

(ד) אורכן של תאים פ"ה אמה, ¹¹ וה' אמות אויר, ¹² שבהם פתחם של תאים החיצונים, פתוח לצפון ולדרום. כותל התא ה', ¹³ והתא י"א.

פרק ה

(א) ההיכל מאה אמה על מאה אמה על רום מאה.¹ ממזרח למערב מאה אמה: כותל האולם ה', והאולם י"א, כותל ההיכל שש, ותוכו מ' אמה, שתי אמות כותל, ועשרים אמה בית קדש הקדשים, כותל ההיכל שש, והתא ארבע, וכותל התא שש. מן הצפון לדרום ע' אמה:² מסבה וכתלה עשר, כותל התא חמש, והתא ארבע, כותל ההיכל שש, ותוכו עשרים, כותל ההיכל שש, והתא ארבע, כותל התא חמש, בית הורדת המים וכתלה עשר. האולם עודף עליו ט"ו אמה לצפון וט"ו לדרום, והוא נקרא: בית החליפות. נמצא ההיכל דומה לארי, צר מאחוריו ורחב מלפניו.

(ב) כל העזרה הפנימית אורך מאה על רוחב מאה אמה. מן המזרח למערב מאה אמה: מקום דריסת רגלי ישראל י"ז, מקום דריסת רגלי הכהנים י"ז, המזבח ל"ב, בין האולם ולמזבח ל"ד. מן הדרום לצפון מאה אמה: ד' אמות מן הכותל ולכבש, הכבש והמזבח ששים ושתיים. נמצא המזבח מכוון כנגד ההיכל וכותליו, שנאמר: „והמזבח לפני הבית". והשאר מן המזבח עד הכותל לצפון.

(ג) כל העזרה החיצונה אורך שי"ז על רוחב שי"ב. מן המזרח למערב שי"ז: ממנה עד הפנימית מאה אמה, כותל

11. מא ווברש"י. 12. מא יא. 13. מא ווברש"י.

1. מא יג. 2. כבשנה מדות פ"ד מ"ו. וכנגד מה שהוקטן התא ב' אמות בכל צד [ד' במקום ו'], כתב: המסכה וכתלה י', במקום ח' ככמדות. וכן בבית הורדת המים. [ודלא כמו שכתב ב', צורת הבית" סימן ס"ד-ס"ט, שהשלים את ב' האמות ביסוד כותל התא והמסכה].

הפנימית שש, ותוכה מאה, ההיכל מאה אמה, וי"א אמה לאחורי בית הכפורת. מן הצפון לדרום שי"ב: ממנה עד הפנימית מאה אמה, כותל הפנימית לצפון שש, ותוכה מאה, וכתלה לדרום שש, ממנו ולכותל מאה אמה.

(ד) כל הנכנס לעזרה,³ מקום שהוא נכנס בו הוא חוזר ויוצא, חוץ מן הראיה שאינו יוצא אלא כנגדו, שנאמר: „והבא דרך שער נגב יצא דרך שער צפונה“. שער המזרחי⁴ אינו נפתח אלא לנשיא;⁵ ובשבת ובראשי חדשים נפתח עד הערב, שנאמר:⁶ „שער החצר יהיה סגור וגו' ביום השבת יפתח וביום החדש יפתח“.

תושלב"ע

הגהות וביאורים ל"משכני עליון"

1. הנקרא שכינה - בספרו "מגלת סתרים" פ' תצוה כתב רבנו: "באצילות לא יש נפרדים, ומתחילים בבי"ע, והשרש שלהם הוא בהיכל קה"ק דבריא, ומשם מתפשטים כל הענפים. כך למטה, כל ארץ ישראל מקביל לענפים שיש בבי"ע, ובית קדש הקדשים מקביל להיכל קה"ק דבריא, שהוא השרש לכל הענפים המתפשטים אחר כך". לפי זה אפשר שכונתו כאן ובהמשך הענין, אל הכבוד היורד כבריא. ובזוהר (ח"א ע"א ע"ב): "האי אבן שתיה דאיהי נקודה חדא דכל עלמא, וקיימי עלה קדש הקדשים, ומאי היא, כרסייא קדישא עלאה".

2. וממנה נתפשטו - כנראה שחלק הראשון של ההקדמה מיוסד על מאמר בזוהר (ח"א ע"א ע"ב): "בתלת גוויני אתפשטת ארעא סחרניה דהווא נקודה [= אבן השתיה]. את פשטותא קדמא איהו בי מקדשא וכל אינון היכלין ועמרות, וכל ההוא תקונא דיליה, וירושלים וכל מתא משורא ולגו. את פשטותא תניינא - כל ארעא דישראל דאתקדשית בקדושה. את פשטותא תליתא איהו כל שאר ארע אתר בית מותבא דשאר עמין, וימא דאוקיינוס דסחרא כלא".

3. ארץ ישראל - עי' בעץ חיים (שלי"ס פ"א): "נבאר סדר העולם, כי הלא החורבה נגד הקליפה, והיישוב נחלק לבי: כי חוץ לארץ נגד עשייה, וארץ ישראל נגד יצירה... ומקום המקדש נגד בריאה, ומקום קדש הקדשים נגד היכל ק"ק דבריא".

4. העליונים - או"א שזיווגם תדירי. ולא כן על התחתונים - זו"ן.

5. יש זיווג ויש חיבור - ז"ל ב"פתחי חכמה ודעת" (דף סז): "באר"א יש ב' מיני זיווגים, יש זיווג תמידי, ונקרא זיווג חיצון שהוא לקיום העולם לא יותר. ויש זיווג אחר פנימי לחדש מוחין בורין. וכנגד זיווג הראשון יש בורין חיבור, שהוא התחברם, אך לא בסוד זיווג". ז"ל רבנו ב"עשרה פרקים" (פ"ג מ"ב): "זיווג של או"א תדירי, ויסרית - לפרקים".

6. שתי מאורות - בכת"י לא ברור אם נכתב י"ה [= או"א], או ה" [או"א עלאין הנרמזין באות יו"ד].

7. משם ולמטה - ישור"ת חו"ן.

8. למעלה בהקדמה - עמ' קנב, שמות השבילים נתכסו תחת שמות המסילות".

9. ולמה אמר הכתוב כן - בלשון הנשמע לתרי אנפי - כתר וחכמה.

10. להאריך בענין זה - מבואר בארוכה בספרו "קנאת ה' צבאות המלא" (עמ' קטז,

קכז) וב"ספר, דעת תבונות" ח"ב (עמ' לז) וב"תיקונים חדשים" תיקון כ"ז, מ"ד. בתוספת

ביאור מובא הענין בספרו "רוזן גניזין" (דף ל'): "וכדין אצטרך בהווא זמנא למבני כי

מקדשא לסלקא לה עד חכמה... וההוא כי מקדשא אתחרב. אבל לזמנא דאתי, בנינא דיליה יהא בנינא דלעלמינ, דהא לקבל אינון ד' שנין דשלמה יתתקף בו' תיקונים דרישא עלאה דע"ק".

11. לכמות שהיה - למדריגת החכמה.
12. אין כל חדש תחת השמש - השינויים בכריאה לעתיד לבא אינם סותרים ל„אין כל חדש“ וכו', כי הוכנו מתחילה.
13. יהיה חידוש - מקור חידוש הכריאה הוא על ידי עלייתה לסוד הכתר, ובהיות שהכתר נסתר בהעלם בחכמה, על כן: „כאילו אז נולדה“, בביטול הגבול המסתיר.
14. ולובש צורה - מדריגת הכתר.
- 14*. כביאת יהושע - ע"י ברכות ד ע"א.
15. וקצת דומה אל האחרון - רמב"ם (הלכות בית הבחירה פ"א ה"ד): „כשכנו בימי עזרא, בנוהו כבנין שלמה ומעין דברים המפורשים ביחוקאל“.
16. מכוונים - שניהם בסוד החכמה.
17. שלא היו דומים - חזו כי בהמ"ק שלמעלה בכתר, ושלמטה - „קצת דומה אל הראשון“ היינו חכמה, „וקצת דומה אל האחרון“ היינו כתר. הרי שלא היה הבית שלמטה מכוון נגד הבית שלמעלה, וזה גרם חסרון השראת השכינה.
18. ויגיע למטה - בזה תתיישב מחלוקת הראשונים כענין בית העתיד אם ירד מן השמים בני עומד (רש"י סוכה מ"א ע"א), או שהוא אחת מפעולותיו של מלך המשיח (רמב"ם הלכות מלכים פ"א). לפי מ"ש רבנו, הרי המקדש שלמעלה „יתפשט ויגיע למטה ואז יבנה סביבותיו בנין חמרי“ כדוגמת גוף ונשמה. בספרו „תיקונים חדשים“ (עמ' צ"א): „ולכל היד החזקה דא בהמ"ק שלמטה, ולכל המורא הגדול דא בהמ"ק שלמעלה, כומנא דיתחברון תרויהו כחד בההוא זמנא כתיב: שמחתי באומרים לי בית ה' נלך“.
19. המאור הט' - יסוד. הנקרא בפי התכמים - תיקון' תיקון כ"א.
20. תר"ך מאורות - פע"ח תפלת ר"ה פ"ג.
21. לש"י עולמות - י פעמים א"ל גי' ש"י.
22. והבינה היא הנותנת גבול והמדה - מכוואר בארוכה בספרו „אדיר במרום“ דף ג'.

23. השני קנים - קנה חכמה וקנה בינה. והשמאלי - מצד הבינה.
24. כמנין הקנה - ר פעמים ו' - ל"ו. היינו ל"ו ספחים שיש בו' אמות שהוא הקנה.
25. רק פעם אחת בשנה בבא הכהן הגדול למטה בבית קה"ק עם הקטרת - בספרו „מגלת סתרים“ (דף י' ע"ב): „חזו המקום [= קה"ק] מרוב קדושתו לא היה יכול שום א' להכנס בו, שזה המקום הוא שרש הכל. ואעפ"כ הכהן גדול שהיה עיקרי בזה התיקון לקרב הענפים אל השרש, לו ניתן רשות ליכנס. ואפילו הוא לא היה יכול ליכנס אלא ביוה"כ, שבהכנסו שם שהוא מקום גבוה במעלתו הרבה, היה בסכנה. וביה"כ דאין שטן ואין פגע רע, היה נכנס, שהארץ אימא מאירה הרבה באותו היום, ואימא מקננא בכריאה, ולכן באותו היום היה נכנס בבית קה"ק המקביל להיכל קה"ק דכריאה, והיה ניצול. והיה צריך להכנס בקטורת שהוא סוד הכרתת הקליפות, שכל אלו היו הכנות להצילו מפגעים רעים“.

26. להיות כל המאורות כלולים בו – ב"קל"ח פתחי חכמה" (פתח ט"ז): „יש בספירות אור ישר ואור חוזר... שאחר שירדו המדריגות מכתר ועד מלכות, חזר מלכות ונעשה כתר, וכן בדרך זה עד שכתר נעשה מלכות. וזה מראה שלמות הא"ס ב"ה שממנו יוצא הכל והוא סוף הכל, והיינו – אני ראשון ואני אחרון". בזה יובן המשך דבריו כאן: „כי כך הם מתפשטות מן הראש אל הסוף ומן הסוף אל הראש".
27. ממאורות שתי האותיות – ו"ה.
28. הרחיב לפניו – מדת הרוחב.
29. זאת החלוקה – חילוק כל אחד לעשרה.
30. ארבעים מאורות מצד אחד – מבאר והולך, שמאורות הצפון ודרום שהם ארבעים, מתפשטים ממזרח למערב שהוא האורך. ומאורות המזרח שהוא עשרים, מתפשט מצפון לדרום שהוא הרוחב.
31. מן השער – של קדש הקדשים. כי משם יצאו עוד – דרך שער ההיכל אל האולם וכו'.
32. בהיות עליהם המשא הזאת – מאורות המזרח – תפארת, מחברים מאורות הצפון והדרום – חו"ג.
33. ראשית הברכה ביר"ד – יברכך יאר ישא, ורומז על אות יו"ד דשלוש הוי' אדניי, המאיר באות ו' דהוי' ומתפשט לג' רוחות, וזה מ"ש: „שלשה יודיין לויידי". וכן מאיר אות י' דשילוב הנ"ל באות ה' דהוי', ומתפשט לג' רוחות. ומתחברים בכל רוח יו"ד של הוי"ו עם יו"ד של הה"א, הרי כ' לכל רוח. וזה נרמז באות אחרונה של כל ברכה: וישמרך ויחונך אליך, ביהד הרי ס', שהוא מורה על מידות ההיכל. ושאר הפסוק: וישם לך שלום הוא כמו ברכה רביעית, וסיומו במ' שהוא מורה על מידות בית קה"ק.
34. בחכמה עליונה – אפשר כונתו למוח חכמה דא"א – מר"ס שהוא שרש הדיקנא, וכולל ג' היות.
35. מבואות גדולים – י"ג תיקוני דיקנא – מידות הרחמים.
36. ובראות החכמים – אדרא רבה קל"ד ע"א.
37. המבוא העליון – תיקון ח' נוצר חסד הנקרא מזל עליון. מבוא התחתון – תיקון י"ג ונקה הנקרא מזל תחתון.
38. לא יהיה שער – באדרא רבה קל"ד ע"א: „וביה תלין כל מילי דעלמא עלאין ותתאין".
39. ושם נתחברו – בספרו „פתחי חכמה ודעת" (דף י"ד ע"ב): „יהיה נכלל השפע במזל עליון שהוא נוצר, והוא יתגנו בדרך זיווג אל מזל ונקה. כי מזל נוצר הוא כולל כל הי"ב תיקונים עמו בסוד זכר המשפיע... ומזל ונקה היא הנקבה המקבל. ואח"כ ממזל ונקה יבוא לאו"א, ומאו"א לז"א, ומז"א לנוקבא. ב, כללי חכמת האמת" (דף ט"ז) מסיים: ואחר – יצא לעולמות עד ה ע ש י ה.
40. אל הקצה – ג' פעמים אדניי גי' קצ"ה. ויובן בהקדם „שער רה"ק" (תיקון כ"ז): „להוריד ע"ח אלו [= ג"פ הוי'] למטה אצל המלכות, ולהוריד מסוד שם הוי' אל שם אדניי. ונדוד הוא כי אדניי במילואו הוא תרע"א שהוא תרגום של שע"ד... ותכוין בפסוק: „או לחם שערים", כי ע"ח הנזכר בגי' לח"ם, והם ירדו עתה למטה אל השערים. ותחלה תכוין בג' שמות אדניי אדניי אדניי והם בגמט' קצ"ה, כחי' נקודת ציון שבממלכות".

41. ג' שערים - ג' שמות אדניי שנחמלאו לתרע"א - שע"ר.
42. כמו שתראה - לקמן עמ' קעב. וכאן - בשער ההיכל.
43. אלה הג' שמות - ג' הויות הנ"ל בסוד חד"ר [שבמו"ס].
44. חיבורם ויחדם בכל אחד - כל קו כלול מג' הויות, וג"פ הוי' גי' אול"ם.
45. עשרים בארכו וי"א ברחבו - עשרים נגד כ' אותיות המילוי דהוי' ואהי"ה כזה: יו"ד ה"י וי"ו ה"י אל"ף ה"י יו"ד ה"י. וי"א נגד אות ראשון ואחרון של השמות הנ"ל בשילובם כזה: אילופ"ד ההי"י יויד"ו ההי"י.
46. וכן ב' הפשפשים נתפשטו - שער ההיכל המורה לקו האמצעי בונה כנגדו את האולם. וב' הפשפשים לימין ושמאל השער שהם נגד ב' קוים חו"ג בונים כנגדם בית החליפות.
47. בסדרי המנחה - להלן עמ' קעו.
48. ד' מאורות - ד' אותיות הוי' ב"ה הפשוטים.
49. כשני עמודים - אע"פ שלרוב, ב' העמודים מורים על נ"ה - יכין וכוזו, מהמשך הענין כאן נראה שהם נגד או"א, כמ"ש: „כי אלה הם ענפים מאורות שני המזלות העליונים“, וצ"ע בכונתו.
50. ששים אמה - אפשר שמרמז על הדיקנא המסתיים בטבור, שהוא ספירה השישית דא"א, ושרשו ממוח החכמה דא"א.
51. ולפניהם לא עמד איש - כמ"ש באדרה רבה (קל"ב ע"א): „מאן חמי בתיקנא דא דדיקנא קדישא עלאה יקרא דלא אכסיף מיניה“.
52. עדות אל היחוד הנעלם - בפרדס להרמ"ק ערך ארון: „ארון היא השכינה, ונקראת ארון לפי שהיא ארונו של התפארת, והוא נגנו בתוך ארונו וזהו הברית, והיא הנקראת ארון הברית“.
53. אמנם בע"ח (שער מ"ג פ"א) משמע שהארון וכפורת נגד יסוד דדכורא.
53. בדברי ההקדמה - למעלה עמ' קנא.
54. יוצא מן השכינה העליונה - ענין מנורה, שולחן ומזבח הפנימי, נדרש בכמה אנפי בכהאריו"ל. ויתכן לפרש כאן כונתו בחילוק חד"ר, ויותר נראה לפרש: מנורה לאה, שולחן רחל, מזבח הפנימי ז"א (עייין ב, פירוש השירים" למהר"י סרוג ז"ל דף נ"ה). ברם בספרו „מגלת סתרים“ (דף י, יא) כתב רבנו, שולחן יסוד דנוק', מנורת זהב בנין הנוק' ע"י גבורות, מזבח הקטרת אימא.
55. מכוסה בזהב - רמב"ם פ"ו מהלכות ע"ז הלכה י': „אסור לעשות אכסדראות של עץ במקדש כדרך שעושים בחצרות, אע"פ שהוא בבנין ואינו עץ נטוע - הרחקה יתירה היא, שנאמר: כל עץ. וע"ע בהלכות בית הבחירה פ"א הלכה ט'.
56. מן הימין ברחמים - מכח שניהם, חסד ותפארת.
57. כי כ"ב מאורות - ז"ל רבנו ב, עשרה פרקים" (פ"ה מ"ה): „בנינו של פרצוף בכ"ב אותיות. כ"ב אותיות לנוק' מז"א נכללים ביסודה... וכ"ב אחרות ניתנות לה מאימא שלא על ידו... כ"ב אותיות - דלת וציר. נמצאו שתי דלתות ושני צירים שהם אחת, זה הכלי“.
58. הפתח הראשון - של בית קה"ק.

58. *ק"כ היה – דבה"י ב, ג, ד.
 59. עליה – תוספת ביאור בענין העליה, וטעם שאין עליה כבית העתיד, מוכח בספר „תקט"ו תפלות“ (תפלה שפ"ה): „וחדרים חדרים עומדים למעלה מליאים רזים עליונים... אבל חדר אחד עומד למעלה מן הכל... שלא הגיעו שם ישראל אלא לעתיד לבא, ושם יחוד שלך מתגלה, ואותו פתחת לנו עתה כמראה סתום לגלות לנו סודות שלו [סודות היחוד] זה עליה על גבי אותם החדרים, כגון בית המקדש שהיה שם חדר ועליה, ושימוש (הזה) [היה] בחדר ולא בעליה. ולעתיד לבא הכל יהיה אחד. [ר"ל החדר ועליה יהיו באותה דרגה, והעליה יהיה נכלל בחדר, ועל כן אין עליה בבית העתיד] שהרי עליה זאת באותם החדרים שלמטה תתפשט, והכל סוד אחד יהיה, שנאמר בו: והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד“.
60. הזכיר הנביא – יחזקאל מא, יב יג: „והבנין אשר אל פני הגזרה פאת דרך הים רחב שבעים אמה וקיר הבנין חמש אמות רחב סביב סביב וארכו תשעים אמה. ומדד את הבית ארך מאה אמה“ וגו'.
61. מאה ושבעים – כנראה שצריך להגיה: מאה תשעים ושבעים.
 62. למעלה – עמוד קע.
 63. מקום החיבור – בית קה"ק.
 64. נשתנו – במדתם. מהראשונים – אולם ההיכל.
 65. וא' יותר – כנ"ל אולם בגי' ג' הו"ו"ת שבהם י"ב אותיות, ועה"כ – י"ג.
 66. שלם – נתקן – בהמשך הענין מדייק רבנו בהגדרתם, שלם – מיוזג המאורות חג"ת, וכנגדם מרמז ג' התאים. נתקן – היותם כבחי' זו"ן, ונרמז על ידי היותם לימין ושמאל השער.
 67. למעלה – עמ' קסה.
 68. כאמצעי – קו האמצעי שעשה את שער ההיכל, כנ"ל עמ' קסד.
 69. בעצמם – הנשמות.
 70. וגם בזה – טעם א': היות ענין הקרבן מצד הגבורה, שכן כל עליה היא בגבורה. טעם ב: צפון הרומז לגבורה פועל לשבור כח ושרש הסי"א.
 71. ג' אותיות – יתכן שכונתו שהד' שלחנות הם נגד ד' אותיות אדני"י, ושיעור אורך ורוחב של כל אחד הוא ג', שכן כל אות נתמלא לג' אותיות.
 72. בבית המטבחים – אפשר ויש להגיה: כבית המדיחים.
 73. לצד השער אשר לחצר – פונה צפון (עיין כתבנית הבית אות כד).
 74. ופניהם לדרום – הלשכה הוא לשער הצפון הרומז על גבורה, ופניו לדרום הרומז על החסד.
 75. מן הצפון יסעו – פניו לצפון ומקבל אורות הגבורה, והלשכה עומדת במזרח הרומז על התפארת שהוא רחמים, והכהן איש החסד לוקח משם הבגדים.
 76. אשלים לך – לעיל עמ' קעא התחיל לבאר „דרך השפע“, והפסיק בענין סדר הקרבן.
 77. בענפיו – מלאכים ונשמות הם ענפי הספירות.

78. במקומו - שפע המלאכים הוא מן החצירות, וע"י התאים האלו הסוככים את הבית, מגיע להם שפע גם מהבית השייך לנשמות.
79. י"א לעליה - הג' רוחות ביחד נחשבים לעליה אחת: ה' בצפון, ה' בדרום ואחד במערב.
80. מוסד החדרים - עובי יסוד הכותל שש.
81. בסודות עמוקים - רמב"ם בית הבחירה (פ"ב ה"ד): „מדות המזבח מכונות הרבה“.
82. והשלישית ב' - היסוד ב', הסוכב ד', ומקום המערכה ד'. כנראה שמקום המערכה כולל גם גובה אמה מקום הקרנות.
83. קודש הקדשים - ורצון - היכל קה"ק כולל ג"ר, היכל הרצון תפארת.
84. כבוד - בגמט' ל"ב.
85. לסוף מדריגותיהם - היסוד שהוא ל"ב אמה. ומפרש והולך סדר הירידה מלמעלה למטה.
86. ומתחברים הענפים בשרשים - ב, תיקונים חדשים" (דף מ"ח) מוסיף לכאר ענין מקום המערכה: „ואינון ד' מערכות ד' אתוון דאדניי. וביומא דכפורי ה', בגין אימא עלאה דשריא עליהו. ואית דאמרי בכל יום שלש מסטרא דתג"ת תלת אבהן, והיום ד' מסטרא דאימא. ואית דאמרי בכל יום שתיס מסטרא דקו"ש, והיום ג' מסטרא דאימא, וכלא איהו“.
87. לנגד הד' - נוק' עומדת נגד תנה"י ד'א. ד' פעמים ז' - כ"ח.
88. אל הבריאה - יתכן, כל השטח של הריבוע העליון עד מקום הקרנות מורה על השכינה במקומה טרם רדתה אל היכלות דבריהא.
89. למעלה - בעמ' קסח.
90. עד מקום הכהנים - ה„מעלה האחת“ מורה על עליוי הלוי מישראל. „ובה שלש מעלות“ הוא מקום הכהנים ששייך לכל הג' ביחד, ואינו מורה על עליוי הכהן מהישראל - בשתי מעלות.
91. כבר ידעת - לעיל עמ' קעא.
92. תשוב החצר לכל הצדדין - בספרו „רוזין גניזין“ (דף ל"א ע"ב) מוסיף עוד: „דהא בשאר זמנין כד הוה בי מקדשא בעלמא הוה ההוא אתרא דאחורי בית הכפורת דלא הוה בבנינא, בגין למהיב אתר לס"א. אבל לזמנא דאתי כל טורא יהא בבנינא בגין דלא למשבק אתר לס"א והוא אתמר, ולא ישתכח אתרא לס"א, בגין כן: „אם יתן איש" דא קיוב"ה, את כל הן ביתו" דא טורא דבי מקדשא דכלא יהא בבנינא, „באהבה“ דא בי מקדשא דתמן מוכריים שמא קדישא ככתביה, וכדין אתגליא תמן אהבה, וכדין „בוז יבוזו לר'“. למאן, אלא לס"מ חייבא בזיונא סגי דלא יהא ליה אתרא ליתיב, אלא כלא באהבה, אהבה ודאי“.
93. [יתכן שכונתו על בית שני שהיה שם י"א אמה אחורי בית הכפורת רק: „לא היה בבנינא“.
94. וכאן הכוונה על בית ראשון שלא סבב החצר מקום אחורי בית הכפורת, וצ"ע].
93. האולם הזה הוא הלחם - אול"ם עה"כ גי' לח"ם.
94. וגבול לפני התאנות - פרש"י: „התאות שמכאן ומכאן לשער, היו משוכין מן

כנגד חלל האולם שלפנים אמה לצפון ואמה לדרום, שכבר פירשתי שהוא [= האולם] מבית, משוך מכנגד חלל השער אמה ומחצה לצפון וכן לדרום, ועכשיו מפרש שהתאים שבחוף משוכין לצפון אמה אחת יותר מן האולם וכן לדרום אמה אחת. נמצאו משוכין מחלל רחב הפתח שתי אמות ומחצה". וזה משאה"כ: „הגבול" ר"ל מקום פנוי שיש בין התא להאולם – אמה, ולא אמר הגבול שיש בין התא להפתח שהוא שתי אמות ומחצה.

95. ההיכל ושני חצירות – אולם ההיכל ואולמי עזרת ישראל ועזרת נשים.

96. בתוך החיצונה – הלשכות מתחילים מחומת עזרת ישראל ונמשכים בתוך עזרת נשים בחלקו שכנגד הבית.

97. הם – המלאכים המקבלים שפעם מן החצר. והרי השפע התמעט כמה פעמים טרם הגיע אליהם [מהגוזטרא אל המונח – תאים – מסכה – לשכה] משא"כ נשמות ישראל מקבלים מתוך ההיכל.

98. היצירה – אפשר כוונתו גם על „הלשכה אשר נגד הגזרה" שעמד גם כן בחצר החיצונה, אע"פ שקדושתו כלפנים.

99. החצר הזוה – החיצונה.

100. בראשונה – לעיל עמ' קכח.

101. למעלה – עמ' קסג.

102. על כן כתוב זה השם – כנראה שצריך להגיה: „על כן כתוב: זה השער לה", כי זה השם הוא המאיר" וכי. ר"ל שער רומז על שם אדני", והאור היוצא דרך השער כולו בשם הוי', וז"ס: זה השער לה' גר'.

103. סודות גדולים בענין השפע – המשך הענין כאן אפשר להתפרש על פי דברי רבינו בספרו „קיצור הכוונות" (עמ' קסד): „ג' סדרים הם לזיווג: א – ששם יקו"ק מתחלק בד' עולמות אבי"ע, וכל הזיווגים נעשים באצילות. ושאר העולמות נעשים כנפים לנוק' בעת הזיווג. ואחר כך מקבלים השפע באצילות. סדר ב' – שהאצילות נחשב כלו לנשמה ובי"ע לגוף. וכאן נקרא שבי"ע נכנסים בענין הזיווג, כי לנשמה צריך גוף שיהיה חיצונית אליה. אבל עדיין אינו נקרא שיהיו בי"ע עיקריים בזיווג, כי עדיין עיקר הכל בנשמה והגוף טפל לה. סדר ג' – והוא היותר שלם ועיקרי, שהאצילות בגוף ונשמה שלו יזדווג בבי"ע בגוף ונשמה שלהם. ועתה נקרא שבי"ע הם עיקריים בזיווג, כי הם כמו האצילות אלא שזה זכר וזה נקבה. ושרש הג' סדרים אלה מושרש בעמקי החכמה הנפלאה, והם מבוארים במאמר „ארימת ידי בצלר" ע"ש תשמע נפלאות תמים דעים, אשרי העם שככה לו".

ואפשר שהג' אלפי ביתות מורים על בי"ע. ובסדר הראשון (הר הבית) אמר: „כאשר האיר אור מן הזיווג הקדוש במקום הזה" כי הזיווג כולו באצילות ובי"ע אינו נכלל בהזיווג, רק מקבלים כח והארה ממנו. ולכן בסדר הראשון דייק: „שלש מאורות גדולים [= תב"ו] יצאו מן ראש התפארת וירדו דרך היסוד אל המלכות ושם הגיע אל שלש אלפי ביתות". ובכאן לא כתב שהענפים והתלדות נכללים בשרשם רק: „ומתפשטים בכל תולדותיהם כאחד.

סדר שני – [סורג]: „אחר כך האיר אור אחר מן הראש והגיע אל השלש אלפי ביתות". כי כאן בי"ע נכללים בזיווג על ידי שנעשים לבחינת גוף לאצילות שהוא נשמה, ועדיין

העיקר הוא בנשמה בעצמה [= אצילות], והגוף [= ב"ע] מתחבר אחר הנשמה". ולכן אמר בכאן: „רק לא יצאו התולדות אלא מחיבור האורות והרכבתם זה בזה“.

סדר שלישי – [חיל] האור מגיע אל האלפי ביתות, וכאן חוזר ב"ע להעשות בחי' נוק' בגוף ונשמה. וזה מה שאמר: „ליתקן כסוד האדם“ והרי זה יחוד דר"ן בשלימות – גוף ונשמה גוף ונשמה.

104. שמות אחרים המתחברים לו – עיין שער רוה"ק יחוד י"א.

105. מלכות שבחיות נשארה באופנים – יתכן, שכאן נתפרש המעלות שבין חיל לעזרה שהם כנגד עשיה ויצירה. וכן אופנים בעשיה, חיות ביצירה, וידוע שמלכות דעליון נעשה כתר לתחתון.

106. החיות אל הכסא – עזרת נשים נגד יצירה – חיות. עזרת ישראל נגד בריאה – עולם הכסא.

107. העולה באצילות – עזרת ישראל – בריאה. המעלה העליונה – היכל קה"ק דבריאה העולה אל האולם – אצילות.

108. ממקום החמדה – בספרו „רוין גניזין“ (דף ל'): „כדין מים רבים וגו' אליו מים דיפקון מבית קה"ק, דמקורא דלהון מחכמה סתימאה, וקיימין לקבל קטרוגא דס"א, „ונהרות“ וגו' אליו נחלין דגנתא דעדן דמתן אפקין מיין דלהון, וכדין לא יכלין ס"א לאתתקפא“.

ונפרש זה עתה, דע שכל השכר הנצחי הוא רק שהנשמות ימשיכו לעצמם אור חדש תמיד, וסוד (הבל) [הכל] הוא ענין כלת משה, וזה הדבר כבר נתפרש במקום אחר. כי השכינה נעשית בת זוג לכל אחד מישראל, והיינו „ניוחו כל משכבותם הולך נכחו". וזהו עיקר פעולת הצדיקים, שהמאציל ית"ש נתן להם מציאות שיפשוטו הם אור הקדושה עצמה, והיינו שבהתדבק נשמת הצדיק בשכינה, יתחדש מלמעלה אור, מה שראוי להתחדש, וימשך עד זאת המדריגה של השכינה, שאמרתי שנעשית להם בת זוג. והרי: אתפשטת מהימנותא, כמ"ש הרשב"י ע"ה, וזה (וזה) ענין השלימות שזכרתי למעלה, שנתגלה תמיד אל נשמות הצדיקים. וזה דרך הגילוי: הנה המוחין של הנשמה הם נדבקים למעלה, ולוקחים אור מה שלוקחים, ובתוכם באמת מתלבש מה שמתלבש, כמו א"י ב"א. ונמשך להם בכל יום אור חדש במוחיהם, והם ממשיכים אותו למטה עד השכינה, בסוד בת זוג שלהם. ואז יוצא ממנה לחוץ, והרי השלימות נתגלה. והגילוי אין צריך שיהיה כי אם למטה, כי למעלה בשרש ישנו, אלא שמתגלה בכל המדרגות, עד שמגיע למדריגה זאת התחתונה. ובאמת על זה נאמר: „בניך כשתלי זתים סביב לשלחנך". כי השלימות שנתגלה – שוב אינו נעלם. ובו נאמר: „אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו". כי האמת, שאין השלימות הזה נשלם עד שמתגלה מן השכינה כנ"ל, והצדיק משיג מה שמשיג, בין בהמשכה הראשונה בסוד המוחין, בין בהמשכה אל השכינה בסוד בת הזוג. אך (ה)שלימות הדבר הוא כשנתגלה לחוץ, והם הם העולמות שהצדיקים נוחלים, כמאמרם ז"ל, ואלה נקראים תולדות, כי אין האילן הקדוש משתנה, ולא נוסף עליו כלל, אלא מה שקבוע כבר – יוצאות אלה התולדות. והנה עד סוף אלף השביעי יכולים אנו להבין שהוא כן, כמ"ש, כי עדיין יש למעלה הבחנה בין דר'ן. אחר כך הוא סוד ההשוואה, ולא נוכל להבין הדבר איך הוא. אך מזה הענין הוא יוצא ודאי, כי סוד הכל: „זכר ונקבה בראם ויאמר להם אלהים פרו ורבו" וכו'. והנה עיקר כח ההתפשטות הזה תלוי בדעת, כי שני המוחין האחרים, אעפ"י שהם ממשיכים ומקבלים, אינם יכולים לפשט ההשפעה ולהוציא התולדה אלא הדעת. וזה מה שחסר לס"א, שעל כן אמרו: אל אחר אסתרס דלא עביד איבן. שהרי הקדושה עומדת להתפשט לקבוע פשיטותה לנצח, והיינו קושטא. אבל הס"א עושה מה שעושה, אבל אינו בר קיימא, אלא זרע רשעים נכרת. וכל מי שהוא משם הוא ג"כ כך, שאינו יכול לקבוע שום דבר רע לעמוד להתקים, כי שקרא לא קאי. אבל לא תחשוב שיוכל לפחות להמשיך מן הקדושה ולפשט אותה, כי גם זה אינו, כי ע"כ נאמר: „ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי" וכו'.

ותבין בכאן היטב ענין פגם הנשמות ותיקונן. הנה הס"א, כבר אמרתי, הוא מקור אחד שאינו עומד להתקים, אלא לכלות. אכן אין בו דעת, וכל היוצא משם ג"כ הוא כך, וכל מי שמשלים עליו הס"א גם הוא נעשה כך, אעפ"י ששרשו הוא

מן הקדושה. והיינו כי מי שפוגם עצמו כל כך, עד שבאמת נקרא רע, מרע הרעה הגוברת בו שורה עליו הצלם של ס"א ח"ו, ואז הדעת שבו מתעלם ואכז, ואין נמצא בו אלא החו"ב. ואז נאמר: „חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו". כי הדעת אינו אלא לטוב, אך החכמה היא גם לרע. ועל כן נמצא, שאפילו פושעי ישראל יהיו חכמים בתורה. אבל זה ודאי שאינם יכולים לפשט האמונה כלל, כי אעפ"י שהם מתחכמים, אין חכמתם עושה פעולה למעלה, בסוד פרו ורבו כנ"ל, אלא „זרע רשעים נכרת". וזהו שאמרו בתיקונים שנאמר עליהם וימררו את חייהם וכו'. ולבסוף לית הלכתא כ"פ, ושהשכינה בסוד בת זוג שזכרתי למעלה.